

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ
ΜΕΘΟΔΟΥΣ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ»**

ΣΑΜΠΑΝΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

**ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ**

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2009

ΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

«ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ
ΜΕΘΟΔΟΥΣ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ»

ΣΑΜΠΑΝΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ
ΑΕΜ:2003134

Επιβλέπων Καθηγητής
Κ.ΠΑΤΙΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ	
1.1 Πρόλογος	8
1.2 Το περιβάλλον της λογιστικής κόστους	10
1.3 Η σχέση της λογιστικής κόστους με τη διοικητική και τη χρηματοοικονομική λογιστική	11
1.3.1 Διοικητική και Χρηματοοικονομική Λογιστική	11
1.3.2 Λογιστική κόστους και διοικητική λογιστική	12
1.3.3 Λογιστική κόστους και χρηματοοικονομική λογιστική	15
1.4 Το αντικείμενο της λογιστικής κόστους	17
1.5 Χρησιμότητα της λογιστικής κόστους	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ	
2.1 Βασικές έννοιες κόστους	22
2.2 Κατηγοριοποίηση κόστους	28
2.2.1 Κόστος παραγωγής	29
2.2.2 Λειτουργικό κόστος	32
2.3 Συσχέτιση κόστους με τα διάφορα επίπεδα της επιχειρησιακής λειτουργίας	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΚΟΣΤΟΛΟΓΗΣΗ	
3.1 Η έννοια της κοστολόγησης	44
3.2 Είδη συστημάτων κοστολόγησης	44
3.2.1 Κοστολόγηση παραγγελιών	45
3.2.2 Κοστολόγηση διαδικασιών	47
3.2.3 Σύγκριση μεταξύ Κοστολόγησης παραγγελιών και διαδικασιών	49

3.2.4 Σύστημα Κοστολόγησης με βάση τις δραστηριότητες	51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ	
4.1 Μέθοδος First In First Out	55
4.2 Μέθοδος Last In First Out	56
4.3 Μέσος Σταθμικός Όρος	58
4.4 Πρότυπο κόστος	59
4.4.1 Ιδανικά και Εφαρμοσμένα Πρότυπα	60
4.4.2 Πρότυπο κόστος άμεσων υλικών	60
4.4.3 Πρότυπο κόστος άμεσης εργασίας	62
4.4.4 Γενικά Βιομηχανικά Έξοδα	63
4.4.5 Αποκλίσεις	66
4.5 Μελλοντικές εξελίξεις στο ζήτημα των μεθόδων αποτίμησης	71
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ (CASE STUDIES)	
5.1 Γενικά στοιχεία των εξεταζόμενων εταιριών	75
5.2 Οικονομικά στοιχεία της μελέτης	79
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	87
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	
Π.1 Κανόνες Αποτίμησης (Άρθρο 43 Ν.2190/1920)	90
Π.2 Τέταρτη Κατευθυντήρια Οδηγία της ΕΟΚ	94
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	97

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1.1:	Οι κυριότερες διαφορές μεταξύ Χρηματοοικονομικής και Διοικητικής Λογιστικής	11
Πίνακας 1.2:	Συμπεριφορά Σταθερού και Μεταβλητού Κόστους	36
Πίνακας 5.1:	Οι κυριότεροι εμπορικοί συνεργάτες της ΕΛΒΑΛ στο εξωτερικό	77
Πίνακας 5.2:	Αποθεματικά στοιχεία ΕΛΒΑΛ	79
Πίνακας 5.3:	Αποθεματικά στοιχεία ΠΥΡΚΑΛ	80
Πίνακας 5.4:	Θεώρηση με τη μέθοδο του Μέσου Σταθμικού όρου για την εταιρία ΕΛΒΑΛ	80
Πίνακας 5.5:	Θεώρηση με τη μέθοδο του Μέσου Σταθμικού όρου για την εταιρία ΠΥΡΚΑΛ	81
Πίνακας 5.6:	Θεώρηση με τη μέθοδο FIFO για την εταιρία ΕΛΒΑΛ	82
Πίνακας 5.7:	Θεώρηση με τη μέθοδο FIFO για την εταιρία ΠΥΡΚΑΛ	83
Πίνακας 5.8:	Θεώρηση με τη μέθοδο LIFO για την εταιρία ΕΛΒΑΛ	83

Πίνακας 5.9:	Θεώρηση με τη μέθοδο LIFO για την εταιρία ΠΥΡΚΑΛ	83
Πίνακας 5.10:	Θεώρηση με τη μέθοδο Πρότυπου Κόστους για την εταιρία ΕΛΒΑΛ	84
Πίνακας 5.10.1:	Αποκλίσεις της μεθόδου Πρότυπου Κόστους για την εταιρία ΕΛΒΑΛ	85
Πίνακας 5.11:	Θεώρηση με τη μέθοδο Πρότυπου Κόστους για την εταιρία ΠΥΡΚΑΛ	85
Πίνακας 5.11.1:	Αποκλίσεις της μεθόδου Πρότυπου Κόστους για την εταιρία ΠΥΡΚΑΛ	86

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1.1:	Παράδειγμα φάσεων παραγωγής για την περίπτωση κατασκευής επίπλου	13
Διάγραμμα 1.2:	Θεμελιώδης Λογιστική Ισότητα	17
Διάγραμμα 1.3:	Κατηγοριοποίηση κόστους παραγωγής	32
Διάγραμμα 1.4:	Συνολικό κόστος λειτουργίας μιας επιχείρησης	34
Διάγραμμα 1.5:	Διαγραμματική απεικόνιση Σταθερού και Μεταβλητού Κόστους..	36

Διάγραμμα 1.6:	Διαγραμματική απεικόνιση μεικτού κόστους	37
Διάγραμμα 1.7:	Συνιστώσες κόστους προϊόντος και κόστους περιόδου	40
Διάγραμμα 1.8:	Συσχέτιση κατηγοριοποιήσεων κόστους	43
Διάγραμμα 1.9:	Κοστολόγηση Δραστηριοτήτων – Από τις κατηγορίες δαπανών στις δραστηριότητες	54
Διάγραμμα 1.10:	Αποκλίσεις υλικών	66
Διάγραμμα 1.11:	Αποκλίσεις εργατικών	68
Διάγραμμα 1.12:	Αποκλίσεις μεταβλητών Γ.Β.Ε.	71

1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Πρόλογος

Μια επιχείρηση στις μέρες μας αποτελεί αναμφίβολα ένα «πεδίο» ανταλλαγής μεγάλης ποσότητας πληροφοριών και δεδομένων. Όσο μάλιστα αυτή επεκτείνεται και αναπτύσσεται, το «πεδίο» μεγαλώνει και ισχυροποιείται, με γεωμετρική μάλιστα πρόοδο. Για να μπορεί λοιπόν η διοίκηση μιας επιχείρησης, να ασκήσει με άρτιο και λειτουργικό τρόπο τα καθήκοντά της, θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να κατευθύνει τις «δυναμικές γραμμές» του συγκεκριμένου πεδίου ανάλογα με τις εκάστοτε επιθυμίες και ανάγκες της. Αυτό όμως απαιτεί τη γνώση και τον έλεγχο όλων εκείνων των πληροφοριών που την ενδιαφέρουν. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, εντοπίζουμε τη λογιστική πληροφόρηση, δηλαδή την κατάρτιση και την παροχή όλων εκείνων των οικονομικών στοιχείων που περιγράφουν με επάρκεια και σαφήνεια την εσωτερική λειτουργία του επιχειρησιακού συστήματος, καθώς και το πώς αυτό αλληλεπιδρά με άλλα αντίστοιχα συστήματα (συνεργασίες επιχειρήσεων, προμηθευτές, όμιλοι επιχειρήσεων, μέτοχοι κτλ).

Εξωριστός, αυτόνομος και ιδιαίτερα σημαντικός τομέας της λογιστικής, αποτελεί αυτός της λογιστικής του κόστους, ο οποίος θα μας απασχολήσει στην παρούσα εργασία. Αν αναλογιστούμε πως για μια επιχείρηση, γνώμονας αποτελεί το κέρδος, η εξασφάλιση και η αύξησή του, αντιλαμβανόμαστε τη σημασία που έχει η πλήρης γνώση του κόστους, όσον αφορά κάθε έκφανση επιχειρηματικής δραστηριότητας. Το να γνωρίζει κάθε επιχείρηση, με όλες τις λεπτομέρειες το τι στοιχίζει καθετί που την αφορά και εμπλέκεται με τη δράση της, συνεπάγεται ότι μπορεί να κατευθύνει καλύτερα τις ενέργειες για τη μεγιστοποίηση του κέρδους της.

Η έννοια του κόστους είναι ασφαλώς πολυσύνθετη και χρειάζονται να προσδιοριστούν πολλοί παράμετροι για να αποτιμηθεί με ακρίβεια. Για παράδειγμα, σε μια παραγωγική διαδικασία δεν έχουμε μόνο τα άμεσα έξοδα, αλλά και τα έμμεσα (έξοδα που επιβαρύνουν την εταιρεία και δεν έχουν άμεση σχέση με το παραγόμενο κάθε φορά προϊόν).

Όλες λοιπόν αυτές οι παράμετροι, πρέπει να ενταχθούν σε ένα σύστημα κοστολόγησης που θα υιοθετηθεί από τη διοίκηση της επιχείρησης και θα εξασφαλίζει το σωστό υπολογισμό προϊόντων, διαδικασιών και υλικών. Ο υπολογισμός αυτός είναι απαραίτητος για την επίτευξη του αυτονόητου επιχειρησιακού στόχου. Λάθη σε αυτόν, θα επιβαρύνουν τον προϋπολογισμό της εκάστοτε εταιρείας, ενώ μπορεί να αποβούν μοιραία για την εξέλιξή της.

Η κατανόηση επομένως ενός συστήματος κοστολόγησης και η δυναμική δόμησή του (προσαρμογή ανάλογα με τις συνθήκες που διαμορφώνονται κατά καιρούς), αποτελεί νευραλγικό τομέα της επιχειρησιακής λειτουργίας. Σε αυτό το κομμάτι, θα επιχειρήσουμε να «ρίξουμε φως» μέσω της παρούσας εργασίας, ανιχνεύοντας παράλληλα δείγματα της υπάρχουσας κατάστασης σε σύγχρονα εταιρικά μοντέλα και εξάγοντας τα ανάλογα συμπεράσματα.

Οι στόχοι της εργασίας μας είναι:

- ο Να προσδιορίσουμε το αντικείμενο, το περιβάλλον και τη χρησιμότητα της λογιστικής κόστους μέσα στο γενικότερο πλαίσιο ανάπτυξής της, καθώς και τη σχέση της με τη διοικητική και τη χρηματοοικονομική λογιστική
- ο Να αντιληφθούμε ποια είναι η σημασία και η χρησιμότητα της λογιστικής κόστους

- Να γνωρίσουμε τις βασικές έννοιες του κόστους, τις κατηγορίες που μπορούμε να διακρίνουμε σχετικά με αυτό, καθώς επίσης και τη συσχέτιση των συγκεκριμένων κατηγοριών με τα διάφορα επίπεδα της επιχειρησιακής λειτουργίας
- Να αναφέρουμε αναλυτικά τις μεθόδους αποτίμησης και να εντοπίσουμε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους
- Να δούμε πως εξελίσσεται η συνολική διαδικασία της κοστολόγησης, τον τρόπο δόμησης ενός συστήματος κοστολόγησης και τα κυριότερα είδη αυτών των συστημάτων
- Να εξετάσουμε περιπτώσεις εφαρμογής των παραπάνω θεωρητικών θεμάτων και να εξάγουμε σχετικά συμπεράσματα

1.2 Το περιβάλλον της λογιστικής κόστους

Τα διοικητικά στελέχη των επιχειρήσεων χρειάζονται πληροφορίες για όλες τις δραστηριότητες της επιχείρησης και να λογοδοτούν για τα αποτελέσματα των αποφάσεων τους. Οι αποφάσεις αυτές εξαρτώνται άμεσα από την λογιστική πληροφόρηση η οποία τους δίνει την δυνατότητα να απαντήσουν σε προβλήματα που ανακύπτουν, όπως:

- πως επηρεάζεται τα κέρδη όταν αλλάζει η παραγωγική διαδικασία
- τι συμφέρει μια βιομηχανία, να παράγει η ίδια κάποια μέρη του τελικού προϊόντος της ή να τα αγοράζει από εξειδικευμένες επιχειρήσεις
- πως θα πρέπει ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα να καλύψει τις εκπαιδευτικές του ανάγκες, προσλαμβάνοντας μόνιμο προσωπικό ή απασχολώντας ελεύθερους επαγγελματίες

Τη δυνατότητα για την καλύτερη αντιμετώπιση των παραπάνω προβλημάτων παρέχει η λογιστική του κόστους. Η λογιστική πληροφόρηση υπήρξε πάντα ζωτικής σημασίας για την διοίκηση των οργανισμών. Όταν το κλίμα μέσα στο οποίο λειτουργούσαν οι οργανισμοί ήταν απλό χρειαζόνταν λίγες λογιστικές πληροφορίες,

όσο οι επιχειρήσεις μεγάλωναν και έγιναν περισσότερο πολύπλοκες, η λογιστική πληροφόρηση που χρειαζόνταν για μέτρηση και περιγραφή του οργανισμού έγινε επίσης περισσότερη και πολύπλοκη.

Οι πιο χρήσιμες πληροφορίες για τις διοικητικές λειτουργίες είναι τα δεδομένα της λογιστικής κόστους. Η λογιστική του κόστους είναι η διαδικασία καθορισμού του κόστους παραγωγής των προϊόντων, παροχής υπηρεσιών ή ανάληψης ορισμένων δραστηριοτήτων.

Τα διοικητικά στελέχη πάντα ενδιαφέρονταν για το κόστος των προϊόντων και των δραστηριοτήτων. Έτσι, ο τομέας της λογιστικής του κόστους πραγματικά αναπτύχθηκε, όταν έγινε απαραίτητη η μέτρηση του κόστους για την παραγωγή ειδικών προϊόντων μέσα σε μια πολύπλοκη βιομηχανική δραστηριότητα. Για παράδειγμα, για έναν έμπορο, ο οποίος αγόραζε ενδύματα σε κάποια καθορισμένη τιμή και τα πουλούσε σε κάποια άλλη, το κόστος της αγοράς ήταν γνωστό και δεν προκαλούσε σοβαρά προβλήματα μέτρησης. Η λογιστική του κόστους αναπτύχθηκε σχετικά τελευταία σαν ένας ξεχωριστός τομέας της λογιστικής. Η αρχή της εξέλιξης αυτής προσδιορίζεται στο τέλος του 19^{ου} αιώνα με την βιομηχανική επανάσταση, όταν οι δραστηριότητες της παραγωγής υπαγόρευαν μια ανάγκη για λεπτομερειακές μετρήσεις του κόστους παραγωγής των προϊόντων.

Η λογιστική του κόστους αναπτύχθηκε πρωταρχικά σε βιομηχανικές επιχειρήσεις, για να ικανοποιήσει τις ανάγκες της διοίκησης για πληροφόρηση πάνω στο κόστος του προϊόντος. Για αυτό το λόγο υπάρχει μια τάση να συσχετίζεται η λογιστική του κόστους με τις παραγωγικές λειτουργίες. Ωστόσο, η πληροφόρηση που δίνει η λογιστική, του κόστους είναι χρήσιμη για όλους τους τύπους των οργανισμών¹.

1.3 Η σχέση της λογιστικής κόστους με τη διοικητική και τη χρηματοοικονομική λογιστική

1.3.1 Διοικητική και Χρηματοοικονομική Λογιστική

---

¹ Πάγγειος Γιάννης Κ., «Θεωρία κόστους», εκδόσεις Α.Σταμούλης, Τεύχη Ι και ΙΙ, 1993

Η σχέση των δύο αυτών κλάδων της Λογιστικής συνοψίζεται στον πίνακα που ακολουθεί, στον οποίο αναφέρονται οι κυριότερες διαφορές των δύο κλάδων, σε σχέση με βασικούς άξονες της Λογιστικής Επιστήμης.

	ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ
ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ	Κυρίως εκτός της επιχείρησης	Εντός της επιχείρησης
ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΥΠΑ	Γενικά παραδεκτές λογιστικές αρχές	Ευελιξία – ανάλογα με το στόχο
ΕΜΦΑΣΗ	Στο σύνολο της επιχείρησης	Στα τμήματα & τις διαδικασίες της επιχείρησης
ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΑΝΑΦΟΡΩΝ	Σε τακτά χρονικά διαστήματα	Ανάλογα με τις ανάγκες της επιχείρησης
ΕΦΑΡΜΟΓΗ	Υποχρεωτική	Προαιρετική
ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΆΛΛΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ	Με το εμπορικό & το φορολογικό δίκαιο	Σημαντική ποικιλία (π.χ χρηματοοικονομικά)
ΟΡΙΖΟΝΤΑΣ	Έμφαση στα ιστορικά – απολογιστικά στοιχεία	Έμφαση στα μελλοντικά προϋπολογιστικά στοιχεία

Πίνακας 1.1: Οι κυριότερες διαφορές μεταξύ Χρηματοοικονομικής και Διοικητικής Λογιστικής

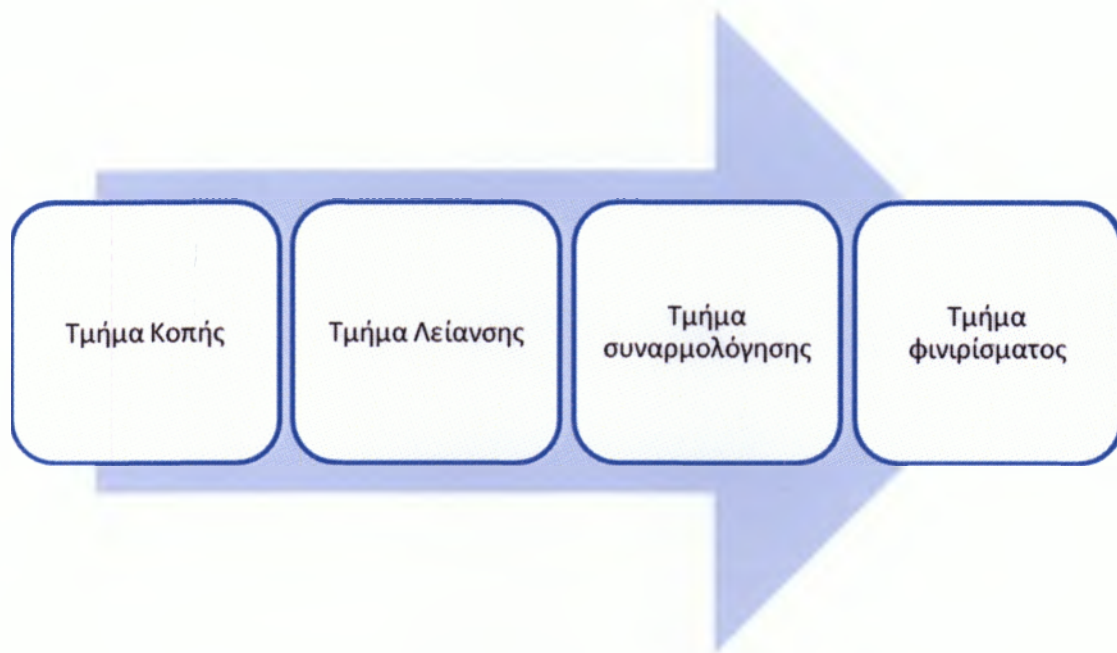
1.3.2 Λογιστική κόστους και διοικητική λογιστική

Στις μέρες μας οι δύο αυτοί όροι χρησιμοποιούνται σαν ταυτόσημοι. Η γνώση της διαμόρφωσης του κόστους παραγωγής των παραγομένων προϊόντων οδήγησε στη συνέχεια στο επόμενο βήμα, δηλαδή στον προγραμματισμό ή στον προϋπολογισμό του κόστους παραγωγής μια μελλοντικής περιόδου με δεδομένη την ποσότητα των προϊόντων που θα παραχθούν μέσα στην περίοδο αυτή. Όταν έχει προγραμματισθεί το κόστος παραγωγής που αναμένεται να διαμορφωθεί σε μια μελλοντική περίοδο το επόμενο βήμα είναι να περιμένει κανείς το πέρασμα του χρόνου με τρόπο ώστε τμήμα

ή ολόκληρη η μελλοντική περίοδος για την οποία είχε κάνει τις εκτιμήσεις του αρχίσει να μεταβάλλεται σε παρελθόν. Κατ' αυτό τον τρόπο θα αρχίσει να έχει στη διάθεσή του όχι πλέον εκτιμήσεις σχετικά με τη διαμόρφωση του κόστους αλλά πραγματικά, ή όπως λέγονται αλλιώς λογιστικά, δεδομένα σχετικά με το πώς διαμορφώθηκε το κόστος παραγωγής. Μετά δηλαδή από τον προγραμματισμό ακολουθεί ο έλεγχος του πώς εξελίχθηκαν τα προγράμματα αυτά καθώς και τι φταίει στην περίπτωση που τα πραγματικά δεδομένα διαφέρουν ή αποκλίνουν από τα προγραμματισμένα.

Η Λογιστική Κόστους, όπως διαπιστώνεται, ξεκίνησε από τις βιομηχανικές επιχειρήσεις με αντικείμενο την παρακολούθηση του κόστους παραγωγής και για το λόγο αυτό σε παλαιότερα συγγράμματα ονομάζεται «Βιομηχανική Λογιστική». Όμως στη συνέχεια το αντικείμενό της επεκτάθηκε για να συμπεριλάβει τον προγραμματισμό της διαμόρφωσης του κόστους παραγωγής μιας μελλοντικής περιόδου καθώς και τον έλεγχο του κατά πόσο τα πραγματικά στοιχεία συμφωνούν ή αποκλίνουν από τα προγραμματισμένα και γιατί.

Στη συνέχεια πρέπει να γίνει αναφορά σε δύο ακόμη εξελίξεις της Λογιστικής Κόστους στο χώρο της διοίκησης των επιχειρήσεων. Κατά τον προσδιορισμό του κόστους των παραγομένων προϊόντων εκείνο που ουσιαστικά γίνεται είναι η ενσωμάτωση του κόστους λειτουργίας του «παραγωγικού» τμήματος της επιχείρησης στα παραγόμενα προϊόντα. Τα προϊόντα παράγονται σύμφωνα με κάποια παραγωγική διαδικασία που συντελείται μέσα στο εργοστάσιο της επιχείρησης. Το εργοστάσιο υποδιαιρείται σε διάφορα τμήματα. Για να παραχθεί π.χ. ένα έπιπλο πρέπει στην αρχή να κοπεί το ακατέργαστο ξύλο στα κομμάτια που το αποτελούν, στη συνέχεια κάθε κομμάτι πρέπει να υποστεί τη σχετική επεξεργασία του, τα επί μέρους κομμάτια πρέπει να συναρμολογηθούν ώστε το έπιπλο να πάρει την οριστική μορφή του και τέλος ίσως χρειασθεί να γίνει ακόμη μια επεξεργασία (π.χ. λουστράρισμα) ώστε το προϊόν που ονομάζεται «έπιπλο» να είναι έτοιμο για να εισαχθεί στην Αποθήκη Ετοιμών Προϊόντων ή να παραδοθεί στον τελικό καταναλωτή. Ας υποθεθεί ότι κάθε μια από αυτές τις ενδιάμεσες εργασίες ή όπως λέγονται διαφορετικά «φάσεις παραγωγής» συντελείται σε ξεχωριστό τμήμα του εργοστασίου της επιχείρησης, όπως φαίνεται στο διάγραμμα που ακολουθεί.

Διάγραμμα 1.1: Παράδειγμα φάσεων παραγωγής για την περίπτωση κατασκευής επίπλου

Κάθε ένα από αυτά τα τμήματα του εργοστασίου έχει ένα κόστος λειτουργίας δηλαδή έχει τους δικούς του τεχνίτες και εργάτες που αμείβονται, έχει τις δικές του αναλώσεις πρώτων και βοηθητικών υλών έχει τα δικά του, γενικότερα, έξοδα. Θα μπορούσε κανείς να προχωρήσει ακόμη περισσότερο και να υποθέσει ότι κάθε ένα από αυτά τα τμήματα χωρίζεται περαιτέρω σε άλλα μικρότερα υποτμήματα κ.ο.κ. Η ουσία είναι ότι η λεπτομερειακή παρακολούθηση της διαμόρφωσης του κόστους των παραγομένων προϊόντων ξεκινά από την παρακολούθηση του κόστους λειτουργίας των τμημάτων τα οποία συμμετέχουν στην παραγωγή των προϊόντων. Αθροίζοντας το κόστος λειτουργίας των επί μέρους τμημάτων του εργοστασίου οδηγείται κανείς στον προσδιορισμό του κόστους ολόκληρης της «παραγωγικής» λειτουργίας της επιχείρησης.

Όμως η επιχείρηση δεν έχει μόνο την παραγωγική λειτουργία της. Έχει και άλλες λειτουργίες όπως είναι

- η λειτουργία του εφοδιασμού της,
- η λειτουργία της χρηματοδότησής της,
- η λειτουργία της διάθεσης των προϊόντων
- η λειτουργία της προώθησης των προϊόντων της,

- ο η λειτουργία της διοίκησής της.

Η πρώτη λοιπόν εξέλιξη στο αντικείμενο της Λογιστικής Κόστους είναι ότι

- με την βοήθειά της μπορεί να γίνει παρακολούθηση του κόστους λειτουργίας ολόκληρης της επιχείρησης και στη συνέχεια ο προγραμματισμός και ο έλεγχος της δράσης της.

Όμως δεν είναι μόνο οι βιομηχανικές επιχειρήσεις που συνίστανται από διάφορες λειτουργίες. Κάθε εμπορική επιχείρηση ή επιχείρηση παροχής υπηρεσιών μπορεί να έχει διοικητική λειτουργία ή λειτουργία χρηματοδότησης κλπ. Παράλληλα με αυτές θα υπάρχει και η λειτουργία εκείνη που έχει σχέση με το κύριο αντικείμενο της επιχείρησης. Για την εμπορική επιχείρηση υπάρχει το εμπορικό κόστος ενώ για την επιχείρηση παροχής υπηρεσιών υπάρχει το κόστος της παροχής της υπηρεσίας. Η έννοια δηλαδή του κόστους υπάρχει και είναι ενδιαφέρουσα έξω από τα στενότερα πλαίσια της παραγωγής προϊόντων. Ακούγονται συχνά οι εκφράσεις: το κόστος ανά ασθενή για ένα νοσοκομείο, το κόστος ανά ταξίδι για μια ναυτιλιακή επιχείρηση, το κόστος ανά μεταφερόμενο τόνο εμπορευμάτων για μια μεταφορική επιχείρηση ή ακόμη το κόστος της εκδήλωσης για τα παιδιά των εργαζομένων μιας επιχείρησης. Για να μπορέσει κανείς να παρακολουθήσει και να εκτιμήσει το κάθε είδους κόστος πρέπει να χρησιμοποιήσει την Λογιστική Κόστους. Αυτή είναι η δεύτερη εξέλιξη στο αντικείμενο της Λογιστικής Κόστους. Δηλαδή ότι

- με τη βοήθειά της μπορεί να παρακολουθηθεί κάθε κόστος που δημιουργείται μέσα στην επιχείρηση πέρα από το κόστος των παραγομένων προϊόντων.

Η βοήθεια και η υποστήριξη που δίνει η Λογιστική Κόστους στη διοίκηση της επιχείρησης είναι ο λόγος, για τον οποίο η Λογιστική Κόστους ονομάζεται και Διοικητική Λογιστική.

1.3.3 Λογιστική κόστους και χρηματοοικονομική λογιστική

Τόσο η Χρηματοοικονομική Λογιστική όσο και η Λογιστική Κόστους ξεκινούν από την συγκέντρωση και καταγραφή των ίδιων πρωτογενών πληροφοριών, δηλαδή των λογιστικών γεγονότων, που αφορούν την οικονομική μονάδα. Είναι η διαφορετική επεξεργασία που υφίστανται στη συνέχεια οι πρωτογενείς αυτές

πληροφορίες σε συνδυασμό με τους διαφορετικούς λήπτες των πληροφοριών που Θα βγουν από κάθε ένα από τους δύο αυτούς κλάδους της Λογιστικής που τους διαφοροποιεί.

Αναλυτικότερα, εάν η Χρηματοοικονομική Λογιστική και η Λογιστική Κόστους συγκριθούν σύμφωνα με τις πιο κάτω απόψεις είναι δυνατόν να προκύψουν και οι μεταξύ τους διαφορές:

Από την άποψη του λήπτη των πληροφοριών η διάκριση που γίνεται είναι ότι οι λογιστικές καταστάσεις που προετοιμάζονται από την Χρηματοοικονομική Λογιστική προορίζονται για να χρησιμοποιηθούν από άτομα ή ομάδες ατόμων που βρίσκονται έξω από την επιχείρηση όπως είναι οι πιστωτές, οι προμηθευτές, οι τράπεζες κλπ. Οι καταστάσεις που προετοιμάζονται από την Λογιστική Κόστους προορίζονται να χρησιμοποιηθούν από άτομα ή ομάδες ατόμων που βρίσκονται μέσα στην επιχείρηση όπως είναι οι προϊστάμενοι, οι διευθυντές, διάφορες επιτροπές, το διοικητικό συμβούλιο κλπ.

Από την άποψη των περιορισμών που μπορεί να τεθούν όσον αφορά το περιεχόμενο των λογιστικών καταστάσεων ή τη βάση της αποτίμησης που μπορεί να χρησιμοποιηθεί, η διάκριση που γίνεται είναι ότι οι καταστάσεις που προετοιμάζονται από την Χρηματοοικονομική Λογιστική πρέπει να παρουσιάζονται σύμφωνα με ορισμένες αρχές. Οι αρχές αυτές άλλοτε καθορίζονται από νόμους και διατάγματα (όπως π.χ. είναι ο Ν. 2190/1920 ή η 4η Κατευθυντήρια Οδηγία της Ε.Ο.Κ., στα οποία αναφερόμαστε αναλυτικότερα στο παράρτημα της παρούσας εργασίας) και άλλοτε από τις γενικά παραδεκτές λογιστικές αρχές. Ο λόγος της ύπαρξης περιορισμών στον τρόπο εμφάνισης των λογιστικών αυτών καταστάσεων είναι η προσπάθεια επίτευξης ομοιομορφίας ως προς το περιεχόμενο ώστε οι καταστάσεις να είναι συγκρίσιμες μεταξύ τους. Οι καταστάσεις που προετοιμάζονται από την Λογιστική Κόστους προορίζονται για να χρησιμοποιηθούν από στελέχη που βρίσκονται μέσα στην επιχείρηση στα πλαίσια των λειτουργιών που ασκούν τα στελέχη αυτά και που έχουν σχέση με τη διοίκηση της επιχείρησης, δηλαδή των λειτουργιών του προγραμματισμού της δράσης της επιχείρησης, του έλεγχου της εξέλιξης των προγραμμάτων, της λήψης των αποφάσεων και του υπολογισμού του κόστους των παραγομένων προϊόντων ή των προσφερομένων υπηρεσιών. Για το λόγο αυτό το περιεχόμενο των καταστάσεων καθώς και ο τρόπος με τον οποίο παρουσιάζεται είναι

τέτοιο που να εξυπηρετεί το αρμόδιο στέλεχος στην αντιμετώπιση του προβλήματος που το απασχολεί κάθε φορά. Δεν είναι δυνατόν δηλαδή να υπάρξει νομικός ή άλλος περιορισμός ως προς το περιεχόμενο των καταστάσεων.

Από την άποψη του χρόνου ή της συχνότητας προετοιμασίας και εμφάνισης των λογιστικών καταστάσεων η διάκριση που γίνεται είναι ότι οι καταστάσεις που πηγάζουν από την Χρηματοοικονομική Λογιστική πρέπει να δημοσιεύονται υποχρεωτικά τουλάχιστον μια φορά κάθε χρόνο ενώ οι καταστάσεις που πηγάζουν από την Λογιστική Κόστους προετοιμάζονται όταν υπάρχει ανάγκη ή ζήτηση γι' αυτές από τα στελέχη της επιχείρησης.

Από την άποψη του αντικειμένου που καλύπτεται από τις λογιστικές καταστάσεις η διάκριση που γίνεται είναι ότι οι καταστάσεις που προετοιμάζονται από την Χρηματοοικονομική Λογιστική αφορούν ολόκληρη την επιχείρηση ενώ οι καταστάσεις που προετοιμάζονται από την Λογιστική Κόστους αφορούν κάποιο επί μέρους «τμήμα» της. Το «τμήμα» αυτό μπορεί να είναι π.χ. ολόκληρο το εργοστάσιο ή επιμέρους τμήματα του εργοστασίου όπως το τμήμα κοπής, το τμήμα ραφής κ.λπ, που υπάρχουν μέσα σε ένα εργοστάσιο παραγωγής ετοιμών ενδυμάτων. Μπορεί να είναι ένα μεμονωμένο μηχάνημα μέσα σε ένα τμήμα ή μια ομάδα εργαζομένων που κάνουν συγκεκριμένη εργασία. Μπορεί να είναι το τμήμα Λογιστηρίου της επιχείρησης ή ένα Υποκατάστημά της. Το «τμήμα» λοιπόν είναι κάτι που βρίσκεται μέσα στην επιχείρηση και μέσω της Λογιστικής Κόστους αποτελεί αντικείμενο ξεχωριστού ενδιαφέροντος και αντιμετώπισης από αυτή σε αντιδιαστολή με το «σύνολο» της επιχείρησης που αποτελεί αντικείμενο της Χρηματοοικονομικής Λογιστικής.

Πρέπει, με βάση όσα έχουν αναφερθεί μέχρι στιγμής, να έχει γίνει σαφές ότι η Χρηματοοικονομική Λογιστική και η Λογιστική Κόστους συνυπάρχουν μέσα σε μια επιχείρηση. Συνυπάρχουν διότι και οι δύο κλάδοι παρακολουθούν τα ίδια λογιστικά - οικονομικά γεγονότα που αφορούν την επιχείρηση. Η διαφορά τους συνίσταται στο ότι η Λογιστική Κόστους προβαίνει σε μεγαλύτερη ανάλυση των λογιστικών αυτών γεγονότων. Παραδείγματος χάρι το σύνολο των μισθών που καταβάλλονται στους εργαζόμενους μέσα σε μια χρονική περίοδο είναι ένα μέγεθος που αφορά ολόκληρη την επιχείρηση και άρα θα πρέπει να καταχωρηθεί στους λογαριασμούς που τηρούνται από την Χρηματοοικονομική Λογιστική. Η ανάλυση του ίδιου αυτού

συνόλου στα επί μέρους τμήματα της επιχείρησης, στα οποία αφορά θα πρέπει να καταχωρηθεί στους λογαριασμούς που τηρούνται από την Λογιστική Κόστους. Η Λογιστική Κόστους προσφέρεται για την αναλυτικότερη παρακολούθηση της διαμόρφωσης του οικονομικού αποτελέσματος της επιχείρησης².

1.4 Το αντικείμενο της λογιστικής κόστους

Όπως αναφέραμε στον πρόλογο της παρούσας εργασίας, η Λογιστική Κόστους θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ένα ειδικός κλάδος, μέσα στον ευρύτερο χώρο της Λογιστικής Επιστήμης. Για να κατανοήσει κάποιος την Λογιστική Κόστους πρέπει προηγουμένως να έχει κατανοήσει τις γενικές αρχές και τις τεχνικές της Χρηματοοικονομικής Λογιστικής. Η Λογιστική, όπως είναι γνωστό, είναι μια πολύ παλιά επιστήμη. Από καιρό που πρωτοεμφανίσθηκε το εμπόριο και κατ' επέκταση το χρήμα, ο άνθρωπος είχε ανάγκη να καταγράψει κάπου οικονομικά στοιχεία σχετικά με την εμπορική του δραστηριότητα ή σχετικά με την οικονομική του δηλαδή τα περιουσιακά του στοιχεία, καθώς και τις απαιτήσεις του και τις υποχρεώσεις του απέναντι σε τρίτους. Αυτό μας το βεβαιώνουν πολλές ανακαλύψεις για αρχαίους πολιτισμούς που δείχνουν ότι η Λογιστική δεν ήταν άγνωστη σε αυτούς. Από το 1494 όμως η Λογιστική πήρε την τμηματοποιημένη μορφή με την οποία μας είναι γνωστή μέχρι σήμερα. Η τμηματοποιημένη αυτή μορφή εκφράζεται με την λογιστική ισότητα:

---

² Μιχαέλα Γ. Φίγκου, Διπλωματική Εργασία με τίτλο «Λογιστική κόστους. Θεωρία και Εφαρμογές», Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών, Τομέας Συστημάτων Μετάδοσης Πληροφορίας και Τεχνολογίας Υλικών, Αθήνα, Ιούλιος 2009

Διάγραμμα 1.2: Θεμελιώδης Λογιστική Ισότητα

Η παραπάνω λογιστική ισότητα αφορά όχι μόνο τη σχέση των στατικών τιμών των μεταβλητών, αλλά έχει ιδιαίτερη σημασία γιατί χαρακτηρίζει τη σχέση των μεταβολών τους. Δεν πρέπει άλλωστε να ξεχνάμε πως η μεταβολή αποτελεί το στοιχείο εκείνο που καταδεικνύει την οικονομική δράση. Έτσι, η μεταβολή ενός ή περισσότερων από τα στοιχεία που αποτελούν το Ενεργητικό, το Παθητικό ή την Καθαρή Θέση πρέπει να συμβαίνει συγχρόνως με την μεταβολή κάποιου ή κάποιων άλλων στοιχείων του Ενεργητικού, του Παθητικού ή της Καθαρής θέσης σε τρόπο ώστε η ισότητα να εξακολουθεί να ισχύει και μετά από τις μεταβολές αυτές.

Η λογιστική με την πάροδο του χρόνου έγινε το απαραίτητο εργαλείο όλων που σε ατομικό ή εταιρικό επίπεδο έχουν μια οικονομική δραστηριότητα. Ο λόγος είναι ότι ο βασικός αντικειμενικός σκοπός της Λογιστικής είναι η παροχή οικονομικών πληροφοριών που έχουν σχέση με μια οικονομική μονάδα. Αυτό επιτυγχάνεται επειδή η Λογιστική ουσιαστικά στηρίζεται σε ένα δίκτυο διαδικασιών που αποσκοπεί στη συγκέντρωση και την καταγραφή όλων των οικονομικών δεδομένων που αφορούν μια οικονομική μονάδα. Επειδή δε, οτιδήποτε συμβαίνει μέσα σε μια οικονομική μονάδα θα μετρηθεί και θα εκφρασθεί τελικά σε νομισματικές μονάδες ώστε να αποτελέσει «Οικονομικό δεδομένο» εύκολα οδηγείται κανείς στο συμπέρασμα ότι η Λογιστική είναι μια αστείρευτη πηγή παροχής οικονομικών πληροφοριών. Αν θέλουμε λοιπόν να ορίσουμε την επιστήμη της Λογιστικής,

Παρατηρούμε ότι στον παραπάνω ορισμό περιέχονται οι δύο βασικές κατευθύνσεις τις οποίες χαρακτηρίζουν τη Λογιστική.

Η Λογιστική ως Παρουσίαση Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών

Η κατεύθυνση αυτή αποτελεί συνέχιση του κλασικού αντικειμένου της Λογιστικής και είναι σήμερα περισσότερο γνωστή σαν Χρηματοοικονομική Λογιστική. Η παρουσίαση των Χρηματοοικονομικών πληροφοριών γίνεται μέσω των δημοσιευομένων Λογιστικών Καταστάσεων δηλαδή

- του Ισολογισμού,
- της Κατάστασης των Αποτελεσμάτων Χρήσεως και
- της Κατάστασης Διανομής Κερδών

Οι οικονομικές αυτές πληροφορίες με τη μορφή που παρουσιάζονται, ενδιαφέρουν ομάδες ανθρώπων ή υπηρεσίες που βρίσκονται έξω από την επιχείρηση όπως είναι

- οι επενδυτές,
- οι πιστωτές,
- οι τράπεζες,
- οι κρατικές υπηρεσίες,
- οι ασφαλιστικοί οργανισμοί,
- τα εργατικά σωματεία κλπ.

Θα μπορούσε να λεχθεί ότι οι δημοσιευόμενες Λογιστικές Καταστάσεις παρουσιάζουν ενδιαφέρον και για μεμονωμένα άτομα ή ομάδες ατόμων που βρίσκονται μέσα στην επιχείρηση, όπως π.χ. είναι οι διευθυντές υποκαταστημάτων της οικονομικής μονάδας, αλλά αυτοί είναι οπωσδήποτε λιγότεροι από εκείνους που ενδιαφέρονται και βρίσκονται έξω από την οικονομική μονάδα.

Η Λογιστική ως Συγκέντρωση και Ανάλυση Πληροφοριών Κόστους

Η δεύτερη αυτή κατεύθυνση αποτελεί το αντικείμενο της Λογιστικής Κόστους. Η ανάγκη για τη συγκέντρωση και ανάλυση πληροφοριών σχετικά με το κόστος δε δημιουργήθηκε αυτόματα αλλά αποτέλεσε συνεπαγωγή πολλών και διαφόρων διαδικασιών όπως

- η αύξηση του μεγέθους των οικονομικών μονάδων,
- η καθιέρωση του θεσμού του «νομικού προσώπου» της οικονομικής μονάδας

σαν ξεχωριστής οντότητας από τους φορείς της,

- ο η αύξηση της πολυπλοκότητας των παραγωγικών διαδικασιών καθώς και του πλήθους των προϊόντων που παράγονται από μια οικονομική μονάδα και, τέλος,
- ο η απομάκρυνση των φορέων ή της ανωτάτης διοίκησης της επιχείρησης από τον χώρο που συντελείται η παραγωγική διαδικασία και η πλήρωση του κενού αυτού με επαγγελματίες διευθυντές ή προϊσταμένους (που αποτελούν πλέον το ενδιάμεσα επίπεδο διοίκησης ή ενδιάμεσο management της οικονομικής μονάδας.

Η παρουσίαση των χρηματοοικονομικών πληροφοριών στα πλαίσια της Λογιστικής Κόστους γίνεται με διάφορους τρόπους ανάλογα με τις ανάγκες πληροφόρησης που έχει ο λήπτης της πληροφορίας και φυσικά οι λήπτες των πληροφοριών αυτών βρίσκονται αποκλειστικά μέσα στην επιχείρηση³.

1.5 Χρησιμότητα της Λογιστικής Κόστους

Σύμφωνα με τις επικρατούσες σήμερα αντιλήψεις η Λογιστική Κόστους χρησιμοποιείται για να δώσει πληροφορίες στα αρμόδια στελέχη των επιχειρήσεων σχετικά με:

- ο Τον καθορισμό αναλυτικών αποτελεσμάτων και την αποτίμηση των αποθεμάτων. Η χρησιμότητα του καθορισμού αποτελεσμάτων είναι η αποτροπή των συμψηφισμών στα αποτελέσματα μεταξύ ειδών που πωλούνται με κέρδος και άλλων που πωλούνται με ζημία ή έστω με αποδοτικότητα ανεπαρκή, σε σχέση με τα κεφάλαια που απασχολούνται για την παραγωγή αυτή. Έτσι, η επιχείρηση έχει τις απαραίτητες πληροφορίες για να κατευθύνει τη δραστηριότητά της προς τα είδη, τις περιοχές, την κατηγορία των πελατών κλπ. Να σημειωθεί ακόμα ότι στις περιπτώσεις επιχειρήσεων που παράγουν εξαιρετικά μεγάλο αριθμό προϊόντων, ο λογιστικός προσδιορισμός του κόστους κάθε προϊόντος συναντά πολλές φορές ανυπέρβλητες δυσχέρειες.

---

³ Παυλάτος Οδυσσέας, Σημειώσεις «Λογιστική Κόστους, Κόστος – Κοστολόγηση – Αναλυτική Λογιστική», Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Χαλκίδα 2006

Τέλος, επειδή η σημασία της γνώσης του κόστους είναι πολύ σημαντική για την αποτίμηση των αποθεμάτων, αξίζει να σημειωθεί ότι αυτή επιτυγχάνεται ευκολότερα, όταν εφαρμόζεται σύστημα πρότυπης κοστολόγησης.

- Τη διευκόλυνση της Διοίκησης μιας επιχείρησης στον προγραμματισμό. Είναι η επιλογή αντικειμενικών στόχων της επιχείρησης, καθώς και των μέσων για την πραγματοποίησή τους. Είναι φανερό, ότι για να επιτευχθούν οι στόχοι του προγραμματισμού, είναι απαραίτητη η γνώση του κόστους των μέσων που θα χρησιμοποιηθούν για την εκπλήρωση των στόχων, έτσι ώστε να επιλεγούν αυτά που κοστίζουν λιγότερο. Τέλος στον προγραμματισμό χρησιμοποιούμε δεδομένα που μας παρέχει η Λογιστική Κόστους από το παρελθόν, με την υπόθεση ότι το περιβάλλον μέσα στο οποίο θα λειτουργήσει η επιχείρηση και στο μέλλον, θα είναι παρόμοιο με εκείνο του παρελθόντος.
- Τον έλεγχο της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας της επιχείρησης. Στο πλαίσιο μιας οποιασδήποτε επιχειρηματικής δραστηριότητας γίνονται δαπάνες με σκοπό την πραγματοποίηση αντίστοιχων αποδόσεων, χρησιμοποιούνται ώρες λειτουργίας μηχανημάτων, απασχολούνται εργατικά χέρια, κεφάλαια, πραγματοποιούνται αποδόσεις των πρώτων υλών, της εργασίας, των μηχανημάτων κλπ με σκοπό την παραγωγή προϊόντων και στη συνέχεια τη δημιουργία εσόδων από τη διάθεση των προϊόντων. Όλα τα παραπάνω μεγέθη, αν τα συσχετίσουμε κατάλληλα μεταξύ τους μας δίνουν του δείκτες αποτελεσματικότητα και με τις υποδιαίρεσεις τους (όπως παραγωγικότητα και αποδοτικότητα κλπ). Η λογιστική του κόστους μας παρέχει στοιχεία για να ελέγξουμε κατά πόσο η αποτελεσματικότητα – που είναι κι ο στόχος της επιχείρησης – πραγματοποιήθηκε, υπολήφθηκε ή υπερκαλύφθηκε⁴.

---

⁴ Γεώργιος Βενιέρης, Σάνδρα Κοέν, Μαρία Κωλέτση, «Λογιστική Κόστους – Αρχές και εφαρμογές», Αθήνα 2005

2

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ

2.1 Βασικές έννοιες του κόστους

Ίσως κανένας άλλος όρος της λογιστικής δεν χρησιμοποιείται τόσο συχνά στις καθημερινές συζητήσεις όσο το κόστος. Οι άνθρωποι συχνά αναφέρονται στις αυξήσεις του κόστους ζωής, όπως του κόστους των τροφίμων, του κόστους αγοράς ή ενοικίασης κατοικίας, του κόστους παροχών (ΟΤΕ, ΔΕΗ) ή οποιαδήποτε άλλης δραστηριότητας. Ο όρος κόστος, μπορεί να έχει διαφορετική σημασία σε διάφορους ανθρώπους. Πολλοί άνθρωποι μετρούν το κόστος σε ευρώ, αλλά το κόστος μπορεί επίσης να μετρηθεί και με το χρόνο που απαιτείται για να τελειώσει ένα έργο ακόμα ή με την ενέργεια που δαπανάται για να κατασκευαστεί ένα προϊόν ή με τις χαμένες ευκαιρίες από την εκλογή για δράση μιας από τις περισσότερες διαθέσιμες δυνατότητες. Δεν είναι αρκετό να λέμε ότι το κόστος μετριέται σε ευρώ. Ο όρος κόστος έχει πολλές διαφορετικές σημασίες και οι λογιστές πρέπει να προμηθευτούν την διοίκηση με κατανοητούς τύπους κόστους. Ένας απλός ορισμός του κόστους θα μπορούσε να είναι η διάθεση κάποιων πηγών για την ανταλλαγή τους με αγαθά ή υπηρεσίες. Οι πηγές συνήθως αναφέρονται σε μετρητά, αλλά και όταν δεν συμβαίνει αυτό, θα πρέπει και πάλι να εκφράζονται σε ευρώ. Για παράδειγμα, εάν μια βιομηχανική επιχείρηση αποκτήσει ένα μηχάνημα με την ανταλλαγή ενός ανυψωτικού μηχανήματος που δεν το χρησιμοποιούσε για αρκετό καιρό, το νέο αυτό μηχάνημα αποτιμάται με την αξία (υπολειμματική αξία) του ανυψωτικού μηχανήματος. Μπορεί όμως ο υπολογισμός του κόστους να είναι απλός. Για παράδειγμα, το κόστος ενός νέου επίπλου για το γραφείο μιας εταιρίας είναι η τιμή που προσφέρεται από τις διάφορες προμηθευτικές εταιρίες.

Σε μερικές περιπτώσεις ο υπολογισμός του κόστους του προϊόντος και των υπηρεσιών, δεν είναι τόσο απλός. Για παράδειγμα, εάν μια εταιρία αποφασίσει να

κατασκευάσει ένα γραφείο αντί να το αγοράσει, η μέτρηση του κόστους είναι πιο σύνθετη, διότι το κόστος όλων των συντελεστών που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή του γραφείου πρέπει να περιλαμβάνεται στο κόστος του γραφείου. Υλικά, όπως ξύλο, αλουμίνια ή εργασία κοπής του ξύλου και λείανσης, καθώς και το κόστος όλων των παραγωγικών μηχανημάτων (μέσω των αποσβέσεων), πρέπει να περιληφθούν στον υπολογισμό (μέτρηση) του κόστους του γραφείου.

Το τι ακριβώς θα πρέπει να περιλαμβάνει μια έκθεση κόστους ενός προϊόντος εξαρτάται από τον σκοπό για τον οποίο γίνεται η έκθεση. Σε εκθέσεις κόστους που απευθύνονται σε εξωτερικούς χρήστες, οι λογιστές θα πρέπει να περιλαμβάνονται όλα τα κόστη παραγωγής του προϊόντος ή της παρεχόμενης υπηρεσίας. Υπάρχουν πάρα πολλοί διαφορετικοί τύποι εκθέσεων κόστους εξυπηρετούν διαφορετικές διοικητικές ανάγκες. Η ακριβής μέτρηση του κόστους και η ικανοποίηση των διοικητικών αναγκών για ειδικούς τύπους εκθέσεων κόστους, όπως ενός προϊόντος ή μιας δραστηριότητας της επιχείρησης απαιτεί την προσεκτική περιγραφή του κόστους που πρέπει να περιλαμβάνουν. Ας δούμε όμως αναλυτικότερα τις βασικές έννοιες του κόστους, έτσι όπως έχουν παγιωθεί στη σύγχρονη επιχειρηματική δράση.

Κόστος

Είναι η διάθεση ή η επένδυση αγοραστικής δύναμης για την απόκτηση υλικών ή άυλων αγαθών και υπηρεσιών με σκοπό τη χρησιμοποίησή τους για την πραγματοποίηση εσόδων από πωλήσεις ή την κάλυψη κοινωνικών αναγκών. Εναλλακτικά, κόστος είναι το σύνολο των πάσης φύσεως και μορφής οικονομικών θυσιών που απαιτούνται για να παραχθεί ένα προϊόν ή μια υπηρεσία κάτω από δεδομένες κάθε φορά τεχνοοικονομικές συνθήκες και να πάρει ορισμένη μορφή ή ιδιότητες καθώς και θέση στο χώρο και χρόνο. Το κόστος μετράται σε νομισματικές μονάδες.

Σύμφωνα με τον ορισμό που έδωσε ο Γρηγοριάδης Δ.⁵, σαν κόστος θεωρείται το συνολικό ποσό που δαπανάται για την παραγωγή ή αγορά ενός οικονομικού αγαθού, ή γενικότερα η αξία ενός αγαθού πριν τον υπολογισμό του επιδιωκόμενου κέρδους.

---

⁵ Γρηγοριάδης Δ. «Θεωρία του κόστους», Θεσσαλονίκη, σελ.19, 1976

Έξοδο

Είναι το κόστος που εξέπνευσε και που βαρύνει τα αποτελέσματα της χρήσης ή της περιόδου. Το κόστος εκπνέει όταν το αγαθό ή η υπηρεσία όπου είναι ενσωματωμένο πουληθεί ή απωλεσθεί. Το έξοδο λοιπόν προέρχεται από το κόστος, δημιουργείται από αυτό και συνεπώς το κόστος προϋπάρχει του εξόδου.

Δαπάνη

Είναι η διαδικασία την οποία ακολουθούμε στην πράξη για να πραγματοποιήσουμε το κόστος.

Κοστολόγηση

Είναι το σύνολο των συστηματικών εργασιών που γίνονται με σκοπό να συγκεντρωθούν, να καταταχθούν, να καταγραφούν και να επιμεριστούν κατάλληλα οι δαπάνες, έτσι ώστε να προσδιοριστεί το κόστος των προϊόντων, των υπηρεσιών και των διαδικασιών μιας επιχείρησης. Αναλυτικά, το θέμα της κοστολόγησης προσεγγίζεται στο επόμενο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας.

Κοστολογικό σύστημα

Είναι ένα πληροφοριακό σύστημα μέσω του οποίου γίνεται η διαδικασία της κοστολόγησης σε κάθε επιχείρηση. Το σύστημα αυτό καταγράφει τόσο τις δαπάνες κατά είδος, όσο και άλλα ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία που βρίσκονται σε άλλα πληροφοριακά συστήματα της επιχείρησης, π.χ. σύστημα μισθοδοσίας. Συνεπώς ο βαθμός αλλά και ο τρόπος που θα αναπτυχθεί και θα οργανωθεί ένα κοστολογικό σύστημα εξαρτάται:

- Από τις πληροφοριακές ανάγκες της διοίκησης
- Από τους ανθρώπινους και υλικούς πόρους που μπορεί να διαθέσει
- Από τους εξωτερικούς παράγοντες, πχ νομοθετικές και ρυθμιστικές αρχές

Ένα κοστολογικό σύστημα κατάλληλο για την ικανοποίηση των στόχων της επιχείρησης συμβάλλει:

- Στη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων
- Στη μέτρηση της απόδοσης κάθε τμήματος

- Στη τιμολόγηση των προϊόντων και των υπηρεσιών του
- Στην κατανόηση των αιτιών που προκαλούν το κόστος
- Στον καθορισμό στρατηγικής και αντιμετώπισης του ανταγωνισμού

Για το σωστό σχεδιασμό ενός κοστολογικού συστήματος πρέπει να προσδιοριστούν οι φορείς κόστους που θα κοστολογούνται, καθώς επίσης και οι εσωτερικές σχέσεις που τους συνδέουν. Η κοστολόγηση των φορέων κόστους θα πρέπει να βασίζεται σε συγκεκριμένες και σαφώς διατυπωμένες λογικές, οι οποίες πρέπει να ακολουθούνται με συνέπεια και συστηματικότητα. Οι λογικές αυτές σχετίζονται τόσο με την καταγραφή, όσο και με την ανάλυση κόστους, δηλαδή επιμερισμούς, επανεπιμερισμούς και καταλογισμούς.

Επιπλέον, η τελική μορφή που παίρνει ένα κοστολογικό σύστημα εξαρτάται από τα χαρακτηριστικά της κάθε επιχείρησης που το αναπτύσσει. Έτσι η απλή μεταφορά και εφαρμογή ενός κοστολογικού συστήματος, ακόμα και του ίδιου του αντικειμένου, από τη μια επιχείρηση στην άλλη, χαρακτηρίζεται ως αναποτελεσματική. Επιπρόσθετα, το κοστολογικό σύστημα είναι ένα δυναμικό σύστημα, το οποίο πρέπει συνεχώς να προσαρμόζεται στις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις των χρηστών του.

Τέλος το κοστολογικό σύστημα πρέπει συνεχώς να ελέγχεται από ανεξάρτητους ελεγκτές, ώστε να εξακριβώνεται συνεχώς η ορθότητά του αναφορικά με την αντικειμενικότητα των πληροφοριών που παρέχει αλλά και να ελέγχεται το κατά πόσο ακολουθούνται συνεπώς οι προκαθορισμένες αρχές.

Φορέας κόστους

Το αντικείμενο ως προς το οποίο γίνεται η συγκέντρωση του κόστους λέγεται «φορέας κόστους». Οι συνηθέστεροι φορείς κόστους σε μια βιομηχανική επιχείρηση παροχής υπηρεσιών είναι οι παρεχόμενες υπηρεσίες. Στη Λογιστική Κόστους η συγκέντρωση κόστους μπορεί να γίνει ως προς διάφορους φορείς κόστους όπως πχ ως προς συγκεκριμένα τμήματα της επιχείρησης, ως προς συγκεκριμένη φάση της παραγωγής ή ως προς διάφορες λειτουργίες της επιχείρησης. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η συγκέντρωση του κόστους ως προς συγκεκριμένο τμήμα ή τμήματα της επιχείρησης.

Κέντρα κόστους

Τα τμήματα ως προς τα οποία συγκεντρώνεται το κόστος ονομάζονται «κέντρα κόστους». Το κέντρο κόστους ή επιβαρύνεται με κόστος ή είναι η αιτία που προκαλεί κόστος. Τα κέντρα κόστους είναι επίσης συνυφασμένα με τη μέτρηση της αποτελεσματικότητας ως προς τον έλεγχο του κόστους. Η αποτελεσματικότητα αναφέρεται στην επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί κάθε φορά σχετικά με το κόστος, κυρίως μέσω των προϋπολογισμών.

Κέντρα κέρδους

Τα κέντρα αυτά είναι συνυφασμένα με τη μέτρηση της αποδοτικότητας. Η αποδοτικότητα αναφέρεται στην επίτευξη ενός συγκεκριμένου αποτελέσματος με χρήση όσο το δυνατόν λιγότερων πόρων.

Κέντρα εσόδων

Ονομάζουμε όλα τα λειτουργικά τμήματα που δραστηριοποιούνται αποκλειστικά, άμεσα ή έμμεσα, στις πωλήσεις. Τα τμήματα αυτά είναι υπεύθυνα μόνο για την επίτευξη των εσόδων αλλά όχι και για το κόστος.

Κέντρα επενδύσεων

Καλούνται τα τμήματα της επιχείρησης, τα οποία έχουν την ευθύνη πέρα από την επίτευξη κέρδους και για τις επενδύσεις που έχουν πραγματοποιηθεί σε αυτά. Η ύπαρξη τέτοιων κέντρων είναι συχνή σε επιχειρήσεις που είναι αποκεντρωμένες από τη διοίκηση.

Κέντρα ευθύνης

Καλούνται τα τμήματα τα οποία ευθύνονται για τη δραστηριότητά τους πχ για το έσοδο, το κόστος και το αποτέλεσμα που πραγματοποιείται σε αυτή. Τα κέντρα ευθύνης μπορεί να είναι

- κέντρα κόστους
- κέντρα εσόδων
- κέντρα κέρδους
- κέντρα επένδυσης

Τέλος, ένας από τους πιο συνηθισμένους τρόπους αποτύπωσης της διοικητικής ευθύνης εντός μιας επιχείρησης είναι το «διοικητικό οργανόγραμμά» της, στο οποίο διακρίνεται το είδος των επιμέρους διοικητικών υποδιαιρέσεων της από πλευράς διοικητικής ευθύνης.

Αποθέματα

Με τον όρο αποθέματα εννοούμε τα υλικά αγαθά που ανήκουν κατά κυριότητα στην επιχείρηση και τα οποία προορίζονται:

- Να πωληθούν συνήθως αυτούσια
- Να αναλωθούν ή να χρησιμοποιηθούν για την παροχή υπηρεσιών ή την παραγωγή αγαθών (προϊόντων) προς πώληση
- Να αναλωθούν για άλλες λειτουργικές ανάγκες της επιχείρησης

Οι επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών πωλούν υπηρεσίες και για το λόγο αυτό διατηρούν λίγα ή καθόλου αποθέματα για αυτοκατανάλωση ή για επαναδιάθεση στους πελάτες τους. Οι εμπορικές επιχειρήσεις αγοράζουν εμπορεύματα, τα οποία πωλούν στους πελάτες τους. Οι βιομηχανικές επιχειρήσεις παράγουν προϊόντα τα οποία πωλούν. Μεταξύ των πιο πάνω επιχειρήσεων τα αποθέματα είναι εμφανή στις βιομηχανικές και στις εμπορικές, ενώ δεν είναι στις αντίστοιχες παροχής υπηρεσιών. Σε μια εμπορική επιχείρηση είναι δυνατόν να υπάρχουν πολλές διαφορετικές ταξινομήσεις αποθεμάτων και παράλληλα πολλά είδη να περιλαμβάνονται σε κάθε αντίστοιχη ταξινόμηση. Το βασικό γνώρισμα των αποθεμάτων (εμπορεύματα) είναι ότι είναι έτοιμα για πώληση. Αυτά δεν χρειάζονται περαιτέρω μετατροπή. Οι βιομηχανικές επιχειρήσεις συνήθως διατηρούν τρεις μεγάλες κατηγορίες αποθεμάτων. Οι κατηγορίες αυτές είναι:

- Τα υλικά
- Τα ημικατεργασμένα (ημιτελή) προϊόντα
- Τα έτοιμα προϊόντα

Υλικά

Τα υλικά ταξινομούνται σε :

- άμεσα υλικά ή πρώτες ύλες: Είναι τα υλικά τα οποία συνιστούν το αντικείμενο της μετατροπής και [σχηματίζουν ένα σαφές και ολοκληρωμένο

μέρος του έτοιμου προϊόντος. Ο καθαριστικό γνώρισμα των άμεσων υλικών είναι ότι αναγνωρίζονται εύκολα στο έτοιμο προϊόν, όπως π.χ. η ξυλεία στα έπιπλα και το νήμα στο ύφασμα.

- βοηθητικές ύλες: Είναι τα υλικά τα οποία ενσωματώνονται όπως και τα άμεσα υλικά στα προϊόντα. Οι βοηθητικές ύλες, σε σχέση με τα άμεσα υλικά, επιβαρύνουν ελάχιστα το κόστος της παραγωγής του προϊόντος. Αν και οι βοηθητικές ύλες αποτελούν μέρος του παραγόμενου προϊόντος, το κόστος τους είναι τόσο ασήμαντο σε σύγκριση με το συνολικό κόστος του προϊόντος, ώστε οι κοστολόγοι να μη το εξατομικεύουν στο προϊόν όπως συμβαίνει με τα άμεσα υλικά. Αυτό παρατηρείται επειδή το κόστος της εξατομίκευσης είναι μεγαλύτερο από το όφελος της σχετικής πληροφόρησης για την επιχείρηση.
- αναλώσιμα υλικά: Είναι τα υλικά τα οποία προορίζονται να αναλωθούν με στόχο την εξασφάλιση των αναγκαίων συνθηκών ομαλής λειτουργίας των παραγωγικών και μη τμημάτων μιας βιομηχανικής (κατασκευαστικής) επιχείρησης.

Ημικατεργασμένα προϊόντα

Είναι τα υλικά αγαθά (προϊόντα) που δεν έχουν υποστεί την ολική επεξεργασία για την μετατροπή τους σε έτοιμα προϊόντα. Για παράδειγμα, τα προϊόντα που είναι σε επεξεργασία για να μετατραπούν σε έτοιμα, όπως το σφυρί, όπου στο συνδεδεμένο κομμάτι του σιδήρου με το ξύλο δεν έχει τοποθετηθεί ακόμη η σφήνα, καλούνται ημιτελή.

Έτοιμα προϊόντα

Είναι τα υλικά αγαθά που έχουν παραχθεί ανά μια βιομηχανική επιχείρηση και προορίζονται για πώληση. Σε μια βιομηχανική επιχείρηση, τα έτοιμα αγαθά προσομοιάζουν με τα αποθέματα εμπορευμάτων μιας εμπορικής επιχείρησης. Σε μια βιομηχανική επιχείρηση που παράγει διαφορετικά αγαθά, υπάρχουν πολλά διαφορετικά είδη έτοιμων προϊόντων στα αποθέματα⁶.

---

⁶ Άγγελος Α. Τσακλάγκανος, «Θεωρία και λογιστική κόστους για τη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων – Πρακτικές εφαρμογές», Εκδοτικός Οίκος Αδερφών Κυριακίδη, Σεπτέμβριος 1994

2.2 Κατηγοριοποίηση του κόστους

Οι διάφοροι τρόποι με τους οποίους μπορεί να ομαδοποιηθεί το κόστος σε κατηγορίες, καθώς κι ο τρόπος συμπεριφοράς κάθε είδους κόστους είναι μεγάλης σημασίας για τα στελέχη επιχειρήσεων που καλούνται συνεχώς να αποφασίσουν μεταξύ πολλών εναλλακτικών λύσεων. Τα κοστολογικά δεδομένα λοιπόν της κάθε επιχείρησης χρησιμοποιούνται είτε για τον προσδιορισμό του κόστους ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας, είτε για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας της επιχείρησης, είτε για τη λήψη αποφάσεων.

Τα κοστολογικά δεδομένα λοιπόν, μπορούν να καταταχθούν σε κατηγορίες με τη χρησιμοποίηση των παρακάτω κριτηρίων:

- Το κόστος παραγωγής
- Το συνολικό κόστος κατά λειτουργία ή συνολικό λειτουργικό κόστος
- Τη σχέση μεταξύ κόστους παραγωγής και μεταβολής του επιπέδου δραστηριότητας της επιχείρησης
- Τη διάκριση του κόστους σε σχέση με τον εκάστοτε φορέα κόστους
- Το κόστος σε σχέση με τα τμήματα της παραγωγικής διαδικασίας
- Το κόστος κατά λειτουργία ή λειτουργικό κόστος
- Τη χρονική περίοδο στην οποία το κόστος θα συσχετισθεί με τα έσοδα
- Τη σχέση μεταξύ του κόστους και των διαδικασιών προγραμματισμού, ελέγχου και λήψης αποφάσεων

2.2.1 Κόστος Παραγωγής

Είναι το κόστος που πραγματοποιείται για την παραγωγή μια μονάδας προϊόντος ή για την παροχή υπηρεσιών. Το κόστος παραγωγής περιλαμβάνει το σύνολο των δαπανών που γίνονται για να παραχθεί το προϊόν και να πάρει τη μορφή και τη θέση που χρειάζεται ώστε να μπορεί να πουληθεί. Τα στοιχεία του κόστους παραγωγής είναι:

- Οι αναλωθείσες πρώτες ύλες
- Το κόστος των άμεσων εργατικών

- Το ειδικό βιομηχανικό κόστος
- Το γενικό βιομηχανικό κόστος

Η κατηγοριοποίηση αυτή του κόστους παραγωγής παρέχει πληροφορίες αναφορικά με τη μέτρηση του οικονομικού αποτελέσματος μιας περιόδου, καθώς και τον καθορισμό της τιμολογιακής πολιτικής.

Αναλωθείσες Πρώτες Ύλες

Είναι οι πρώτες ύλες που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά και μόνο για την παραγωγή των προϊόντων της επιχείρησης. Είναι λοιπόν όλα τα υλικά που ενσωματώνονται στο παραγόμενο προϊόν και μπορούν να διακριθούν πάνω σε αυτό. Τα υλικά αυτά αποτελούν επίσης σημαντικό μέρος του συνολικού κόστους των υλικών που θα χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή του.

Πρώτες ύλες θεωρούνται τόσο τα υλικά που αγοράζονται ειδικά για την παραγωγή των προϊόντων της επιχείρησης (και τα οποία αποθηκεύονται στην αποθήκη πρώτων υλών, για να εξαχθούν από αυτή όταν πρέπει να χρησιμοποιηθούν), όσο και τα προϊόντα που έχουν ήδη παραχθεί αλλά ξαναχρησιμοποιούνται για την παραγωγή άλλων προϊόντων (και τα οποία περιλαμβάνονται από την αποθήκη έτοιμων προϊόντων).

Οι πρώτες ύλες αποτελούν τμήμα του άμεσου κόστους γιατί επιβαρύνουν απευθείας το παραγόμενο προϊόν. Στο παραγόμενο προϊόν ενσωματώνονται κι άλλα υλικά, τα οποία δεν μπορούν να διακριθούν πάνω στο παραγόμενο προϊόν, λόγω της μικρής τους αξίας σε σχέση με τα κύρια υλικά. Τα υλικά αυτά λέγονται βοηθητικά ή έμμεσα υλικά.

Το κόστος των άμεσων εργατικών

Άμεση εργασία είναι η εργασία την οποία προσφέρουν οι εργαζόμενοι οι οποίοι ασχολούνται άμεσα με την επεξεργασία των πρώτων υλών. Η άμεση εργασία ενσωματώνεται στο παραγόμενο προϊόν, μπορεί να διακριθεί πάνω σε αυτό και αποτελεί σημαντικό μέρος του κόστους της συνολικής εργασίας που θα απαιτηθεί για

την παραγωγή του. Πιο συγκεκριμένα, η άμεση εργασία είναι η εργασία εκείνη που σχετίζεται με αμοιβές και έξοδα του προσωπικού, που ασχολείται άμεσα με την παραγωγή των προϊόντων της επιχείρησης. Για αυτό και το κόστος της άμεσης εργασίας αποτελεί τμήμα του άμεσου κόστους. Η άμεση εργασία είναι δυνατόν να απαιτείται σε όλο το φάσμα της παραγωγής του προϊόντος, από την αρχική μορφοποίηση μέχρι την τελειοποίηση του προϊόντος.

Για την παραγωγή του προϊόντος απαιτείται συνήθως κι άλλη εργασία, η οποία όμως δεν είναι διακριτή πάνω σε αυτό, για αυτό και λέγεται έμμεση εργασία.

Ειδικό Βιομηχανικό Κόστος

Περιλαμβάνει όλες εκείνες τις δαπάνες οι οποίες γίνονται για ένα συγκεκριμένο φορέα κόστους. Παράδειγμα ειδικού βιομηχανικού κόστους ενός προϊόντος είναι οι αποσβέσεις ενός μηχανήματος, το οποίο απασχολείται αποκλειστικά για την παραγωγή του προϊόντος. Σε πραγματικές συνθήκες παραγωγής το ειδικό βιομηχανικό κόστος αποτελεί συνήθως μικρό ποσοστό του συνολικού κόστους παραγωγής.

Γενικό Βιομηχανικό Κόστος (ή Γενικά Βιομηχανικά Έξοδα)

Γενικά βιομηχανικά έξοδα ονομάζονται όλες οι δαπάνες της παραγωγικής λειτουργίας (κύριων και βοηθητικών υπηρεσιών), εκτός των δαπανών που αναφέρονται στα άμεσα υλικά και την άμεση εργασία.

Τα έξοδα αυτά ταξινομούνται σύμφωνα με την φύση των προϊόντων και τον τύπο της παραγωγικής διαδικασίας. Δύο πιο συνηθισμένες ταξινομήσεις είναι, τα έμμεσα υλικά και η έμμεση εργασία. Άλλα βιομηχανικά έξοδα είναι τα κόστη που συνδέονται με την παραγωγική διαδικασία. Αυτά ονομάζονται κόστη παραγωγικής λειτουργίας και περιλαμβάνουν:

- Το ενοίκιο των κτιρίων και των μηχανημάτων
- Αποσβέσεις κτιρίων και μηχανημάτων

- Φωτισμό, θέρμανση και ηλεκτρική ενέργεια
- Συντηρήσεις
- Ασφάλιστρα
- Δημοτικά τέλη

Άλλα τυπικά βιομηχανικά κόστη που περιλαμβάνονται στα Γ.Β.Ε. είναι επίσης τα ασφάλιστρα ζωής, οι δαπάνες για κατασκηνώσεις του προσωπικού, το κόστος εποπτείας. Όλες αυτές οι βιομηχανικές δαπάνες που ενσωματώνονται στο λογαριασμό των Γ.Β.Ε. είναι έμμεσες δαπάνες, διότι δεν εξαιρούνται απευθείας στο κόστος των παραγόμενων προϊόντων, όπως συμβαίνει με το κόστος των άμεσων υλικών και τις άμεσες εργασίες.

Διάγραμμα 1.3: Κατηγοριοποίηση κόστους παραγωγής⁷

2.2.2 Λειτουργικό κόστος

Είναι το άθροισμα κόστους των λειτουργιών της επιχείρησης, δηλαδή το άθροισμα του κόστους διαθέσεως και του κόστους Διοικήσεως και του κόστους Χρηματοοικονομικής Λειτουργίας.

Κόστος Διαθέσεως

Είναι το κόστος που πραγματοποιείται μετά την παραγωγή (ή την αγορά) του προϊόντος και μετά κι από την εισαγωγή του προϊόντος στην αποθήκη μέχρι και την είσπραξη της αξίας από την πώληση του προϊόντος (ή εμπορεύματος ή υπηρεσίας).

Το κόστος αυτό περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- το κόστος έρευνας,
- το κόστος προώθησης των Πωλήσεων,
- το κόστος διανομής ή πραγματοποίησης των πωλήσεων.

Κόστος Διοικήσεως

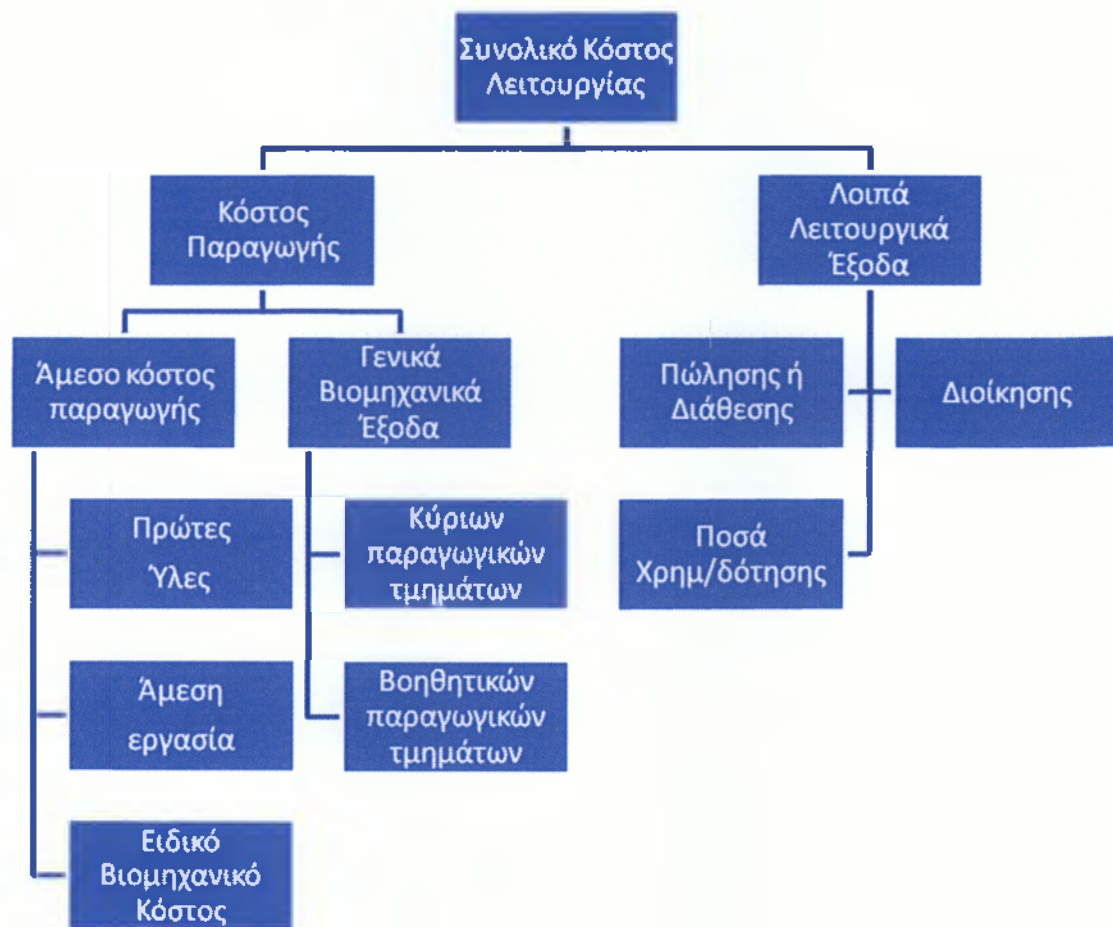
Είναι το κόστος της λειτουργίας της διοικήσεως και περιλαμβάνει κάθε δαπάνη που δημιουργείται από τη δραστηριότητα των τμημάτων και υπηρεσιών της Διοικητικής Λειτουργίας. Από άποψης σύνθεσης, το κόστος Διοικήσεως αποτελείται από κάθε είδους δαπάνη που προκαλείται από τη δραστηριότητα, όπως πχ οι αμοιβές και τα έξοδα του προσωπικού τους, οι αμοιβές και τα έξοδα τρίτων, οι παροχές τρίτων, οι φόροι και τα τέλη κλπ.

---

⁷ Παναγιώτου Νικόλαος, «Κοστολόγηση Επιχειρήσεων και Λήψη Αποφάσεων», Τομέας Βιομηχανικής Διοίκησης και Έρευνας ΕΜΠ, Κεφάλαιο 2: Βασικές Έννοιες Κοστολόγησης, 2004

Κόστος Χρηματοοικονομικής Λειτουργίας

Αλλιώς λέγεται γενικά έξοδα χρηματοδότησης και είναι τα έξοδα (κόστος) που έχουν σχέση με τη χρηματοδότηση της επιχείρησης, δηλαδή αυτά που καταβάλλονται για τη δανειοδότησή της. Για παράδειγμα: οι μισθοί των εργαζομένων του χρηματοοικονομικού τμήματος, οι χρεωστικοί τόκοι και οι προμήθειες των τραπεζών, αποτελούν γενικά έξοδα χρηματοδότησης.

Διάγραμμα 1.4: Συνολικό κόστος λειτουργίας μιας επιχείρησης

2.3 Συσχέτιση κόστους με τα διάφορα επίπεδα επιχειρησιακής λειτουργίας

Η σχέση μεταξύ κόστους και μεταβολής του επιπέδου δραστηριότητας της επιχείρησης (ή μεταβολή του όγκου παραγωγής της), οδηγεί σε διάκριση του κόστους σε:

- μεταβλητό (variable),
- σταθερό (fixed),
- μεικτό (mixed)

Η κατηγοριοποίηση αυτή του κόστους χρησιμεύει στον προσδιορισμό του κόστους παραγωγής, την αξιολόγηση της λειτουργίας ενός κέντρου κόστους και τη μέτρηση της αποτελεσματικότητας στη διαδικασία της λήψης αποφάσεων, π.χ αγορά από τρίτους ή ιδιοπαραγωγή, υποκατάσταση ανθρώπων από μηχανές, τιμολογιακή πολιτική. Πρέπει να τονισθεί ότι η κατηγοριοποίηση αυτή αναφέρεται πάντα σε κάποιο σχετικό εύρος ή διάστημα δραστηριότητας της επιχείρησης, δηλαδή σε ένα ευρύ επίπεδο δραστηριότητας, σε μια δεδομένη χρονική περίοδο, κατά τη διάρκεια της οποίας το συνολικό σταθερό κόστος και το ανά μονάδα μεταβλητό κόστος παραμένουν αμετάβλητα.

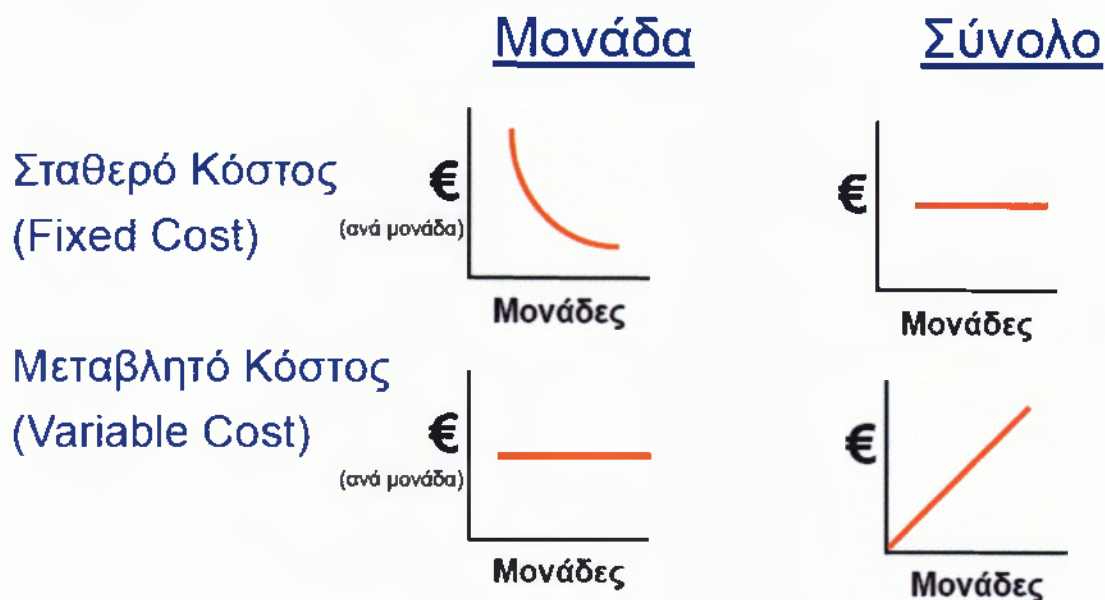
Μεταβλητό κόστος

Χαρακτηρίζεται το κόστος το οποίο παραμένει σταθερό ανά μονάδα προϊόντος, αλλά στο σύνολό του μεταβάλλεται κατά κάποιο ρυθμό, με τις μεταβολές του βαθμού δραστηριότητας. Παραδείγματα τέτοιου κόστους είναι το κόστος άμεσης εργασίας.

Σταθερό Κόστος

Χαρακτηρίζεται το κόστος εκείνο το οποίο στο σύνολο του δε μεταβάλλεται με τις μεταβολές του βαθμού δραστηριότητας. Το χαρακτηριστικό του σταθερού κόστους δεν είναι ότι παραμένει αμετάβλητο, αλλά ότι η μεταβολή του οφείλεται σε άλλα αίτια εκτός από τις αυξομειώσεις του βαθμού δραστηριότητας και ότι η

μεταβλητότητά του σχετίζεται μάλλον με το χρόνο. Παράδειγμα τέτοιου κόστους είναι το ενοίκιο ενός εργοστασίου.

Διάγραμμα 1.5: Διαγραμματική απεικόνιση Σταθερού και Μεταβλητού Κόστους⁸

Συμπεριφορά Κόστους (εντός σχετικών ορίων)		
Κόστος	Συνολικά	Ανά Μονάδα
Μεταβλητό	Το συνολικό μεταβλητό κόστος αλλάζει όσο αλλάζει το επίπεδο της δραστηριότητας	Το μοναδιαίο μεταβλητό κόστος παραμένει το ίδιο σε διαφορετικοί εύρος δραστηριότητας
Σταθερό	Το συνολικό σταθερό κόστος παραμένει το ίδιο ακόμα και όταν το επίπεδο της δραστηριότητας αλλάζει	Το μοναδιαίο σταθερό κόστος μειώνεται καθώς το επίπεδο της δραστηριότητας μειώνεται

Πίνακας 1.2: Συμπεριφορά Σταθερού και Μεταβλητού Κόστους⁹

⁸ Παναγιώτου Νικόλαος, «Κοστολόγηση Επιχειρήσεων και Λήψη Αποφάσεων», Τομέας Βιομηχανικής Διοίκησης και Έρευνας ΕΜΠ, Κεφάλαιο 2: Βασικές Έννοιες Κοστολόγησης, 2004

Το συνολικό κόστος της επιχείρησης ορίζεται ως:

$$\text{Συνολικό κόστος} = \text{Σταθερό} + (\text{Μεταβλητό} \times \text{Αριθμός Μονάδων})$$

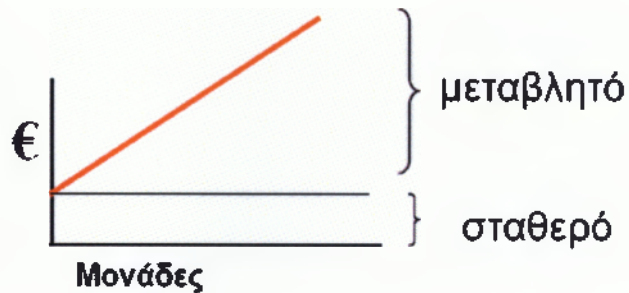
Το μέσο ανά μονάδα κόστος ενός προϊόντος ορίζεται ως

$$\text{Μέσο ανά μονάδα κόστος} = \text{Συνολικό} / \text{Αριθμός Μονάδων}$$

Μεικτό Κόστος

Ορίζεται το κόστος το οποίο προέρχεται από το συνδυασμό των δύο προηγούμενων. Δηλαδή το μικτό κόστος αποτελείται από ένα σταθερό και ένα μεταβλητό μέρος. Υπάρχουν δυο είδη μικτού κόστους, το ημιμεταβλητό και το βαθμιδωτό ή κλιμακωτό κόστος.

**Μεικτό Κόστος
(Mixed**

Διάγραμμα 1.6: Διαγραμματική απεικόνιση μεικτού κόστους

⁹ Παναγιώτου Νικόλαος, «Κοστολόγηση Επιχειρήσεων και Λήψη Αποφάσεων», Τομέας Βιομηχανικής Διοίκησης και Έρευνας ΕΜΠ, Κεφάλαιο 2: Βασικές Έννοιες Κοστολόγησης, 2004

Ημιμεταβλητό κόστος

Είναι σταθερό μέχρι ενός σημείου κι από εκεί και πέρα μεταβάλλεται με κάποιο ρυθμό. Το σταθερό του μέρος αντιστοιχεί συνήθως στο ελάχιστο τμήμα με το οποίο μπορεί να αποκτηθεί μια υπηρεσία ή ένα αγαθό, έστω κι αν δε χρησιμοποιηθεί καθόλου. Το μεταβαλλόμενο μέρος του αντιστοιχεί στη χρήση που γίνεται.

Βαθμιδωτό ή κλιμακωτό κόστος

Μεταβάλλεται απότομα, σε διάφορα επίπεδα παραγωγικής δραστηριότητας, επειδή αποτελείται από σταθερό κόστος, το οποίο είναι σε ακέραιες μονάδες.

Διάκριση του κόστους σε σχέση με τον κάθε φορέα κόστους

Επειδή υπάρχει η δυνατότητα παρακολούθησης του κόστους σε σχέση με τον εκάστοτε φορέα του, ο οποίος είναι και η αιτία πρόκλησης του κόστους, οδηγεί στη διάκριση του κόστους σε άμεσο και έμμεσο.

Άμεσο κόστος

Δημιουργείται αποκλειστικά εξαιτίας ενός μόνο είδους προϊόντος ή λειτουργίας ή πελάτη ή τμήματος ή άλλης υποδιαίρεσης της επιχείρησης που αποτελεί φορέα κόστους. Χαρακτηριστικά του κόστους αυτού είναι πρώτον ότι θα σταματήσει να υπάρχει όταν παύσει να υπάρχει ο φορέας κόστους, που είναι και η αιτία δημιουργίας του και δεύτερον ότι είναι εύκολα ανιχνεύσιμο από τη διοίκηση. Παράδειγμα άμεσου κόστους είναι η ανάλωση των άμεσων πρώτων υλών ή η αμοιβή της άμεσης εργασίας.

Έμμεσο κόστος

Είναι οποιοδήποτε κόστος δεν είναι άμεσο. Είναι το κόστος που δημιουργείται εξαιτίας περισσοτέρων του ενός ειδών προϊόντων ή λειτουργιών ή τμημάτων της επιχείρησης ή οποιουδήποτε άλλου φορέα κόστους. Παραδείγματα τέτοιου κόστους είναι οι αποσβέσεις και τα έξοδα λειτουργίας των μηχανών και ο μισθός του επιβλέποντος παραγωγής.

Ο χαρακτηρισμός του κόστους ως άμεσου ή έμμεσου αλλάζει ανάλογα με τον φορέα κόστους στον οποίο αναφέρεται. Πχ ο μισθός του υπεύθυνου ενός τμήματος είναι άμεσο κόστος, εάν η κοστολόγηση γίνεται κατά τμήμα της επιχείρησης, αλλά είναι έμμεσο κόστος εάν η κοστολόγηση γίνεται κατά προϊόν της επιχείρησης και από το τμήμα αυτό παράγονται περισσότερα από ένα διαφορετικά προϊόντα. Επομένως το κόστος χαρακτηρίζεται έμμεσο ή άμεσο σε σχέση με ένα φορέα κόστους.

Από τις δύο τελευταίες κατηγοριοποιήσεις του κόστους, πρώτον ως προς τον τρόπο μεταβολής τους συναρτήσει του όγκου παραγωγής (σε μεταβλητό-σταθερό κόστος) και δεύτερον ως προς την ύπαρξη κάποιου φορέα κόστους (άμεσο- έμμεσο κόστος).

Ωστόσο το κόστος μπορεί να είναι ταυτόχρονα:

- Άμεσο και μεταβλητό
- Άμεσο και σταθερό
- Έμμεσο και μεταβλητό
- Έμμεσο και σταθερό

Σύνδεση κόστους με τα τμήματα παραγωγής

Η παρακολούθηση του κόστους σε σχέση με το τμήμα στο οποίο δημιουργείται έχει μεγάλη σημασία γιατί βοηθάει στον έλεγχο κόστους (σε ένα κέντρο κόστους), αλλά και στη μέτρηση του αποτελέσματος (σε ένα κέντρο κέρδους). Τα κύρια τμήματα της παραγωγικής λειτουργίας είναι λοιπόν τα παραγωγικά ή αλλιώς κύρια τμήματα της επιχείρησης και τα βοηθητικά ή υποστηρικτικά τμήματα.

Παραγωγικά τμήματα (Κύρια τμήματα)

Είναι τα τμήματα στα οποία λαμβάνει χώρα η παραγωγή των τελικών προϊόντων ή η παροχή υπηρεσιών της επιχείρησης.

Βοηθητικά τμήματα (ή Υποστήριξης)

Είναι τα τμήματα εκείνα τα οποία ναι μεν δε συμμετέχουν άμεσα στην παραγωγή του προϊόντος ή την παροχή υπηρεσιών, αλλά υπάρχουν όμως επειδή είναι απαραίτητα

για να παράγουν έργο, που απορροφάται είτε από τα παραγωγικά είτε από όλα τα βοηθητικά τμήματα. Παραδείγματα βοηθητικών τμημάτων είναι το τμήμα αποθήκευσης, το τμήμα συντήρησης, το τμήμα ελέγχου.

Σύνδεση κόστους με τις λειτουργίες της επιχείρησης

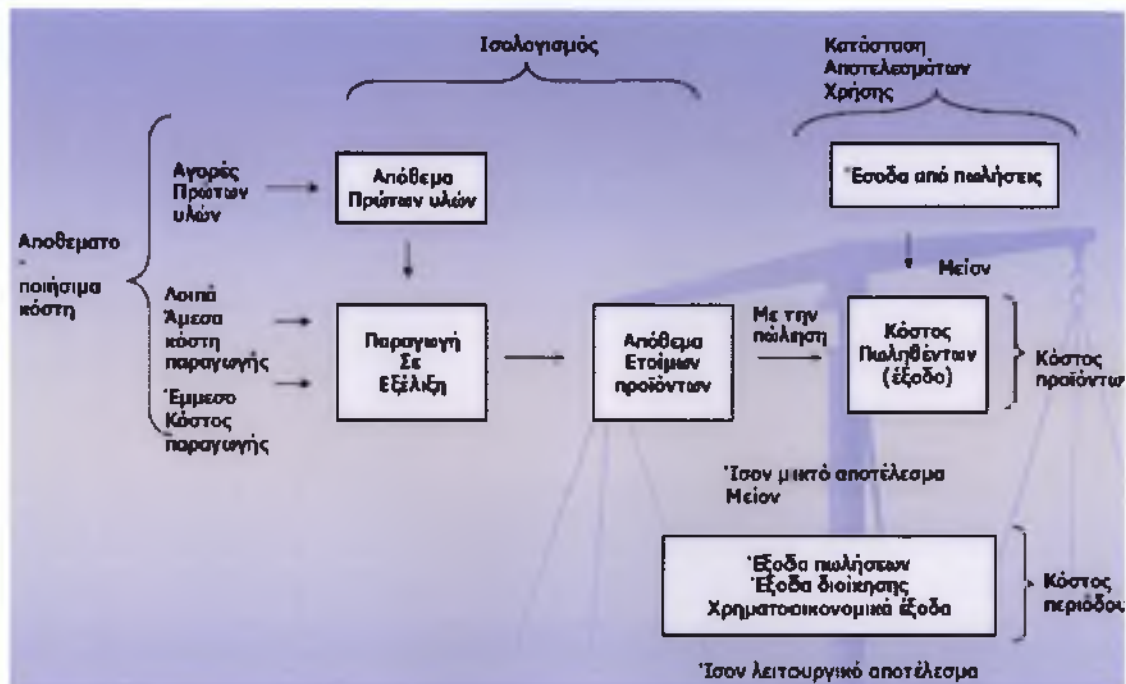
Στην περίπτωση αυτή αναφερόμαστε προφανώς στο λειτουργικό κόστος. Η παρακολούθηση του κόστους πρέπει να γίνεται όχι μόνο με τα τμήματα της παραγωγής αλλά και με βάση τις λειτουργίες της επιχείρησης. Έτσι υπάρχει και το λειτουργικό κόστος, το οποίο είναι και το κόστος κάθε λειτουργίας οργανωτικής ή διοικητικής υποδιαίρεσης της οικονομικής μονάδας το οποίο προσδιορίζεται ή συγκεντρώνεται λογιστικά. Τα συνήθη λειτουργικά κόστη έχουν προαναφερθεί παραπάνω (ενότητα 2.2.2). Το άθροισμα του κόστους όλων των λειτουργιών της επιχείρησης συνιστά το συνολικό κόστος της λειτουργίας της. Η παρακολούθηση και η ανάλυσή του βοηθά στον προγραμματισμό και στον έλεγχο της δράσης της επιχείρησης, καθώς επίσης λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό της τιμής πώλησης προϊόντων, αφού πρώτα συνυπολογιστούν οι συνθήκες της αγοράς και το επιθυμητό ποσοστό κέρδους της επιχείρησης.

Χρονική Συσχέτιση Κόστους και Εσόδων

Το κόστος μπορεί ακόμα να κατηγοριοποιηθεί με βάση τη χρονική περίοδο, κατά την οποία μετατρέπεται σε έξοδο και συγκρίνεται με τα έσοδα της περιόδου αυτής. Στη βάση αυτή το κόστος διακρίνεται σε

- κόστος προϊόντος
- κόστος υπηρεσιών
- κόστος περιόδου

Η διάκριση αυτή βοηθά τη διοίκηση της επιχείρησης στην καλύτερη μέτρηση του οικονομικού αποτελέσματος μιας περιόδου (κέρδος ή ζημία).

Διάγραμμα 1.7: Συνιστώσες κόστους προϊόντος και κόστους περιόδου¹⁰

Σχέση κόστους και διαδικασιών Προγραμματισμού, Ελέγχου και λήψης Αποφάσεων

Το κόστος μπορεί να κατηγοριοποιηθεί ανάλογα με τη χρησιμοποίησή του για σκοπούς προγραμματισμού, ελέγχου και λήψης αποφάσεων στα παρακάτω:
σε πρότυπο και σε προϋπολογιστικό κόστος

- σε ελεγχόμενο και σε μη ελεγχόμενο κόστος
- σε διαρκές και σε διαφοροποιούμενο σταθερό κόστος
- σε σχετικό και μη σχετικό κόστος για τη λήψη μιας απόφασης
- σε λογιστικό κόστος και σε κόστος ευκαιρίας

¹⁰ Παυλάτος Οδυσσέας, Σημειώσεις «Λογιστική Κόστους, Κόστος - Κοστολόγηση - Αναλυτική Λογιστική», Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Χαλκίδα 2006

Πρότυπο κόστος

Είναι το μελλοντικό και το εκτιμώμενο εκ των προτέρων κόστος στο οποίο πρέπει να ανέλθει το κόστος παραγωγής ενός προϊόντος κάτω από κανονικές συνθήκες λειτουργίας της επιχείρησης. Το πρότυπο κόστος αναφέρεται στο κόστος των πρώτων υλών, της άμεσης εργασίας και των Γενικών Βιομηχανικών Εξόδων που απαιτούνται για την παραγωγή μιας μονάδας προϊόντος.

Προϋπολογιστικό Κόστος

Είναι το κόστος το οποίο υπολογίζεται εκ των προτέρων με βάση ποσοτικά δεδομένα για το προϊόν που παράγεται, το οποίο αποτιμάται σε τιμές που προβλέπεται να ισχύουν τη χρονική στιγμή που θα αποκτηθεί. Έτσι ενώ το πρότυπο κόστος αποτελεί στόχο για την επιχείρηση, το προϋπολογιστικό κόστος είναι το αναμενόμενο κόστος, το οποίο στηρίζεται σε γενικές εκτιμήσεις. Και τα δύο παραπάνω κόστη χρησιμοποιούνται από τη διοίκηση της επιχείρησης για τον προγραμματισμό αλλά και τον έλεγχο της δράσης της, όπως επίσης για την ανάλυση των αποκλίσεων που παρουσιάζουν.

Ελεγχόμενο κόστος

Είναι το κόστος το οποίο μπορεί να επηρεασθεί άμεσα από τον προϊστάμενο ενός τμήματος σε μια χρονική περίοδο

Μη ελεγχόμενο κόστος

Είναι το κόστος εκείνο του οποίου η δημιουργία δεν ανήκει στην αρμοδιότητα ενός συγκεκριμένου επιπέδου διοίκησης, αλλά συνήθως ελέγχεται από κάποιο ανώτερο ή πιο κεντρικό επίπεδο διοίκησης.

Διαρκές Σταθερό Κόστος

Προκύπτει από την ανάγκη ύπαρξης μιας βασικής οργάνωσης της επιχείρησης, υπάρχει δε μακροχρονίως και μπορεί να μειωθεί χωρίς να θέσει σε κίνδυνο την επιχείρηση.

Διαφοροποιούμενο Σταθερό Κόστος

Είναι το κόστος το οποίο μπορεί να διαφοροποιηθεί από έτος σε έτος ανάλογα με τον προγραμματισμό της επιχείρησης και μπορεί να μειωθεί βραχυχρονίως εντός των ορίων που θέτει το διαρκές της κόστος.

Σχετικό κόστος

Είναι το αναμενόμενο μελλοντικό κόστος που διαφέρει μεταξύ εναλλακτικών ενεργειών ή αποφάσεων που θα λάβει η διοίκηση της επιχείρησης. Είναι επίσης το κόστος το οποίο μπορεί να επηρεασθεί από αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας της επιχείρησης.

Μη σχετικό κόστος

Είναι το κόστος που δεν μπορεί να επηρεασθεί από τις αποφάσεις της διοίκησης της επιχείρησης.

Διαφορικό κόστος

Είναι η διαφορά μεταξύ του κόστους εναλλακτικών ενεργειών ή αποφάσεων. Εάν το κόστος μεταξύ δύο εναλλακτικών ενεργειών αυξάνει, τότε το διαφορικό κόστος ονομάζεται αυξητικό διαφορικό κόστος. Εάν το κόστος μεταξύ δύο εναλλακτικών ενεργειών μειώνεται, τότε το διαφορικό κόστος ονομάζεται μειωτικό διαφορικό κόστος.

Κόστος ευκαιρίας

Είναι το όφελος που χάνει η επιχείρηση παίρνοντας μια συγκεκριμένη απόφαση κι όχι κάποια άλλη αντί αυτής. Μάλιστα έχει μεγάλη σημασία όταν πρόκειται για μακροπρόθεσμες επενδύσεις, οι οποίες δεσμεύουν μεγάλα κεφάλαια της επιχείρησης για αρκετό διάστημα. Ωστόσο, η έννοια του κόστους ευκαιρίας μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για τη λήψη αποφάσεων σε βραχυπρόθεσμο διάστημα.

Λογιστικό κόστος

Υπολογίζεται με βάση τις γενικά παραδεκτές λογιστικές αρχές εφ' όσον των αποθεμάτων, το κόστος προϊόντων και το κόστος της περιόδου παρουσιάζονται στις δημοσιευμένες λογιστικές καταστάσεις¹¹.

Διάγραμμα 1.8: Συσχέτιση κατηγοριοποιήσεων κόστους

¹¹ Πάγγειος Γιάννης Κ., «Θεωρία κόστους», εκδόσεις Α.Σταμούλης, Τεύχη Ι και ΙΙ, 1993

3

ΚΟΣΤΟΛΟΓΗΣΗ

3.1 Η έννοια της κοστολόγησης

Κοστολόγηση είναι η διαδικασία με την οποία προσδιορίζεται το κόστος παραγωγής ενός προϊόντος. Είναι μια κατάσταση λογιστική με σκοπό την συγκέντρωση, κατάταξη, απεικόνιση των δαπανών που προσδιορίζουν το κόστος παραγωγής των προϊόντων. Επίσης με τη διαδικασία της κοστολόγησης υπολογίζεται το κόστος κάθε λειτουργίας της επιχείρησης. Η κατανόηση της διαδικασίας αυτής είναι απαραίτητη για κάθε διοικητικό στέλεχος, αφού ο τρόπος κοστολόγησης ενός προϊόντος επηρεάζει καθοριστικά τόσο το καθαρό εισόδημα, όσο και την αποτίμηση της αξίας των αποθεμάτων (προϊόντα-ημικατεργασμένα), όπως αυτά εκφράζονται στις σχετικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις-ισολογισμός (κυκλοφορούν ενεργητικό) και κατάσταση εισοδήματος.

3.2 Είδη συστημάτων κοστολόγησης

Το είδος του συστήματος κοστολόγησης που εφαρμόζεται κάθε φορά εξαρτάται άμεσα από το είδος της παραγωγικής διαδικασίας στην οποία εφαρμόζεται. Βασικά δύο είναι τα συστήματα κοστολόγησης που έχουν εμφανιστεί σαν απάντηση στις διάφορες μορφές της παραγωγικής διαδικασίας. Αυτά τα δύο συστήματα είναι κοινώς γνωστά σαν κοστολόγηση διαδικασιών και κοστολόγηση παραγγελιών.

3.2.1 Κοστολόγηση παραγγελιών

Η κοστολόγηση παραγγελιών χρησιμοποιείται σε τέτοιες παραγωγικές διαδικασίες, όπου πολλά διαφορετικά προϊόντα, παραγγελίες ή ομάδες προϊόντων παράγονται σε κάθε περίοδο. Σαν παραδείγματα βιομηχανιών που τυπικά θα χρησιμοποιούσαν κοστολόγηση παραγγελιών αναφέρονται οι ειδικής παραγγελίας εκτυπώσεις, βιομηχανίες επίπλων, εργαλείων κ.α.

Αυτοί οι τύποι βιομηχανιών απαιτούν ένα σύστημα κοστολόγησης όπου το κόστος πρέπει να διανεμηθεί ξεχωριστά σε κάθε ανεξάρτητη παραγγελία (όπως μια παραγγελία ειδικής εκτύπωσης) ή ομάδα αγαθών (όπως η παραγωγή 10 μηχανών ειδικής χρήσης) και όπου το ξεχωριστό ανά μονάδα κόστος μπορεί να υπολογιστεί για κάθε παραγόμενο είδος. Φυσικά, η κοστολόγηση παραγγελιών πιθανόν να παρουσιάζει προβλήματα στην παρακολούθηση και στη διανομή του κόστους, που δεν παρατηρούνται στη μέθοδο της κοστολόγησης διαδικασιών. Αντί να διαιρούμε το συνολικό κόστος της παραγωγής με τις χιλιάδες όμοιων μονάδων, στην κοστολόγηση παραγγελιών πρέπει με κάποιο τρόπο να διαιρέσουμε το συνολικό κόστος της παραγωγής με λίγες, βασικά ανόμοιες μονάδες.

Ανεξάρτητα από το αν κάποιος ασχολείται με κοστολόγηση παραγγελιών, το πρόβλημα του καθορισμού του κόστους ανά μονάδα απαιτεί εκτίμηση κατά προσέγγιση κάθε είδους. Η διαφορά μεταξύ των δύο μεθόδων κοστολόγησης βρίσκεται στο τρόπο που γίνεται η εκτίμηση αυτής.

Υπάρχουν οι ακόλουθες 3 ευρύτερες κατηγορίες κόστους που σχετίζονται με την παραγωγή οποιουδήποτε προϊόντος :

- **Πρώτες Ύλες (άμεσα υλικά)**
- **Άμεση Εργασία**
- **Γενικά Βιομηχανικά Έξοδα (Γ.Β.Ε.)**

Μέτρηση του κόστους άμεσων υλικών (πρώτων υλών)

Η παραγωγική διαδικασία αρχίζει με την μεταφορά των άμεσων υλικών (πρώτων υλών) από την αποθήκη στην γραμμή παραγωγής. Το μεγαλύτερο μέρος αυτών των πρώτων υλών μπορούν να εξατομικευτούν απευθείας στα αγαθά που παράγονται και έτσι ονομάζονται πρώτες ύλες (άμεσα υλικά). Άλλα υλικά, καλούνται έμμεσα υλικά, διότι δεν μπορούν να εξατομικευτούν απευθείας στα αγαθά, χωρίς μεγάλο κόστος και δυσκολίες, επομένως δεν θα πρέπει να χρεωθούν σε μια συγκεκριμένη παραγγελία, αλλά μάλλον θα περιληφθούν στη γενική κατηγορία των γενικών βιομηχανικών εξόδων (Γ.Β.Ε).

Μέτρηση του κόστους της άμεσης εργασίας

Το κόστος της άμεσης εργασίας συγκεντρώνεται και μετριέται σχεδόν με τον ίδιο τρόπο όπως το κόστος των πρώτων υλών. Σαν άμεση εργασία χαρακτηρίζονται εκείνες οι δαπάνες, από το σύνολο των δαπανών του προσωπικού, που είναι άμεσα συνδεδεμένες (εξατομικευμένες) με μια ορισμένη παραγγελία υπό εκτέλεση. Αντίθετα, εκείνα τα κόστη εργασίας που δεν μπορούν να συνδεθούν (εξατομικευτούν) με μια συγκεκριμένη παραγγελία ή που μπορούν να συνδεθούν μόνο μεγάλη προσπάθεια, αντιμετωπίζονται σαν Γ.Β.Ε.

Το κόστος εργασίας γενικά υπολογίζεται μέσω κάποιου αρχείου εργασίας που ετοιμάζεται κάθε μέρα από κάθε εργαζόμενο. Αυτά τα αρχεία, ονομάζονται <κάρτα εργασίας> και παρέχουν μια γενική εικόνα των ανά ώρα δραστηριοτήτων και εργασιών που περατώθηκαν κατά την διάρκεια της ημέρας από τον εργαζόμενο.

Στο τέλος της ημέρας, οι κάρτες εργασίας συγκεντρώνονται και το λογιστήριο ξεχωριστά αναλύει τον κάθε μία ως προς τον αριθμό ωρών άμεσης εργασίας και απασχόλησης σε συγκεκριμένες παραγγελίες και των αριθμό ωρών απασχόλησης σε Γ.Β.Ε., σαν έμμεση εργασία.

Κατανομή των Γ.Β.Ε.

Τα Γ.Β.Ε. πρέπει να εξεταστούν μαζί με τις πρώτες ύλες και τη άμεση εργασία, όταν υπολογίζουμε το ανά μονάδα κόστος της παραγωγής. Παρόλο αυτά η μεταφορά των Γ.Β.Ε. στις προηγούμενες μονάδες των προϊόντων γίνεται συχνά δύσκολη υπόθεση. Υπάρχουν τρεις λόγοι που δημιουργούν την δυσκολία αυτή.

- Τα Γ.Β.Ε. είναι ένα έμμεσο κόστος για της μονάδες των προϊόντων και για το λόγο αυτό δεν μπορούν να αποδοθούν άμεσα σε ένα συγκεκριμένο προϊόν ή παραγγελία.
- Τα Γ.Β.Ε. αποτελούνται από πολλά ανόμοια είδη κόστους, αφού περιλαμβάνουν συγχρόνως μεταβλητά και σταθερά κόστη.
- Σε επιχειρήσεις με ισχυρές εποχιακές μεταβολές στην παραγωγή τους παρατηρούν συχνά ότι, αν και η παραγωγή τους μεταβάλλεται, τα Γ.Β.Ε. τείνουν να παραμένουν σχετικά σταθερά. Η αιτία είναι ότι τα σταθερά κόστη αποτελούν κυρίως ένα μεγάλο μέρος των Γ.Β.Ε.

3.2.2 Κοστολόγηση Διαδικασιών

Η κοστολόγηση διαδικασιών εφαρμόζεται σε εκείνες τις περιπτώσεις όπου η παραγωγή αναφέρεται σε ένα προϊόν που παράγεται συνεχώς για μεγάλες χρονικές περιόδους και σε μεγάλες ποσότητες (μαζική παραγωγή). Σαν παράδειγμα βιομηχανιών που πρέπει να χρησιμοποιούν κοστολόγηση διαδικασιών αναφέρονται οι βιομηχανίες τσιμέντων, σιδήρου και χάλυβος, φαρμακευτικές και βιομηχανίας πετρελαιοειδών κ.λ.π. Όλες αυτές οι βιομηχανίες χαρακτηρίζονται από την παραγωγή ομοιόμορφων προϊόντων όπου η παραγωγή συνεχίζεται για αρκετό χρόνο για διαρκή ροή προϊόντων και περνάει σταθερά από τα διάφορα προκαθορισμένα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας της κάθε συγκεκριμένης βιομηχανικής επιχείρησης. Το σύστημα αυτό της κοστολόγησης μπορεί να εφαρμοστεί και σε μη σχετιζόμενη με τη βιομηχανία περιπτώσεις όπως τράπεζες, ασφαλιστικές εταιρίες κ.α.

Η βασική προσέγγιση στον υπολογισμό του κόστους, σύμφωνα με την κοστολόγηση διαδικασιών, αναφέρεται στην συγκέντρωση του κόστους μιας συγκεκριμένης παραγωγικής λειτουργίας ή τμήματος για μια ολόκληρη περίοδο (μήνα, τρίμηνο, έτος) και στην διαίρεση του ποσού αυτού με τα τον αριθμό των παραχθέντων μονάδων αυτής της περιόδου.

Ο βασικός τύπος υπολογισμού του κόστους σύμφωνα με την μέθοδο αυτή είναι:

$$\text{Συνολικό κόστος παραγωγής} / \text{Παραχθείσες μονάδες συνολικά} = \text{Κόστος μονάδας} \\ \text{ανά κιλό, λίτρο, φιάλη}$$

Αφού μια μονάδα προϊόντος (λίτρο, κιλό, φιάλη) είναι όμοια με οποιαδήποτε άλλη μονάδα, κάθε μονάδα πρέπει να έχει το ίδιο μέσο κόστος όπως και κάθε άλλη μονάδα που παράχθηκε στη συγκεκριμένη περίοδο. Αυτή η τεχνική κοστολόγησης, είναι αποτελεσματική ευρύτερα, έτσι το ανά μονάδα κόστος (μέσο κόστος) χρησιμοποιείται σε πολλές χιλιάδες όμοιες μονάδες που κινούνται σε μία σχεδόν ατελείωτη ροή της γραμμής συναρμολόγησης ή επεξεργασίας.

Η κοστολόγηση διαδικασιών είναι σύστημα μέτρησης και αναφορά του κόστους των παραγόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών των βιομηχανικών επιχειρήσεων ή παροχής υπηρεσιών.

Η εφαρμογή του συστήματος αυτού προϋποθέτει τυποποιημένη μαζική παραγωγή, δηλαδή η παραγωγή πραγματοποιείται με την μορφή μιας διαδοχικής σειράς πανομοιότυπων κατεργασιών. Τέτοια παραγωγή σε βιομηχανικές επιχειρήσεις ή επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών υπάρχει όταν:

- Τα προϊόντα είναι καθορισμένα και σταθερών προδιαγραφών
- Η παραγωγή κάθε προϊόντος απαιτεί την σταθερή εκτέλεση ορισμένων κατεργασιών και σε καθορισμένα τμήματα παραγωγής

Τέτοιες συνθήκες παραγωγής παρατηρούνται σε βιομηχανίες χημικές, πετρελαϊκές, τσιμέντου, αλεύρου κ.α.

Σε επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών που επικρατούν παρόμοιες συνθήκες είναι οι τράπεζες, ασφαλιστικές εταιρίες, Ο.Τ.Ε. κ.α. αντίθετα η κοστολόγηση κατά προϊόν χρησιμοποιείται για την μέτρηση του κόστους ανάμοιων μεταξύ τους

προϊόντων, που παράγονται κατά παραγγελία των πελατών ή όμοιων μεταξύ τους προϊόντων που προορίζονται για την δημιουργία αποθέματος για μέλλουσα διάθεση και το κόστος αναζητείται κατά εντολή παραγωγής αντίστοιχο με ορισμένη μερίδα άμεσου υλικού ή προϊόντος. Με την κοστολόγηση κατά προϊόν τα κόστη (Α.Υ, Α.Ε, Γ.Β.Ε.) συγκεντρώνονται και το ανά μονάδα κόστος του προϊόντος υπολογίζεται όταν ολόκληρη η παραγωγή της συγκεκριμένης εντολής ολοκληρωθεί σε έτοιμο προϊόν.

Από την άλλη πλευρά στην κοστολόγηση διαδικασιών δεν υπάρχει συγκεκριμένη χρονική στιγμή της κοστολογικής περιόδου, που όλες οι μονάδες των προϊόντων να είναι έτοιμες. Αντίθετα παρατηρείται το φαινόμενο, όπου κάποιες μονάδες ολοκληρώνονται, άλλες να αρχίζουν την παραγωγή τους, ενώ άλλες να βρίσκονται ακόμη σε διαφορετικά στάδια της απαιτούμενης κατεργασίας του τμήματος παραγωγής.

Στάδια της κοστολόγησης διαδικασιών

Υπάρχουν ορισμένα στάδια που ακολουθούνται κατά την εφαρμογή τους συστήματος της κοστολόγησης διαδικασιών, τα οποία είναι τα εξής:

- Η δημιουργία κέντρο κόστους ή τμημάτων
- Ο καθορισμός της χρονικής περιόδου που πρέπει να καλύπτει η κοστολογική περίοδος
- Η συγκέντρωση των πραγματικών στοιχείων του κόστους σε κάθε κέντρο κόστους ή τμήμα και για κάθε συγκεκριμένη κοστολογική περίοδο
- Η ποσοτική μέτρηση της παραγωγής που παράχθηκε κατά την διάρκεια της χρονικής περιόδου για κάθε τμήμα ή κέντρο κόστους, εκφρασμένη σε ολοκληρωμένες (ισοδύναμες) μονάδες για κάθε στοιχείο κόστους (Α.Υ, Α.Ε, Γ.Β.Ε)
- Ο υπολογισμός του ανά μονάδα κόστους ή τμήμα, με συσχέτιση του κόστους που συγκεντρώθηκε στο τμήμα και των μονάδων που παράχθηκαν από αυτό
- Η ετοιμασία της κατάστασης κόστους παραγωγής τους προϊόντος.

3.2.3 Σύγκριση μεταξύ Κοστολόγησης παραγγελιών και διαδικασιών

Η κοστολόγηση κατά προϊόν (δηλαδή παραγγελιών) χρησιμοποιείται για την μέτρηση του κόστους στις παραγωγικές διαδικασίες, όπου πολλά διαφορετικά ή όμοια μεταξύ τους προϊόντα παράγονται κατά παραγγελία. Τα κόστη συγκεντρώνονται στο Φύλλο Κόστος της Εντολής Παραγωγής και το ανά μονάδα κόστος του προϊόντος υπολογίζεται όταν η εντολή παραγωγής τελειώσει, δηλαδή είναι ανεξάρτητο του χρόνου. Ο υπολογισμός του ανά μονάδα κόστους είναι εύκολος να υπολογιστεί επειδή γίνεται μόνο όταν ολοκληρωθεί το προϊόν, διαιρώντας το συνολικό κόστος με τον αριθμό των μονάδων που παρήχθησαν.

Από την άλλη πλευρά, η κοστολόγηση κατά φάση (δηλαδή διαδικασιών) χρησιμοποιείται στις περιπτώσεις όπου η παραγωγή είναι συνεχής και όχι εξατομικευμένη. Η συνεχής παραγωγή έχει το χαρακτηριστικό ότι από αυτή παράγονται μεγάλες ποσότητες τυποποιημένων προϊόντων που είναι όμοιες μεταξύ τους ως προς τον τρόπο, τη διάρκεια και τα υλικά που απαιτούνται για την παραγωγή τους. Ονομάζεται επίσης και μαζική παραγωγή. Πρόκειται για βιομηχανική παραγωγή σε σειρά που εξελίσσεται σε διάφορες διακεκριμένες λειτουργικά φάσεις παραγωγής. Στην κοστολόγηση κατά φάση δεν υπάρχει συγκεκριμένη χρονική στιγμή για να ολοκληρωθούν, αλλά κάποιες είναι έτοιμες μέσα στη παραγωγική διαδικασία, άλλες μπορεί να αρχίζουν τη παραγωγή τους και άλλες να μένουν ανακατεργασμένες για την επόμενη κοστολογική περίοδο. Η συνεχής παραγωγή διακόπτεται μετά από ορισμένη χρονική περίοδο που έχει καθοριστεί με συνέπεια να μην καθορίζεται εύκολα το σημείο έναρξης και συμπλήρωσης του προϊόντος.

Επίσης στη κοστολόγηση κατά φάση τα κέντρα κόστους (ή τμήματα) της παραγωγικής διαδικασίας διαφέρουν από τα παραγωγικά τμήματα της κοστολόγησης κατά προϊόν. Στα κέντρα κόστους μόνο ένας τύπος προϊόντος κατασκευάζεται και η ίδια εργασία εκτελείται για κάθε μονάδα που περνά μέσω του κέντρου κόστους. Αντίθετα τα παραγωγικά τμήματα παράγουν πλήθος προϊόντων πολλών διαφορετικών εντολών. Σε ένα παραγωγικό τμήμα μπορεί να υπάρχουν περισσότερα

του ενός κέντρα κόστους. Ακόμη σε ένα σύστημα συνεχούς παραγωγής το κόστος παραγωγής παρουσιάζεται με την κατάρτιση των εκθέσεων του κόστους παραγωγής.

Η έκθεση αυτή περιλαμβάνει το συνολικό βιομηχανικό κόστος, τις ποσότητες της παραγωγής και το ανά μονάδα κόστος. Στη κοστολόγηση κατά προϊόν υπάρχει το φύλλο κόστους εντολής παραγωγής, το οποίο αναφέρεται στο κόστος μιας εντολής και ετοιμάζεται όταν η εντολή παραγωγής φτάσει στο τέλος της. Η κατάσταση του κόστους παραγωγής παρουσιάζει σε αξίες την παραγωγική δραστηριότητα ενός κέντρου κόστους. Από την άλλη πλευρά το φύλλο κόστους εντολής παραγωγής περιλαμβάνει όλα τα κοστολογικά δεδομένα κατασκευής ενός προϊόντος. Επίσης στη κοστολόγηση κατά προϊόν υπολογίζονται μόνο οι μονάδες που παράχθηκαν σύμφωνα με την συγκεκριμένη εντολή παραγωγής.

Στην κοστολόγηση κατά φάση, το ανά μονάδα κόστος παρουσιάζεται περιοδικά και αναφέρονται μόνο τα κόστη της παραγωγής του συγκριμένου κέντρου κόστους. Για τη μέτρηση του ανά μονάδα κόστους βασικό στοιχείο είναι το χρονικό διάστημα της κοστολογικής περιόδου. Για τον προσδιορισμό του ανά μονάδα κόστους του προϊόντος, διαιρείται το κόστος της περιόδου που συγκεντρώθηκε στο κέντρο κόστους με τις ισοδύναμες μονάδες που ολοκληρώθηκαν μέσα στη περίοδο για κάθε κέντρο κόστους πλέον ενός αριθμού ισοδύναμων μονάδων που αντιστοιχεί στις ανακατεργασμένες. Το σύστημα αυτό της συνεχούς παραγωγής εφαρμόζεται στις βιομηχανίες τσιμέντου, αλεύρου, σιδήρου, πετρελαιοειδών, φαρμακευτικές, τούβλων κ.α. Ακόμη μπορεί να εφαρμοστεί και σε τράπεζες, ασφαλιστικές εταιρείες, σχολεία, βιβλιοθήκες κ.α. Η κοστολόγηση κατά παραγγελία χρησιμοποιείται στις βιομηχανίες επίπλων, μηχανών, εργαλείων, στα ναυπηγεία κ.α.

Τέλος και στα δύο συστήματα τα διοικητικά στελέχη χρειάζονται πληροφορίες για το κόστος των προϊόντων τους και έτσι οι κοστολόγοι υπολογίζουν με πολύ προσοχή το κόστος παραγωγής των παραγωγικών αγαθών, τις παραγωγικές διαδικασίες¹².

---

¹² http://www.bma.upatras.gr/new/.../kostologisi_kata_proion.doc

3.2.4 Σύστημα Κοστολόγησης με βάση τις δραστηριότητες

Το Σύστημα Κοστολόγησης με βάση τις δραστηριότητες (Activity Based Costing – ABC) αποτελεί μια σύγχρονη θεώρηση της κοστολογικής επιστήμης η οποία δε δέχεται ότι το κόστος απλώς συμβαίνει. Θεωρεί ότι το κόστος είναι αποτέλεσμα των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων.

Το ABC με αυτή τη θεώρηση επιτυγχάνει την αμεσότερη απεικόνιση των οικονομικών χαρακτηριστικών της μονάδας και βοηθάει και υποστηρίζει αποτελεσματικά τα στελέχη στη λήψη των αποφάσεων, όπως, στη τιμολόγηση των προϊόντων ή υπηρεσιών, στη διαχείριση των πελατειακών σχέσεων, στο μείγμα των προϊόντων που πρέπει να παράγονται ώστε να είναι κερδοφόρα η επιχείρηση, στο σχεδιασμό των προϊόντων και υπηρεσιών κ.α..

Η βασική διαφορά του ABC από τα παραδοσιακά συστήματα κοστολόγησης έγκειται στο τρόπο που αντιμετωπίζει το έμμεσο κόστος της οικονομικής μονάδας, είτε αυτό είναι το έμμεσο κόστος της παραγωγικής διαδικασίας, της διοίκησης, της διάθεσης, των πωλήσεων, των χρηματοοικονομικών, της έρευνας και ανάπτυξης (R&D), στο γεγονός ότι πιστεύει ότι κόστος δεν φέρουν μόνο τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες αλλά και οι δραστηριότητες της οικονομικής μονάδας αποτελούν φορείς κόστους.

Η μέτρηση του έμμεσου κόστους επιτυγχάνεται με την βοήθεια των οδηγών κόστους (cost drivers), δηλαδή των αιτιών που προκαλούν τη δημιουργία του κόστους κάθε δραστηριότητας, σε αντίθεση με τα παραδοσιακά συστήματα κοστολόγησης που χρησιμοποιούν τις βάσεις επιμερισμού.

Η πρόκληση που έχουν ν' αντιμετωπίσουν τα στελέχη της επιχείρησης είναι να προσδιορίσουν εκείνες τις δραστηριότητες που προκαλούν το κόστος, να υπολογίσουν τη σχέση που υπάρχει μεταξύ του κόστους και των αιτιών που το προκαλούν και τέλος να διοικήσουν αποτελεσματικά και αποδοτικά τις εν λόγω δραστηριότητες με σκοπό τη μείωση του κόστους. Η διοίκηση του κόστους

περιλαμβάνει την ενεργητική εμπλοκή της επιχείρησης και όχι απλά την παθητική καταγραφή.

Η χρησιμότητα του ABC έχει ιδιαίτερη σημασία στις περιπτώσεις που μια επιχείρηση έχει υψηλά γενικά έξοδα τα οποία είναι ανεξάρτητα του όγκου παραγωγής και παράγει πολλαπλές και διαφορετικές γραμμές προϊόντων. Η εφαρμογή του ABC οδηγεί στην ελαχιστοποίηση των διαστρεβλώσεων στο κόστος των προϊόντων που συνεπάγεται η ύπαρξη σταυροειδών επιδοτήσεων μεταξύ διαφόρων γραμμών προϊόντων.

Το ABC δημιουργεί τις κατάλληλες προϋποθέσεις, ώστε οι επιχειρήσεις να είναι σε θέση να κατανοήσουν την σχέση αιτίας και αποτελέσματος του κόστους σε αντιστοίχιση με τα προϊόντα, υπηρεσίες, πελάτες και επιχειρησιακές διαδικασίες, και τα στελέχη να κερδίζουν, μοναδικής σημασίας, εσωτερική πληροφόρηση όσον αφορά τις εσωτερικές λειτουργίες της οικονομικής μονάδας.

Οι ικανότητες ανάλυσης του ABC μπορούν να εφαρμοστούν αποτελεσματικά στην:

- Ανάλυση της κερδοφορίας της επιχείρησης
- Προσδιορισμό των πιο κερδοφόρων πελατών και αγορών
- Προσδιορισμό αυτών των επιχειρησιακών διαδικασιών που προάγουν την κερδοφορία
- Στήριξη του στρατηγικού προγραμματισμού της επιχείρησης αφού παρέχει αναλυτικότερη εικόνα της ανάλωσης των περιορισμένων πόρων της επιχείρησης
- Αποτελεσματικότερη διαχείριση του κόστους
- Κατανόηση των πραγματικών πηγών του κόστους μέσω της σύνδεσής του με τις επιχειρησιακές δραστηριότητες
- Βελτίωση της ανάλυσης των διαδικασιών που υλοποιούνται σε μία οικονομική μονάδα μέσω της πρόσθετης και εναλλακτικής πηγής πληροφόρησης που παρέχει

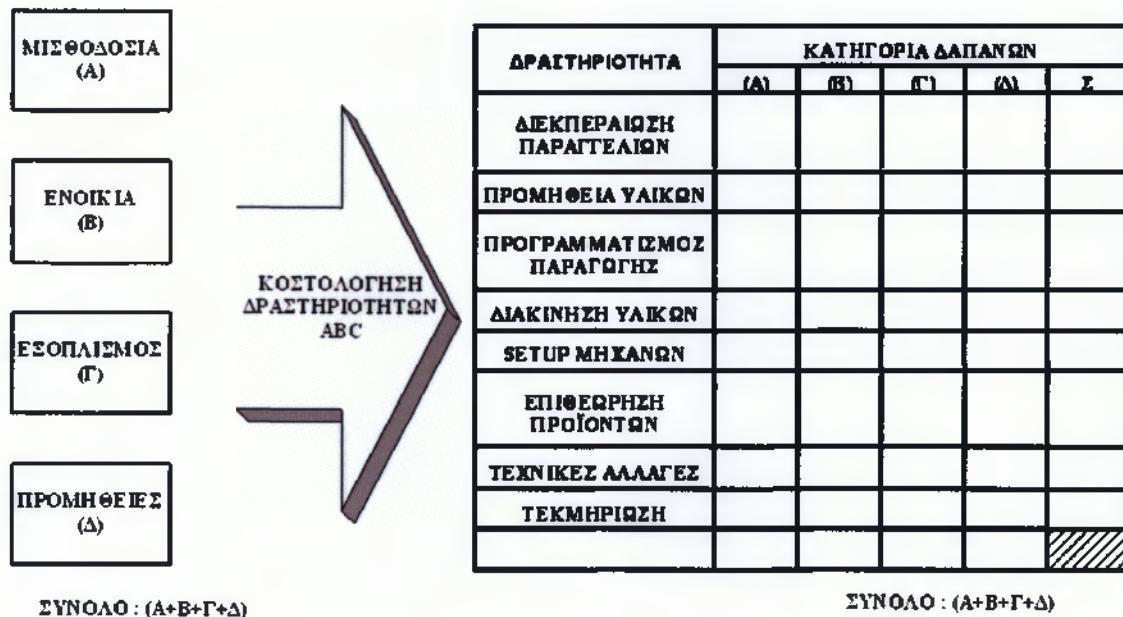
Η ανάγκη εφαρμογής και υλοποίησης του ABC στα πλαίσια του σύγχρονου επιχειρηματικού χώρου σήμερα οφείλεται κατά βάση σε τρεις λόγους :

- ο Η διαδικασία της κοστολογικής δομής έχει αλλάξει δραματικά τις τελευταίες δεκαετίες. Στις αρχές του 20 αιώνα, η άμεση εργασία αποτελούσε περί το 50%

του συνολικού κόστους του προϊόντος, ενώ οι πρώτες και βοηθητικές ύλες αποτελούσαν το 35% του κόστους και τέλος τα γενικά βιομηχανικά έξοδα είχαν συμμετοχή μόνο στο 15% του κόστους. Σήμερα, στις περισσότερες των περιπτώσεων, τα γενικά βιομηχανικά έξοδα αποτελούν πλέον κοντά στο 60% του συνολικού κόστους του προϊόντος, με τις πρώτες ύλες να φθάνουν στο 30% και τέλος την άμεση εργασία αποτελεί πλέον μόνο του 10% του κόστους. Άρα, γίνεται εμφανές ότι το να χρησιμοποιούμε ακόμη και σήμερα την άμεση εργασία ως μια βάση επιμερισμού των γενικών εξόδων, όπως πράττουν τα παραδοσιακά κοστολογικά συστήματα, αποτελεί τουλάχιστον ατόπημα το οποίο παρέχει λανθασμένες πληροφορίες στα στελέχη με αποτέλεσμα και η λήψη αποφάσεων από μέρους τους να είναι λανθασμένη.

- Το επίπεδο του ανταγωνισμού έχει αυξηθεί δραστικά τα τελευταία χρόνια, με αποτέλεσμα η γνώση του πραγματικού κόστους του προϊόντος ή της υπηρεσίας να αποτελεί πλέον σημαντικότερο κλειδί για την επιβίωση των επιχειρήσεων στο σύγχρονο επιχειρηματικό περιβάλλον.
- Πλέον, το κόστος της μέτρησης των αναλωθέντων πόρων της επιχείρησης από τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες έχει μειωθεί δραματικά χάρις την ραγδαία ανάπτυξη και εξέλιξη που είχαν τα πληροφοριακά μηχανογραφικά συστήματα τα τελευταία χρόνια. Αυτό αποτελεί προαπαιτούμενο έτσι ώστε πολύπλοκα και δαπανηρά κοστολογικά συστήματα, όπως το ABC, να μπορούν πλέον να εφαρμοσθούν στα πλαίσια των οικονομικών μονάδων σε μια εφικτή βάση σχέση κόστους – οφέλους.

Διάγραμμα 1.9: Κοστολόγηση Δραστηριοτήτων – Από τις κατηγορίες δαπανών στις δραστηριότητες¹³

¹³ «Συγκριτική ανάλυση του συστήματος κοστολόγησης με βάση τις δραστηριότητες (Activity based costing) σε σχέση με τα παραδοσιακά συστήματα κοστολόγησης» διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση users.in.gr/fstamatiadis/assets/abc.doc

---

4

ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ

4.1 Μέθοδος First In First Out

Κατά αυτήν τη μέθοδο αποτίμησης θεωρείται ότι οι πρώτες ύλες εξάγονται από την αποθήκη με την σειρά με την οποία εισήχθησαν σε αυτή, δηλαδή πρώτα εξάγονται τα παλαιότερα εμπορεύματα. Ο κοστολόγος πρέπει να επιλέγει κάποια μέθοδο αποτίμησης για τον υπολογισμό του κόστους των έτοιμων μονάδων και την αποτίμηση των ημιτελών προϊόντων. Τα στελέχη χρειάζονται τα δεδομένα του κόστους της παραγωγής, για να διοικήσουν την επιχείρηση. Οι εκθέσεις του κόστους της παραγωγής προμηθεύουν τα στελέχη, αφενός με ποσοτικά δεδομένα της παραγωγής (εισροές-εκροές) αφετέρου με τα δεδομένα του ανά μονάδα κόστους, που μπορούν να τους δείξουν τις τάσεις του κόστους και της παραγωγικότητας. Οι εκθέσεις του κόστους παραγωγής είναι χρήσιμα εργαλεία διοίκησης, καθόσον προμηθεύουν στοιχεία του κόστους των πωληθέντων και της αξίας των αποθεμάτων, για την ετοιμασία της κατάστασης εισοδήματος και του ισολογισμού. Εντούτοις, η έκθεση που προκύπτει από τις καταστάσεις του κόστους παραγωγής αποτελεί κατά κύριο λόγο μια εσωτερική πληροφόρηση, που προμηθεύει έγκαιρα με δεδομένα κόστους παραγωγής τα διοικητικά στελέχη. Ο υπολογισμός του ανά μονάδα κόστους προκύπτει από την συσχέτιση των τρεχουσών δαπανών της περιόδου με τις ισοδύναμες μονάδες παραγωγής της αντίστοιχης περιόδου, δηλαδή των πραγματικών εκροών της περιόδου για κάθε στοιχείο του κόστους.

Τα στάδια μέτρησης του κόστους κάποιου τμήματος με τη συγκεκριμένη μέθοδο έχουν ως εξής:

- ο Υπολογισμός ισοδύναμων μονάδων παραγωγής

- Υπολογισμός του ανά μονάδα κόστους του τμήματος, για κάθε στοιχείο του κόστους με συσχέτιση του τρέχοντος κόστους παραγωγής της περιόδου, με τις αντίστοιχες ισοδύναμες μονάδες παραγωγής
- Κατανομή του ολικού κόστους του τμήματος στις έτοιμες και ημιτελείς μονάδες, σύμφωνα με την ακολουθούμενη διαδικασία

Η κατανομή του ολικού κόστους στις έτοιμες και ημικατεργασμένες μονάδες, ακολουθεί πιστά την φυσική ροή της παραγωγικής κατεργασίας. Δηλαδή το κόστος που πραγματοποιείται στην περίοδο ενσωματώνεται πρώτα στα ημιτελή προϊόντα της περιόδου αρχής, στην συνέχεια στις υπόλοιπες μονάδες που τελείωσαν την παραγωγή τους και το υπόλοιπο κόστος απορροφάται από τα ημιτελή προϊόντα τέλους της περιόδου.

Η μέθοδος FIFO παρουσιάζει τα εξής χαρακτηριστικά :

- Οι πρώτες ύλες εξάγονται με κόστος χαμηλότερο του τρέχοντος
- Τα αποθέματα αποτιμώνται κοντά στις πραγματικές τιμές.

4.2 Μέθοδος Last In First Out

Κατά αυτήν τη μέθοδο θεωρείται ότι οι πρώτες ύλες εξάγονται από την αποθήκη κατά αντίστροφη σειρά με την οποία εισήχθησαν σε αυτήν, δηλαδή πρώτα εξάγονται τα πλέον πρόσφατα εμπορεύματα.

Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή, η διαδικασία του υπολογισμού, τόσο των ισοδύναμων μονάδων παραγωγής, όσο και του ανά μονάδα κόστους του τμήματος συμπίπτει με την αντίστοιχη διαδικασία της FIFO. Η κατάσταση του κόστους παραγωγής σύμφωνα με τις δύο μεθόδους είναι ακριβώς η ίδια για τα μέρη των ποσοτικών δεδομένων και της συγκέντρωσης του κόστους. Η διαφοροποίηση που παρατηρείται στις δυο καταστάσεις αναφέρεται στον τρόπο κατανομής του ολικού κόστους του τμήματος.

Η κατανομή του ολικού κόστους, αρχίζει από ημιτελή προϊόντα τέλους της περιόδου και καταλήγει στα έτοιμα προϊόντα. Δηλαδή με το κόστος των ημιτελών μονάδων αρχής (κόστος από προηγούμενη περίοδο) τροφοδοτείται το κόστος των αντίστοιχων ημιτελών μονάδων τέλους της περιόδου και στην συνέχεια αν υπάρχει

εναπομένον υπόλοιπο κόστος, αυτό απορροφάται από τις μονάδες που τελείωσαν την παραγωγή τους στην περίοδο.

Σύμφωνα λοιπόν με την διαδικασία που ακολουθεί η μέθοδος, τρεις είναι οι δυνατές σχέσεις μεταξύ των ποσοτικών δεδομένων της παραγωγής σε εξέλιξη αρχής και τέλους :

εισροές = εκροές

εισροές > εκροές

εισροές < εκροές

Όταν ισχύει η πρώτη σχέση, τότε το κόστος των μονάδων της παραγωγής σε εξέλιξη αρχής απορροφάται εξολοκλήρου από τις αντίστοιχες μονάδες της παραγωγής σε εξέλιξη τέλους, με αποτέλεσμα οι μονάδες που τελείωσαν μέσα στην περίοδο να κοστολογούνται με το ανά μονάδα κόστος του τμήματος.

Όταν ισχύει η δεύτερη σχέση οι μονάδες παραγωγής σε εξέλιξη τέλους, απορροφούν μέρος του κόστους των μονάδων της παραγωγής σε εξέλιξη αρχής και το υπόλοιπο κόστος τους απορροφάται από τις έτοιμες μονάδες.

Όταν ισχύει η τρίτη σχέση οι μονάδες της παραγωγής σε εξέλιξη τέλους έχουν υποστεί μεγαλύτερο βαθμό κατεργασίας από τον αντίστοιχο της παραγωγής σε εξέλιξη αρχής, με αποτέλεσμα να απορροφούν όχι μόνο ολόκληρο το κόστος της αντίστοιχης παραγωγής σε εξέλιξη αρχής αλλά και ένα μέρος από τον τρέχον κόστος της περιόδου. Συνέπεια αυτής της μεταχείρισης του κόστους παραγωγής σε εξέλιξη αρχής είναι: οι μονάδες που τελείωσαν την παραγωγή τους να απορροφούν κόστος μόνο από το κόστος που πραγματοποιήθηκε στην περίοδο, δηλαδή από το τρέχον κόστος.

Η μέθοδος παρουσιάζει τα εξής χαρακτηριστικά:

- Οι πρώτες ύλες εξάγονται με κόστος κοντά στο τρέχον κόστος
- Τα αποθέματα αποτιμώνται με τιμές χαμηλότερες από τις πραγματικές

4.3 Μέσος Σταθμικός Όρος

Κατά αυτήν τη μέθοδο αμέσως μετά από κάθε αγορά υπολογίζεται η καινούργια μέση τιμή του κόστους με την οποία θα κοστολογηθούν οι εξαγωγές προς την παραγωγή.

Σύμφωνα με την μέθοδο αυτή υπολογίζονται τα μέσα κόστη των μονάδων της παραγωγής σε εξέλιξη αρχής και των αντίστοιχων που παράγονται στην διάρκεια της περιόδου. Επειδή ο αριθμός των ισοδύναμων μονάδων δεν είναι ο ίδιος για όλα τα στοιχεία του κόστους, υπολογίζεται ένα μέσο ανά μονάδα κόστος για κάθε στοιχείο του κόστους.

Η σημασία της κατάστασης του κόστους παραγωγής, που καταρτίζεται σύμφωνα με τη μέθοδο Μ.Σ.Ο. είναι η ίδια με εκείνη της FIFO. Αυτή πρέπει επίσης να παρέχει στα διοικητικά στελέχη δεδομένα παραγωγής για την λήψη αποφάσεων, σχεδιασμούς και αξιολογήσεις αποδόσεων, καθώς επίσης και στοιχεία για την ετοιμασία εκθέσεων για τους εξωτερικούς χρήστες.

Ο υπολογισμός του ανά μονάδα κόστους διαφέρει από αυτό της FIFO. Τα κόστη ομαδοποιούνται με βάση το είδος του στοιχείου κόστους που συμμετέχει στην παραγωγική διαδικασία αυτή της ομαδοποίησης όλως των δαπανών σε εκείνες της παραγωγής σε εξέλιξη αρχής και στις αντίστοιχες τρέχουσας περιόδου, δηλαδή τα κόστη ομαδοποιούνται με βάση το είδος του στοιχείου κόστους και όχι του χρόνου πραγματοποίησης των. Έτσι, τα κόστη παραγωγής σε εξέλιξη αρχής και της τρέχουσας περιόδου ομαδοποιούνται σε κόστη από προηγούμενη περίοδο, υλικών, άμεσης εργασίας και Γενικά Βιομηχανικά Έξοδα,

Με βάση τα παραπάνω, η μορφή των καταστάσεων κόστους παραγωγής διαφέρει, επειδή παρακολουθούν από διαφορετική άποψη τη ροή του κόστους. Η έμφαση στην κατάσταση κόστους δίνεται στην παρουσίαση του μέσου κόστους για κάθε στοιχείου κόστους. Γι' αυτό τα κόστη παραγωγής σε εξέλιξη αρχής και της τρέχουσας περιόδου ομαδοποιούνται μαζί για κάθε στοιχείο κόστους.

Η διαδικασία που ακολουθείτε σύμφωνα με την μέθοδο Μ.Σ.Ο, για τον υπολογισμό του μέσου κόστους παραγωγής κάποιου τμήματος (κέντρου κόστους) είναι η ακόλουθη :

- Ομαδοποιούνται τα κόστη των 2 διαφορετικών περιόδων με βάση το είδος του στοιχείου κόστους, που συμμετέχει στη παραγωγή του προϊόντος.
- Υπολογίζονται οι ισοδύναμες μονάδες παραγωγής για κάθε στοιχείο του κόστους.
- Το συνολικό κόστος κάθε διαφορετικού είδους κόστους διαιρείται με τις αντίστοιχες ισοδύναμες μονάδες για τον υπολογισμό του μέσου κόστους των συγκεκριμένων στοιχείων κόστους.
- Το συνολικό ανά μονάδα μέσο κόστος του τμήματος προκύπτει από το άθροισμα του μέσου κόστους των επιμέρους στοιχείων.

Η μέθοδος του Μέσου Σταθμικού Όρου παρουσιάζει τα εξής χαρακτηριστικά:

- Οι πρώτες ύλες εξάγονται με κόστος που υπολείπεται ελάχιστα του τρέχοντος.
- Τα αποθέματα αποτιμώνται με τιμές που υπολείπονται ελάχιστα των τρεχουσών¹⁴.

4.4 Πρότυπο Κόστος

Κατά αυτήν τη μέθοδο οι εξαγωγές αποτιμώνται με βάση κάποια πρότυπη τιμή κόστους. Η τιμή αυτή μπορεί να διαφέρει από την πραγματική τιμή αγοράς οπότε υπολογίζεται μια απόκλιση. Η έννοια του πρότυπου κόστους επιτρέπει μια ακόμη περισσότερο αποτελεσματική χρησιμοποίηση των λογιστικών δεδομένων για ενδοεπιχειρησιακή χρήση και άσκηση ελέγχου από την διοίκηση.

Ο σκοπός της πρότυπης κοστολόγησης είναι να εφοδιάσει τη διοίκηση της επιχείρησης με δεδομένα για τα οποία θα πρέπει να είναι τα κόστη-έξοδα, αντί να την πληροφορεί απλά ποια ήταν. Το πρότυπο κόστος μπορεί επίσης να οριστεί και σαν το σημείο αναφοράς μέτρησης της απόδοσης. Τα πρότυπα κόστη τα συναντάμε συχνά σε πολλούς τομείς της καθημερινής μας ζωής. Εδώ τα πρότυπα σχετίζονται με το κόστος και την ποσότητα των εισροών που απαιτούνται για την παραγωγή των προϊόντων ή των παρεχόμενων υπηρεσιών. Τα πρότυπα κόστους και ποσότητας

---

¹⁴ Ιγνατιάδης Α., «Λογιστική Κόστους», εκδόσεις Αφοί Κυριακίδη, Αθήνα, 1978

ορίζονται από τα διοικητικά στελέχη. Και για τα τρία στοιχεία του κόστους των εισροών : υλικά, εργασία, Γ.Β.Ε. το πρότυπο κόστος αποτελεί εργαλείο της διοίκησης για την ανακάλυψη των αδύνατων στοιχείων της επιχείρησης. Η διαδικασία αυτή ονομάζεται αρχή των εξαιρέσεων.

Οι εταιρίες τροφίμων, οι εταιρείες παροχής υπηρεσιών, οι μεταποιητικές βιομηχανίες και οι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί χρησιμοποιούν τα πρότυπα ή σαν πρότυπα κόστους ή σαν πρότυπα ποσότητας μέχρι ένα ορισμένο σημείο. Για παράδειγμα, τα νοσοκομεία έχουν πρότυπα κόστους για την τροφή και τα έξοδα πλυντηρίου για κάθε κρεβάτι ημερησίως, καθώς επίσης και πρότυπα χρόνου για ορισμένες εργασίες ρουτίνας, όπως τα εργαστηριακά τεστ. Η πιο συχνή εφαρμογή πρότυπου κόστους συναντάται στις μεταποιητικές εταιρείες, όπου τα πρότυπα συνδέονται με τα υλικά, την εργασία και τα Γ.Β.Ε. Τα πρότυπα αυτά οργανώνονται σε καρτέλες πρότυπου κόστους για κάθε θέση κόστους και προϊόν και έτσι με τον τρόπο αυτό η διοίκηση ενημερώνεται για το τελικό κόστος που πρέπει να έχει κάθε μονάδα προϊόντος.

4.4.1 Ιδανικά και Εφαρμοσμένα Πρότυπα

Τα ιδανικά πρότυπα είναι εκείνα που είναι προσιτά σε ορισμένες περιπτώσεις. Δε δέχονται βλάβες μηχανών διακοπή εργασίας και απαιτούν ένα επίπεδο προσπάθειας που μόνο οι πολλοί εκπαιδευμένοι εργαζόμενοι μπορούν να το πετύχουν. Μερικά στελέχη πιστεύουν ότι τέτοια πρότυπα δημιουργούν κίνητρα. Αυτά τα στελέχη υποστηρίζουν ότι ακόμα κι αν ένας εργαζόμενος γνωρίζει ότι ποτέ δεν θα πετύχει τα πρότυπα που έχουν οριστεί, όμως δεν ξεχνά ποτέ την αποτελεσματικότητά τους και την προσπάθεια του. Οι ελάχιστες εταιρείες που χρησιμοποίησαν ιδανικά πρότυπα αποθάρρυναν ακόμη και τους πιο επιμελείς από τους εργαζόμενους τους. Ακόμη κι όταν χρησιμοποιούνται ιδανικά πρότυπα δεν έχουν μεγάλη σημασία για την επιχείρηση. Ο λόγος είναι ότι περιέχουν στοιχεία κανονικής ανεπάρκειας και όχι τις φυσιολογικές ελλείψεις που διοίκηση θα ήθελε να απομονώσει.

Τα εφαρμοσμένα πρότυπα είναι εκείνα τα πρότυπα που είναι μεν σφιχτά σαν αποτέλεσμα ενδελεχούς μελέτης του χρόνου και των κινήσεων και των λοιπών συνθηκών της επιχείρησης αλλά και πραγματοποιήσιμα. Επιτρέπουν βλάβες

μηχανών, περιόδους ξεκούρασης των εργαζομένων και γενικά μπορεί να τα πραγματοποιήσει με λογική προσπάθεια ο μέσος εργαζόμενος. Αποκλίσεις από τέτοια πρότυπα είναι πολύ χρήσιμες στην διοίκηση διότι αντιπροσωπεύουν διακυμάνσεις που ανταποκρίνονται σε φυσιολογικές επανεμφανιζόμενες ελλείψεις και προειδοποιούν την διοίκηση να εντείνει την προσοχή της και να δώσει λύσεις. Επιπλέον τα εφαρμοσμένα πρότυπα εξυπηρετούν πολλούς σκοπούς όταν χρησιμοποιούνται, όπως για τη μη εντόπιση μη φυσιολογικών διακυμάνσεων στα κόστη, για την πρόβλεψη της ρευστότητας και των αποθεμάτων των προϊόντων. Αντίθετα τα ιδανικά πρότυπα δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην πρόβλεψη και στον προγραμματισμό. Δεν επιτρέπουν φυσιολογικές ελλείψεις και επομένως καταλήγουν σε μη ρεαλιστικό προγραμματισμό και πρόβλεψη στοιχείων.

4.4.2 Πρότυπο κόστος άμεσων υλικών

Για το καθορισμό της πρότυπης τιμής των υλικών ισχύουν τρία κριτήρια :

- ο Η τρέχουσα τιμή των υλικών που θα επιτευχθεί
- ο Η μέση τιμή των υλικών ορισμένης περιόδου
- ο Η τιμή των υλικών στο χρόνο κατάρτισης του πρότυπου κοστολογίου, που διατηρείται σταθερή

Ανάλογα με τον τρόπο που καταβάλλεται η αμοιβή έχουμε τις πιο κάτω διακρίσεις :

- Αμοιβή κατά τεμάχιο
- Αμοιβή κατά ημερομίσθιο ή ωρομίσθιο
- Αμοιβή κατά ημερομίσθιο ή ωρομίσθιο σε συνδυασμό με διάφορα δώρα

Στην πρώτη περίπτωση η πρότυπη τιμή θα είναι σύμφωνη κατά τεμάχιο ενώ στη δεύτερη περίπτωση το πρότυπο ημερομίσθιο εξάγεται σαν μέσος σταθμικός όρος των καταβαλλόμενων ημερομισθίων, δηλαδή $\text{Σύνολο αποδοχών} / \text{Σύνολο ημερομισθίων}$

Καθώς αφορά τις επιβαρύνσεις - ασφαλιστική οργανισμοί, φόροι κ.λ.π. - στην Αμερική συνηθίζουν να τις ενσωματώνουν στα Γ.Β.Ε. και δεν επιβαρύνουν με αυτές το κόστος του ημερομισθίου.

Στη χώρα μας, επειδή οι επιβαρύνσεις αυτές είναι αρκετά υψηλές, θα πρέπει να ενσωματώνονται στο κόστος του ημερομισθίου. Πολλές εταιρίες συνήθως προσδιορίζουν ένα μοναδικό πρότυπο ημερομισθίου ή ωρομισθίου ως δείκτη άμεσης εργασίας για όλους τους εργαζόμενους ενός τμήματος, ακόμη και αν τα πραγματικά ημερομίσθια ποικίλουν μεταξύ των εργαζόμενων εξαιτίας αρχαιότητας, βαθμού ή άλλων λόγων. Αυτή η λύση απλοποιεί την εφαρμογή του πρότυπου κόστους.

4.4.3 Γενικά βιομηχανικά έξοδα

Με τον όρο Γ.Β.Ε εννοούμε όλες τις παραγωγικές δαπάνες εκτός των πρώτων υλών και της άμεσης εργασίας. Η διερεύνηση των Γ.Β.Ε αποκαλύπτει 2 κατηγορίες δαπανών, τις ελέγξιμες και τις μη ελέγξιμες δαπάνες.

Ελέγξιμες δαπάνες είναι εκείνες που ουσιαστικά και άμεσα εξυπηρετούν την παραγωγή και την ευθύνη τους έχει το τμήμα. Τέτοιες δαπάνες είναι οι αμοιβές διοικητικού και τεχνικού προσωπικού του τμήματος, οι δαπάνες συντήρησης, η αξία των αναλώσιμων και βοηθητικών υλών, το ηλεκτρικό ρεύμα κ.λ.π.

Μη ελέγξιμες δαπάνες είναι εκείνες οι δαπάνες για τις οποίες την ευθύνη φέρει η διοίκηση. Τέτοιες δαπάνες είναι οι αποσβέσεις, οι τόκοι, οι φόροι, τα έξοδα διοίκησης κ.λ.π.

Για την κατάρτιση του προϋπολογισμού των Γ.Β.Ε ακολουθούνται οι αρχές που εφαρμόζονται για κάθε προϋπολογισμό με απαραίτητη προϋπόθεση τον καθορισμό του βαθμού απασχόλησης καθόσον επηρεάζει την επιβάρυνση του κόστους του προϊόντος με Γ.Β.Ε. Σαν κύρια στοιχεία χρησιμεύουν τα δεδομένα του παρελθόντος, τα οποία έχουν υποστεί κριτική ανάλυση και τα οποία προσαρμόζονται με τις συνθήκες της περιόδου στην οποία αναφέρεται ο προϋπολογισμός.

Τα Γ.Β.Ε., περιλαμβάνουν σταθερές δαπάνες για ορισμένη χρονική περίοδο και για ορισμένο όγκο παραγωγής και μεταβλητές δαπάνες που εξαρτώνται από τον όγκο της παραγωγικής δραστηριότητας. Επίσης, κάποιες από αυτές τις δαπάνες μπορεί να είναι μεικτές δηλαδή να περιλαμβάνουν σταθερό και μεταβλητό κόστος π.χ. η δαπάνη της εποπτείας. Για τον καθορισμό του πρότυπου συντελεστή Γ.Β.Ε. είναι απαραίτητο να αναλύεται ο συντελεστής σε σταθερό και μεταβλητό μέρος. Ο

καθορισμός του μεταβλητού συντελεστή γίνεται με τη χρησιμοποίηση κάποιας από τις τρεις μεθόδους:

- τη μέθοδο των σταθερών προϋπολογισμών (λαμβάνουμε υπόψη ένα ορισμένο όγκο παραγωγής που παραμένει σταθερός)
- τη μέθοδο των προϋπολογισμών κατά στήλες (καταρτίζεται ένας προϋπολογισμός για διάφορους βαθμούς απασχόλησης)
- τη μέθοδο του ελαστικού προϋπολογισμού (υπάρχει ελαστικότητα προσαρμογής του προϋπολογισμού στις πραγματικές συνθήκες)

Για την ανάλυση των Γ.Β.Ε. σε σταθερό και μεταβλητό μέρος χρησιμοποιείται ή η μέθοδος της απλής γραμμικής παλινδρόμησης ή η μέθοδος του κατώτερου και ανώτερου σημείου¹⁵.

4.4.4 Αποκλίσεις

Απόκλιση ονομάζεται η διαφορά μεταξύ του πρότυπου και πραγματικού κόστους. Οι αποκλίσεις διακρίνονται σε:

- ο άμεσης εργασίας
- ο αποκλίσεις πρώτων υλών και
- ο Γενικών Βιομηχανικών Εξόδων

Ανάλυση Αποκλίσεων Πρώτων Υλών

Η συνολική απόκλιση στις πρώτες ύλες μπορεί να οφείλεται στις χρησιμοποιούμενες πρότυπες ποσότητες για την πραγματική παραγωγή ή στις χρησιμοποιούμενες πρότυπες τιμές. Έτσι διακρίνουμε δύο κατηγορίες αποκλίσεων στα υλικά,

- την απόκλιση ποσότητας ή απόδοσης
- την απόκλιση τιμής

Επομένως, η συνολική απόκλιση δίνεται από την σχέση :

---

¹⁵ Πάγγειος Γιάννης Κ., «Θεωρία κόστους», εκδόσεις Α.Σταμούλης, Τεύχη Ι και ΙΙ, 1993

Συνολική απόκλιση =(πρότυπη ποσότητα για την πραγματική παραγωγή X πρότυπη τιμή) - (πραγματική ποσότητα X πραγματική τιμή)

$$\text{Συνολική απόκλιση} = \text{απόκλιση ποσότητας} + \text{απόκλιση τιμής}$$

Η απόκλιση είναι δυσμενής όταν:

$$\text{Πρότυπο κόστος} < \text{πραγματικό κόστος}$$

Η απόκλιση είναι ευνοϊκή όταν:

$$\text{Πρότυπο κόστος} > \text{Πραγματικό κόστος}$$

Απόκλιση τιμής πρώτων υλών είναι η διαφορά μεταξύ της τιμής κτήσης των άμεσων υλικών και της πρότυπης τιμής. Η απόκλιση τιμής πρώτων υλών ανάλογα με τον χρόνο υπολογισμού της υπολογίζεται ως εξής:

Κατά τον χρόνο της αγοράς

$$\text{Αγορασθείσα ποσότητα} \times (\text{πρότυπη τιμή} - \text{πραγματική τιμή})$$

Κατά τον χρόνο της βιομηχανοποίησης

$$\text{Βιομηχανοποιηθείσα ποσότητα} \times (\text{πρότυπη τιμή} - \text{πραγματική τιμή})$$

Η απόκλιση τιμής οφείλεται σε εξωτερικούς παράγοντες (συνεχείς πληθωρικές τάσεις και πιέσεις της οικονομίας) και για το λόγο αυτό η διοίκηση έχει μικρή επίδραση πάνω στις μεταβολές αυτές. Απόκλιση ποσότητας ή απόδοσης πρώτων υλών : Είναι η διαφορά μεταξύ της πρότυπης αξίας των πραγματικών

αναλώσεων των υλικών και της πρότυπης αξίας των πρότυπων αναλώσεων για την πραγματική παραγωγή. Η σχέση που δίνει την απόκλιση ποσότητας είναι:

Απόκλιση Ποσότητας: Πρότυπη τιμή x (πρότυπη ανάλωση για την πραγματική παραγωγή - πραγματική ανάλωση)

Οι αποκλίσεις ποσότητας οφείλονται:

- σε σπατάλες πρώτων υλών κατά την βιομηχανοποίηση π.χ. υπολείμματα, άχρηστα κομμάτια κ.λ.π
- σε πλημμελή λειτουργία των εγκαταστάσεων
- σε αποτυχία κατά την βιομηχανοποίηση
- σε χρησιμοποίηση υλικών με διαφορετικές προδιαγραφές από εκείνες που προβλέπονται στο πρότυπο κοστολόγιο
- με ορθή ή μη κανονική ανάμειξη των πρώτων υλών

Μέθοδοι προσδιορισμού απόκλισης τιμής πρώτων υλών

Για τον προσδιορισμό των αποκλίσεων τιμών χρησιμοποιούνται 3 μέθοδοι:

(α) Μέθοδοι του διαχωρισμού της διαφοράς τιμής στο χρόνο αγοράς

Σύμφωνα με την μέθοδο αυτή, με την αγορά της πρώτης ύλης αποχωρίζεται η διαφορά ανάμεσα στην πραγματική και πρότυπη αξία και μεταφέρεται σε ιδιαίτερο λογαριασμό με τον τίτλο <διαφορές τιμής πρώτων υλών> ή <απόκλιση τιμής πρώτων υλών> που λειτουργεί σαν αποτελεσματικός λογαριασμός. Μειονέκτημα της μεθόδου είναι ότι επηρεάζει τα αποτελέσματα και με την απόκλιση τιμής που αντιστοιχεί στην ποσότητα της πρώτης ύλης που δεν βιομηχανοποιήθηκε.

(β) Μέθοδος του διαχωρισμού της διαφοράς στο χρόνο βιομηχανοποίησης

Ο διαχωρισμός των διαφορών γίνεται κατά την βιομηχανοποίηση της πρώτης ύλης. Οι λογαριασμοί των πρώτων υλών και της απογραφής τηρούνται σε πραγματικές τιμές (αξίες).

(γ) Μέθοδος του διαχωρισμού της διαφοράς στο χρόνο αγοράς και μεταφοράς της σε εκκρεμή λογαριασμό απόκλισης τιμής

Σύμφωνα με την μέθοδο στο χρόνο αγοράς των πρώτων υλών αποχωρίζονται οι διαφορές μεταξύ τιμής κτήσης και της πρότυπης και μεταφέρονται σε εκκρεμή λογαριασμό. Ο λογαριασμός αυτός ονομάζεται : <εκκρεμείς διαφορές τιμής πρώτων υλών> που όμως δεν είναι αποτελεσματικός λογαριασμός όπως ο <διαφορές τιμής πρώτων υλών> αλλά μεταβατικός και κλείνει ως εξής :

- το μέρος της διαφοράς που αντιστοιχεί στις βιομηχανοποιηθείσες πρώτες ύλες μεταφέρεται σε χρέωση ή πίστωση του λογαριασμού : <διαφορές τιμής πρώτων υλών> ο οποίος λειτουργεί σαν αποτελεσματικός λογαριασμός
- το μέρος της διαφοράς που αντιστοιχεί στις πρώτες ύλες που βρίσκονται στην αποθήκη κατά την απογραφή μεταφέρεται σε αύξηση ή μείωση του πρότυπου κόστους αυτών σε τρόπο ώστε η απογραφή να απεικονίζει την πραγματική αξία των υλικών.

Διάγραμμα 1.10 : Αποκλίσεις υλικών¹⁶

Ανάλυση αποκλίσεων της άμεσης εργασίας

Η συνολική απόκλιση στο κόστος των εργατικών οφείλεται στη διαφορά μεταξύ της πρότυπης δαπάνης στην επιτευχθείσα παραγωγή και της πραγματικής

¹⁶ Παναγιώτου Νικόλαος, «Κοστολόγηση Επιχειρήσεων και Λήψη Αποφάσεων», Τομέας Βιομηχανικής Διοίκησης και Έρευνας ΕΜΠ, Κεφάλαιο 9: Πρότυπο Κόστος – Μέρος II, 2007

δαπάνης για την επιτευχθείσα παραγωγή. Η συνολική απόκλιση έχει δύο πηγές προέλευσης:

- ο διαφορά στην απόδοση δηλαδή της εργασίας σε σχέση προς την πρότυπη
- ο διαφορά στην καταβληθείσα αμοιβή σε σχέση προς την πρότυπη. Η ολική απόκλιση δίδεται από τη σχέση

Πρότυπες ώρες παραγωγής για την πραγματική παραγωγή x (πρότυπη τιμή - πραγματικό κόστος άμεσης εργασίας).

Απόκλιση απόδοσης

Η δυσμενής απόκλιση απόδοσης οφείλεται:

- Σε βλάβες του εξοπλισμού
- Σε αποτυχία της παραγωγής
- Σε καθυστέρηση ροής των πρώτων υλών στην παραγωγή
- Σε υπερβολικές μετακινήσεις των εργατών
- Σε ραθυμία για την εκτέλεση εργασίας
- Σε έλλειψη ικανοποιητικής εκπαίδευσης και έλλειψη απαραίτητων οδηγιών

Για τον προσδιορισμό της απόκλισης απαιτούνται:

- Ο πρότυπος χρόνος της παραγωγής
- Ο πραγματικός χρόνος της παραγωγής
- Η πρότυπος αμοιβή της εργασίας

Η απόκλιση της απόδοσης δίνεται από την σχέση :

Πρότυπο ωρομίσθιο x (πρότυπες ώρες παραγωγής -πραγματικές ώρες)

Η απόκλιση τιμής άμεση εργασίας οφείλεται στην διαφορά μεταξύ του προτύπου ωρομισθίου και του πραγματικού, δίνεται από τη σχέση:

Πραγματικές ώρες παραγωγής x (πρότυπο ωρομίσθιο -πραγματικό ωρομίσθιο)

Οι δυσμενείς αποκλίσεις οφείλονται:

- Σε υπερβολική αύξηση του τιμαρίθμου
- Σε απρόβλεπτες μεταβολές των συλλογικών συμβάσεων
- Σε μη χρησιμοποίηση ειδικευμένων εργατών στις κατάλληλες θέσεις

Διάγραμμα 1.11: Αποκλίσεις Εργατικών¹⁷

Ανάλυση αποκλίσεων των Γ.Β.Ε.

Η συνολική απόκλιση των Γ.Β.Ε. είναι η διαφορά των πρότυπων Γ.Β.Ε. και των πραγματικών Γ.Β.Ε.

Η απόκλιση αυτή υπολογίζεται από την σχέση:

Συνολική Απόκλιση (Πρότυπος συντελεστής Γ.Β.Ε. x πρότυπες ώρες παραγωγής) -
πραγματικά Γ.Β.Ε.

¹⁷ Παναγιώτου Νικόλαος, «Κοστολόγηση Επιχειρήσεων και Λήψη Αποφάσεων», Τομέας Βιομηχανικής Διοίκησης και Έρευνας ΕΜΠ, Κεφάλαιο 9: Πρότυπο Κόστος – Μέρος II, 2007

Η συνολική απόκλιση αναλύεται στις πιο κάτω αποκλίσεις ανάλογα με την χρησιμοποιούμενη μέθοδο.

Μέθοδος των δύο αποκλίσεων

Σύμφωνα με την μέθοδο αυτή η συνολική απόκλιση Γ.Β.Ε. αναλύεται σε :

- απόκλιση όγκου
- απόκλιση ελέγξιμων δαπανών

Η απόκλιση του όγκου υπολογίζεται από την σχέση :

Πρότυπα προϋπολογιστικά Γ.Β.Ε. για την πραγματική παραγωγή - πρότυπα Γ.Β.Ε.

Τα πρότυπα υπολογιστικά Γ.Β.Ε. για την πραγματική παραγωγή δίνονται από τη σχέση:

πρότυπα σταθερά + (πρότυπος μεταβλητός συντελεστής Γ.Β.Ε. x πρότυπες ώρες της παραγωγής)

Τα πρότυπα σταθερά Γ.Β.Ε. δίνονται από τη σχέση

πρότυπες προϋπολογισθείσες ώρες x πρότυπο σταθερό συντελεστή Γ.Β.Ε.

Η απόκλιση ελέγξιμων δαπανών υπολογίζεται από την σχέση:

Πραγματικά Γ.Β.Ε. - πρότυπα προϋπολογιστικά Γ.Β.Ε.

Η ανάλυση των πρότυπων προϋπολογιστικών Γ.Β.Ε. είναι ίδια με την πιο πάνω.

Μέθοδος των τριών αποκλίσεων

Σύμφωνα με την μέθοδο αυτή, η συνολική απόκλιση διακρίνεται σε:

- απόκλιση όγκου
- απόκλιση αποτελεσματικότητας
- απόκλιση προϋπολογισμού

Η απόκλιση όγκου υπολογίζεται από την σχέση :

Πρότυπος σταθερός συντελεστής Γ.Β.Ε x (πρότυπες ώρες παραγωγής - πρότυπες προϋπολογισθείσες ώρες)

Η απόκλιση όγκου οφείλεται στην διαφορά των πρότυπων ωρών της παραγωγής που πραγματοποιήθηκε και των πρότυπων ωρών της παραγωγής που προϋπολογίστηκε. Για να προσδιοριστεί η απόκλιση όγκου είναι απαραίτητος ο διαχωρισμός των σταθερών Γ.Β.Ε. όταν καταρτίζεται ο προϋπολογισμός των Γ.Β.Ε.

Η απόκλιση αποτελεσματικότητας υπολογίζεται από την σχέση :

Πρότυπος μεταβλητός συντελεστής Γ.Β.Ε. x (πρότυπες ώρες παραγωγής - πραγματικές ώρες παραγωγής)

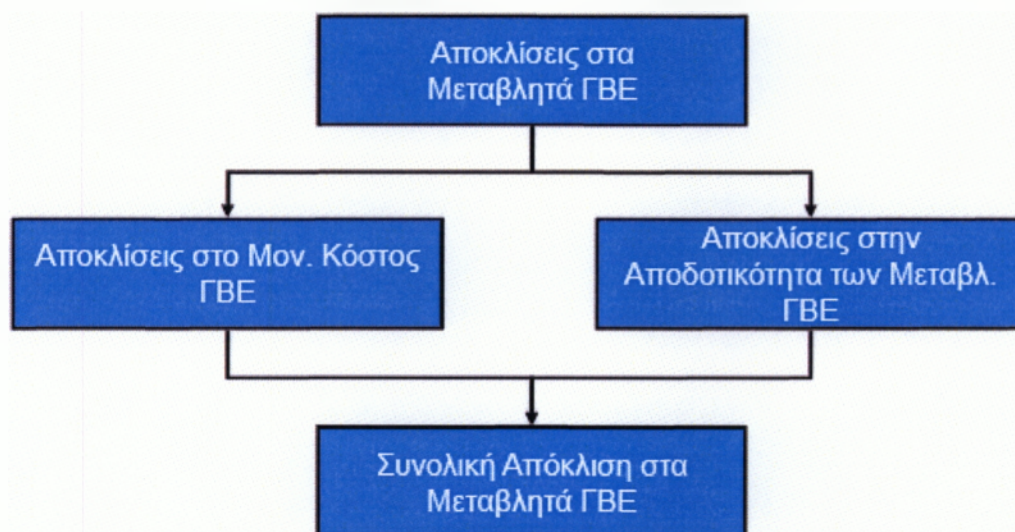
Η απόκλιση αποτελεσματικότητας οφείλεται στην διαφορά ανάμεσα στις πρότυπες ώρες της παραγωγής και τις πραγματικές ώρες της παραγωγής.

Η απόκλιση προϋπολογισμού υπολογίζεται από την σχέση :

$$[\text{Πρότυπα σταθερά Γ.Β.Ε.} + (\text{πρότυπος μεταβλητός συντελεστής} \times \text{πραγματικές ώρες της παραγωγής})] - \text{πραγματικά Γ.Β.Ε.}$$

Η απόκλιση του προϋπολογισμού οφείλεται στην μεταβολή των πραγματικών δαπανών σε σχέση με τις πρότυπες δαπάνες και στις πιο κάτω αιτίες:

- σε διακυμάνσεις των ποσοτικών αναλύσεων των υλικών
- σε διακυμάνσεις των τιμών των υλικών και της έμμεσης εργασίας

Διάγραμμα 1.12: Αποκλίσεις μεταβλητών ΓΒΕ¹⁸

¹⁸ Παναγιώτου Νικόλαος, «Κοστολόγηση Επιχειρήσεων και Λήψη Αποφάσεων», Τομέας Βιομηχανικής Διοίκησης και Έρευνας ΕΜΠ, Κεφάλαιο 9: Πρότυπο Κόστος – Μέρος II, 2007

4.5 Μελλοντικές εξελίξεις στο ζήτημα των μεθόδων αποτίμησης

Τα τελευταία χρόνια έχει δημιουργηθεί μία έντονη φιλολογία γύρω από την καταλληλότητα των συμβατικών μεθόδων αποτίμησης εταιριών στη λεγόμενη «Εποχή της Νέας Οικονομίας». Τόσο τα μέλη της διεθνούς ακαδημαϊκής κοινότητας, όσο και οι επαγγελματίες εκτιμητές αρχίζουν με εντονότερο τρόπο να περιγράφουν τους περιορισμούς που θέτουν οι συμβατικές μέθοδοι αποτίμησης στο σύγχρονο χρηματοοικονομικό περιβάλλον.

Στο πλαίσιο αυτό, της μερικής αμφισβήτησης των παλαιότερων συμβατικών μεθόδων, αναδύονται προτάσεις γύρω από τη χρήση τροποποιημένων ή νέων μεθόδων αποτίμησης, όπως για παράδειγμα οι Adjusted Present Value, Options, Equity Cash Flow και άλλες που αναφέρουμε αναλυτικότερα στη συνέχεια, οι οποίες κρίνονται, υπό προϋποθέσεις, ως καταλληλότερες για την αποτίμηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, επενδυτικών ευκαιριών, δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και άλλων τέτοιου είδους δράσεων. Για παράδειγμα, η αποτίμηση των εταιριών του διαδικτύου και της υψηλής τεχνολογίας αποτελεί μέχρι σήμερα ένα ιδιαίτερα «δύσβατο» πεδίο έρευνας, στην προσπάθεια των ανά τον κόσμο εκτιμητών να εξάγουν μία κοινώς αποδεκτή μέθοδο αποτίμησης, η οποία θα μπορεί να αποτυπώνει περισσότερο τις προοπτικές, και λιγότερο τα θεμελιώδη μεγέθη, εταιριών με άκρως δυναμικούς ρυθμούς ανάπτυξης σε διαρκώς μεταβαλλόμενους κλάδους δραστηριοποίησης.

Στη συνέχεια καταγράφονται συνοπτικά οι μέθοδοι αποτίμησης που χρησιμοποιούνται στη διεθνή πρακτική και έχουν αναπτυχθεί σε ακαδημαϊκό επίπεδο ή στα πλαίσια της λειτουργίας των κεφαλαιαγορών, την ανάλυση των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων αυτών των μεθόδων, καθώς και την ανάδειξη των καταλληλότερων μεθόδων που πρέπει να χρησιμοποιούνται στη σημερινή «Εποχή της Νέας Οικονομίας» για την αποτίμηση των επιχειρήσεων.

- ο *Προεξόφληση Ελεύθερων Ταμειακών Ροών (Discounted Cash Flow)*: Η εν λόγω μέθοδος «αναδύθηκε» για πρώτη φορά στη δεκαετία του 1970 και θεωρήθηκε τότε η καλύτερη μέθοδος για την αποτίμηση εταιριών. Από τις αρκετές εκδοχές της εν λόγω μεθόδου που παρουσιάστηκαν, η πιο

διαδεδομένη έγινε εκείνη με τη χρήση του μέσου σταθμικού κόστους κεφαλαίου (WACC). Οι ακαδημαϊκοί αλλά και οι επαγγελματίες εκτιμητές υποστηρίζουν σήμερα, ότι η χρήση του WACC είναι ανεπαρκής, καθώς υπάρχουν ανώτερα εργαλεία αποτίμησης, προσαρμοσμένα στις νέες ανάγκες του διεθνούς χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος.

- *Προεξόφληση Μελλοντικών Μερισμάτων (Dividend Discount Model)*: Με τη μέθοδο αυτή, η αξία μιας επιχείρησης ισούται με την παρούσα αξία των μελλοντικών μερισμάτων που είναι σε θέση να δημιουργήσει η εν λόγω επιχείρηση, τόσο στο κοντινό προβλεπόμενο μέλλον, όσο και στο διηνεκές. Στο εν λόγω μοντέλο, οι κρίσιμες υποθέσεις σχετίζονται με το ύψος της μερισματικής πολιτικής, καθώς και με το ρυθμό ανάπτυξης των μερισμάτων. Ο υπολογισμός του επιτοκίου προεξόφλησης αποτελεί επίσης μία «ευαίσθητη» διαδικασία.
- *Sum of the Parts Valuation*: Το άθροισμα των διαφορετικών μερών συνίσταται στην αποτίμηση της έκαστης δραστηριότητας ή επιχειρηματικής μονάδας που αποτελούν μία διαφοροποιημένη σε δραστηριότητες εταιρική οντότητα ή όμιλο εταιριών. Η αποτίμηση του καθενός μέρους δύναται να γίνει με διάφορες μεθόδους όπως την προεξόφληση των ελεύθερων ταμειακών ροών, τη μέθοδο των πολλαπλασιαστών, κ.λ.π..
- *Capital Cash Flow Method*: Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιεί τις ταμειακές ροές που περιλαμβάνουν πιθανές φορολογικές ωφέλειες από την πληρωμή τόκων (interest tax shields). Για παράδειγμα, σε μία εταιρία που απασχολεί ίδια αλλά και ξένα κεφάλαια, η κεφαλαιακή ταμειακή ροή ισούται με καθαρά κέρδη πλέον αποσβέσεις, μείον κεφαλαιουχικές δαπάνες, μείον κεφάλαιο κίνησης πλέον τους τόκους που πληρώνονται τοις μετρητοίς στους κατόχους ομολόγων που έχει εκδώσει η εν λόγω εταιρία. Η πληρωμή των τόκων εκπίπτει από το φορολογητέο εισόδημα, με αποτέλεσμα η εκάστοτε εταιρία να πληρώνει χαμηλότερους φόρους και να ενισχύει τις ταμειακές ροές της.
- *Αποτίμηση βάσει Πολλαπλασιαστών (Comparable Companies)*: Η χρήση των πολλαπλασιαστών κερδών ή/και ιδίων κεφαλαίων αποτελεί μια διαδεδομένη πλην όμως απλουστευμένη οδό στο εγχείρημα της εταιρικής αποτίμησης. Η αξία της επιχείρησης δύναται να προκύψει βάσει των αντίστοιχων

πολλαπλασιαστών που επικρατούν στον κλάδο δραστηριότητας της υπό εξέταση επιχείρησης ή σε μία συγκρίσιμη ομάδα εταιριών (peer group), και εδώ κρίσιμα θέματα είναι η αξιοπιστία των εν λόγω κλαδικών δεικτών, αλλά και η ποιότητα των κερδών ή/και των ιδίων κεφαλαίων της υπό εξέταση εταιρίας, επάνω στα οποία θα βασισθεί η εξαγωγή της αποτίμησης. Επίσης ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στο λεγόμενο “Law of One Price”.

- *Adjusted Present Value*: Πρόκειται για τη σύγχρονη εκδοχή της μεθόδου DCF, όπου το μέσο σταθμικό κόστος κεφαλαίου (WACC) αντικαθίσταται από τη χρήση της αναπροσαρμοσμένης παρούσας αξίας (APV). Θεωρείται περισσότερο ως περισσότερο αξιόπιστη προσέγγιση για την αποτίμηση επιχειρηματικών τομέων και αυτόνομων στοιχείων ενεργητικού.
- *Αποτίμηση Στοιχείων Ενεργητικού (Αποθεμάτων)*: Στην περίπτωση των αποθεμάτων, η αποτίμηση αρχίζει με την ανάλυση του εν λόγω στοιχείου του ενεργητικού και στη συνέχεια εξετάζεται η πολιτική αποθεμάτων της εταιρίας, καθώς και η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται για την αποτίμησή τους.
- *Economic Value Added (EVA)*: Η προστιθέμενη αξία για μια επιχείρηση έγκειται στη δημιουργία αποδόσεων κεφαλαίου υψηλότερων από το κόστος που καταβάλλεται για τη χρήση των εν λόγω κεφαλαίων. Βάσει αυτής της σχέσης, η επιχείρηση δύναται να «τεκμηριώνει» μία ανώτερη ή χαμηλότερη αποτίμηση.
- *Required Yield Theory*: Η εν λόγω μέθοδος αποτιμά όλες τις κατηγορίες των περιουσιακών στοιχείων (εταιριών, μετοχών, κ.λ.π.) με βάση την ανάπτυξη του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (Α.Ε.Π.). Στη μεθοδολογία αυτή, χρησιμοποιείται η μέση ετήσια ανάπτυξη του Α.Ε.Π. μιας ανεπτυγμένης οικονομίας, η οποία θεωρείται ως σταθερή ή διατηρήσιμη σε μακροχρόνιο ορίζοντα, και ο οποίος ρυθμός ανάπτυξης ισοδυναμεί με την ελάχιστη δυνατή απόδοση που «παράγει» το προς αποτίμηση περιουσιακό στοιχείο.
- *Αποτίμηση με τη Μέθοδο Black-Scholes*: Αποτελεί ιδιαίτερα δημοφιλή μέθοδο για την αποτίμηση μιας μετοχής, καθώς και των μεταβλητών που σχετίζονται με την αξία της μετοχής στο μέλλον. Τα κύρια χαρακτηριστικά αυτού του μοντέλου συνδέονται με την τιμή και τη μεταβλητότητα της τιμής του υποκείμενου τίτλου (π.χ. μετοχής), αλλά και με την επιθυμητή απόδοση, κάτω

από την υπόθεση ότι η διαπραγμάτευση του υποκείμενου στοιχείου, μαζί με τη δυνατότητα εξάσκησης του δικαιώματος, είναι συνεχής και δεν έχει περιορισμούς.

- *Αποτίμηση με τη Χρήση των Real Options*: Η μεθοδολογία αυτή περιλαμβάνει την πρόβλεψη των αποδόσεων του υποκείμενου στοιχείου (επιχείρησης, στοιχείου ενεργητικού, κ.λ.π.), προβαίνοντας στην υπόθεση ότι η αξία του εν λόγω στοιχείου συνδέεται ή εξαρτάται από τη διαχείριση των διαφόρων επιλογών που υπάρχουν διαθέσιμες σχετικά με τη χρήση και τη λειτουργία του.

5

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ

Στη συνέχεια θα αναφερθούμε σε συγκεκριμένα παραδείγματα δύο εταιριών, της ΕΛΒΑΛ ΑΕ και της ΠΥΡΚΑΛ ΑΕ, σχετικά με την κατάσταση εξαγωγών, αγορών και αποθεμάτων έναρξης και λήξης κατά μία συγκεκριμένη χρονική περίοδο (την ίδια και για τις δύο εταιρίες, έτσι ώστε να έχουμε μεγαλύτερη αξιοπιστία και συμβατότητα κατά την επεξεργασία των αποτελεσμάτων και την εξαγωγή συμπερασμάτων). Παράλληλα, θα αποτιμήσουμε το κόστος χρησιμοποιώντας και τις τέσσερις συμβατικές μεθόδους που χρησιμοποιούνται ευρέως για το σκοπό αυτό, δηλαδή

- Τη μέθοδο Μέσου Σταθμικού όρου
- Τη μέθοδο FIFO
- Τη μέθοδο LIFO
- Τη μέθοδο του Πρότυπου Κόστους

Παρατηρώντας λοιπόν τα αποτελέσματα των παραπάνω θεωρήσεων, θα οδηγηθούμε σε συμπεράσματα σχετικά με την καταλληλότητα των συγκεκριμένων μεθόδων, όσον αφορά και στις δύο εξεταζόμενες εταιρίες.

5.1 Γενικά στοιχεία για τις εξεταζόμενες εταιρίες

Μια σύντομη περιγραφή των εταιριών που εξετάζουμε θα μας βοηθήσει όσον αφορά στο να αντιληφθούμε τη θέση των συγκεκριμένων εταιριών στην ελληνική αγορά, το μέγεθός τους, και τα αποτελέσματα της εφαρμογής θεωρητικών σχημάτων στην καθημερινή εμπορική δραστηριότητα και πρακτική.

ΕΛΒΑΛ Α.Ε

Η ΕΛΒΑΛ Α.Ε είναι η Ελληνική βιομηχανία που κατέχει σήμερα εξέχουσα θέση ανάμεσα στις εταιρίες έλασης αλουμινίου σε παγκόσμιο επίπεδο. Με επενδυτικό πρόγραμμα που οδηγεί την εταιρία σε δυνατότητα ετήσιας παραγωγής 200.000 τόνων και με εξαγωγές σε πάνω από 70 χώρες, η ΕΛΒΑΛ Α.Ε προσφέρει στον καταναλωτή αλουμινίου:

- Υψηλή ποιότητα, με διεθνή αποδοχή (πάνω από 70% της παραγωγής εξάγεται κυρίως σε απαιτητικές αγορές όπως της Δ. Ευρώπης και Η.Π.Α.)
- Γρήγορη παράδοση
- Άμεση πώληση από stock σε τυποποιημένες διαστάσεις
- Τεχνική Υποστήριξη πριν και μετά την πώληση
- Προσφορά ολοκληρωμένων λύσεων μέσα από τις δυνατότητες των εταιριών του ομίλου ΒΙΟΧΑΛΚΟ.
- Δυνατότητα ανακύκλωσης επιστρεφόμενου scrap

Λειτουργεί σύμφωνα με ISO 9001, ενώ είναι σε πορεία διαπίστευσης στο QS 9000 και στο περιβαλλοντικό ISO 14001.

Παρακολουθεί στενά τις διεθνείς εξελίξεις, συμμετέχοντας ως μέλος της ΕΑΑ, (Ευρωπαϊκής Ένωσης Αλουμινίου), της ECCA (European Coil Coating Association), της EAFA (European Aluminium Foil Association), ενώ στον ελληνικό χώρο είναι ιδρυτικό μέλος της Ελληνικής Ένωσης Αλουμινίου. Διαθέτει ερευνητικό τμήμα Μεταλλουργίας για έρευνα, ανάπτυξη αλλά και παροχή υπηρεσιών στους πελάτες της [H4].

Η εξαγορά εργοστασίου ταινιών λιθογραφίας και foilstock στην Αγγλία, δυναμικότητας 65.000 τόνων/έτος, υπογραμμίζει την δυναμική ανάπτυξη της εταιρίας σε παγκόσμιο επίπεδο, γεγονός που καταδεικνύεται άλλωστε από το δίκτυο συνεργατών της εταιρίας στο εξωτερικό όπως αναφέρεται στον πίνακα που ακολουθεί:

Οι κυριότεροι εμπορικοί συνεργάτες της ΕΛΒΑΛ στο εξωτερικό	
METAL AGENCIES	UK, IRELAND
TEPRO METALL	DEUTSCHLAND, BENELUX
GENECOS	FRANCE
ALURAME	ITALIA
EUROMET	ESPAGNA
BENGT GREINERT	SWEDEN
STEELMET	ROMANIA
STEELMET	BULGARIA
METAL GLOBE	SERBIA & MONTENEGRO

Πίνακας 5.1: Οι κυριότεροι εμπορικοί συνεργάτες της ΕΛΒΑΛ ΑΕ στο εξωτερικό

ΠΥΡ.ΚΑΛ

Η ΠΥΡΚΑΛ ιδρύθηκε στα 1874 και έκτοτε αποτέλεσε διαρκώς τον κύριο προμηθευτή πυρομαχικών των Ελληνικών ενόπλων δυνάμεων, ενώ οι εξαγωγές των προϊόντων της σε όλο τον κόσμο υπήρξαν πάντοτε πολύ σημαντικές.

Η εταιρία ιδρύθηκε αρχικά ως «Ελληνικόν Πυριτιδοποιείον Α.Ε.» στα 1874, ενώ ο κύριος ανταγωνιστής της οι «Αδελφοί Μαρσιανιώτη» στα 1887. Ο ανταγωνισμός ανάμεσά τους για την ανάληψη παραγγελιών από το Ελληνικό κράτος τις οδήγησε σε έναν ιδιόρρυθμο μεταξύ τους «πόλεμο» που δεν έλαβε τέλος παρά μόνον με τη συγχώνευση των δύο εταιριών στα 1908. Έτσι, σχηματίστηκε μια νέα εταιρία, η Εταιρία (Ελληνικού) Πυριτιδοποιείου και Καλυκοποιείου, με τα αρχικά ΕΕΠΚ ή ΕΠΚ. Το ακρωνύμιο ΠΥΡ.ΚΑΛ. καθιερώθηκε αργότερα.

Παράλληλα με την παραγωγή πυρομαχικών (όπως τα φυσίγγια 6.5 mm × 54 Mannlicher-Schönauer) και εκρηκτικών, η εταιρία ασχολήθηκε και με άλλες δραστηριότητες συμπεριλαμβανομένης και της κατασκευής ενός πρωτότυπου όπλου

πεζικού δικής της σχεδίασης και ανάπτυξης (Πολυβόλο ΕΠΚ), που όμως δεν μπήκε σε μαζική παραγωγή. Ακόμα ασχολήθηκε με την κατασκευή πετρελαιοκινητήρων και άλλων μηχανημάτων, αμαξωμάτων, εργαλείων, βιομηχανικής υποδομής, καυστήρων, αεροσκαφών κ.α.

Από τα 1934 η εταιρία πέρασε στα χέρια του Πρόδρομου Μποδοσάκη-Αθανασιάδη, ενός από τους πλέον σημαντικούς παράγοντες της Ελληνικής βιομηχανίας στον 20ο αιώνα. Η ΠΥΡΚΑΛ έγινε τελικά μέρος μιας πελώριας βιομηχανικής αυτοκρατορίας που δημιούργησε ο Μποδοσάκης στην Ελλάδα, με πρωτεύουσες δραστηριότητες στους τομείς των εξορύξεων, της κλωστοϋφαντουργίας, χημικών και λιπασμάτων, υαλουργίας, μηχανουργίας και κατασκευών, καθώς και παροχής υπηρεσιών (ασφάλειες, θαλάσσιες μεταφορές κτλ). Η ΠΥΡΚΑΛ ευνοήθηκε ιδιαίτερα από τις εξαγωγές πολεμικού υλικού προς την Δημοκρατική παράταξη της εμπόλεμης Ισπανίας κατά τον εμφύλιο πόλεμο του 1936-1939. Ακόμα, η παραγωγή της ήταν ζωτικής σημασίας για την Ελλάδα κατά το Β'Π.Π..

Κατά την περίοδο της Κατοχής οι εγκαταστάσεις της πέρασαν στα χέρια των Γερμανών, που τις βρήκαν άθικτες, καθώς τα σχέδια απομάκρυνσης του εξοπλισμού και ανατίναξης τους δεν υλοποιήθηκαν. Οι Γερμανοί ωστόσο δεν απέτυχαν στο ανάλογο δικό τους σχέδιο και φεύγοντας από την Ελλάδα άφησαν τα εργοστάσιο της ΠΥΡΚΑΛ σε ερείπια. Ο εξοπλισμός και τα μηχανήματα επίσης φυγαδεύτηκαν και η άλλοτε μεγαλύτερη βιομηχανία της Ανατολικής Μεσογείου και Μέσης Ανατολής έπρεπε να ξεκινήσει από το μηδέν.

Αρχικά ασχολήθηκε με την παραγωγή μεταλλικών ειδών και καταναλωτικών προϊόντων, αλλά σύντομα αναγεννήθηκε στην παλιά της αίγλη χάρη σε μια σειρά από παραγγελίες του Ελληνικού Στρατού, του ΝΑΤΟ και παραδόξως της Δυτικής Γερμανίας. Στις επόμενες δύο δεκαετίες η ΠΥΡΚΑΛ αναγεννήθηκε και προόδευσε, δημιουργώντας νέα εγκαταστάσεις και αναπτύσσοντας νέα προϊόντα.

Μεγάλο πλήγμα δέχτηκε ωστόσο, όταν στα 1976 το Ελληνικό κράτος αποφάσισε να δημιουργήσει την ΕΒΟ, που αρχικά ανέλαβε την παραγωγή του τυφεκίου *G3* της Γερμανικής Heckler & Koch, το οποίο καθιέρωσε ο Ελληνικός Στρατός αντί του FN FAL που η ΠΥΡΚΑΛ ήδη είχε αρχίσει να παράγει με άδεια από τη Βελγική εταιρία *FN* και εκ του οποίου 30.000 τεμάχια είχαν κιάλας κατασκευαστεί

στην Ελλάδα για εξαγωγές. Η ανάπτυξη της ΕΒΟ έβλαψε σοβαρά την ΠΥΡΚΑΛ καθώς οι δύο εταιρίες προσέφεραν ανταγωνιστικά προϊόντα. Στη δεκαετία του '70 η εταιρία υπέστη αρκετά ακόμα πλήγματα καθώς έχασε πολλούς από τους παραδοσιακούς πελάτες των εξαγωγών της. Και άλλες θυγατρικές της αυτοκρατορίας Μποδοσάκη υπέφεραν κατά την ίδια περίοδο και τελικά το κράτος επενέβη στη δεκαετία του '80 για να βοηθήσει την εταιρία.

Στα 1982, χρεοκοπημένη αλλά εξακολουθώντας να απασχολεί χιλιάδες εργαζομένους, η ΠΥΡΚΑΛ εθνικοποιήθηκε. Ποτέ δεν ανέκτησε εκ νέου την παλιά της δόξα αλλά εξακολουθεί να επενδύει σε έρευνα και ανάπτυξη και να επεκτείνει τις δραστηριότητές της σε νέα προϊόντα πυρομαχικών, ναρκών, βομβών, πυροκροτητών, ηλεκτρονικών κ.α. συμμετέχει στην παραγωγή των Stinger και άλλων πυραύλων. Προχώρησε ακόμα και σε δικής της ανάπτυξης σχέδια όπλων στη δεκαετία του '90 και σε μία Ελληνικής σχεδίασης σύγχρονη ανεμογεννήτρια στα 2002. Στα 2004, επαναλαμβάνοντας τη συνταγή που εφάρμοσε έναν αιώνα πριν, συγχωνεύτηκε με την ΕΒΟ, προκειμένου να εξαλείψει τον ανταγωνισμό για τις κρατικές παραγγελίες, δημιουργώντας έτσι την ΕΑΣ (Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα)¹⁹.

5.2 Οικονομικά στοιχεία της μελέτης

Το χρονικό διάστημα που αφορούν τα παρακάτω στοιχεία είναι η περίοδος από 1/05/2006 έως 31/05/2006

Πίνακας 5.2: Αποθεματικά στοιχεία ΕΛΒΑΛ			
ΣΤΟΙΧΕΙΟ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΤΕΜΑΧΙΑ	ΤΙΜΗ
Απόθεμα έναρξης	1/05/2006	100	2,00
Αγορές	3/05/2006	400	2,10
Εξαγωγές	4/05/2006	200	

¹⁹ <http://el.wikipedia.org/wiki>

Αγορές	9/05/2006	300	2,12
Εξαγωγές	11/05/2006	400	
Αγορές	18/05/2006	100	2,40
Εξαγωγές	20/05/2006	100	
Απόθεμα λήξης	31/05/2006	200	

Πίνακας 5.3: Αποθεματικά στοιχεία ΠΥΡ.ΚΑΛ

ΣΤΟΙΧΕΙΟ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΤΕΜΑΧΙΑ	ΤΙΜΗ
Απόθεμα έναρξης	1/05/2006	200	2,50
Αγορές	4/05/2006	600	3,00
Εξαγωγές	6/05/2006	400	
Αγορές	11/05/2006	500	3,10
Εξαγωγές	14/05/2006	600	
Αγορές	21/05/2006	200	3,30
Εξαγωγές	24/05/2006	200	
Απόθεμα λήξης	31/05/2006	300	

Θεώρηση με τη μέθοδο του Μέσου Σταθμικού όρου

Ο βασικός άξονας της συγκεκριμένης μεθόδου αποτίμησης έχει ως εξής: Αμέσως μετά από κάθε αγορά υπολογίζεται η νέα μέση τιμή του κόστους, σύμφωνα με την οποία θα κοστολογηθούν οι εξαγωγές προς την παραγωγή.

Πίνακας 5.4: Θεώρηση με τη μέθοδο του Μέσου Σταθμικού όρου για την εταιρία ΕΛΒΑΛ						
ΗΜ/ΝΙΑ	ΑΓΟΡΕΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ	ΥΠΟΛΟΙΠΟ	ΚΟΣΤΟΣ	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΕΞΑΓΩΓΗ
Απόθεμα έναρξης			100	200	2,00	
03/05/06	400		500	840 1040	2,10 2,08	
04/05/06		200	300	(416) 624	2,08 2,08	416
09/05/06	300			636 600	2,12 1260	
11/05/06		400	200	(840) 420	2,10 2,10	840
18/05/06	100		300	240 660	2,40 2,20	
20/05/06		100	200	(220) 440	2,20 2,20	220
Κόστος εξαγωγών						1476
Απόθεμα Λήξης			200	400	2,20	440 1916

Πίνακας 5.5: Θεώρηση με τη μέθοδο του Μέσου Σταθμικού όρου για την εταιρία ΠΥΡ.ΚΑΛ						
ΗΜ/ΝΙΑ	ΑΓΟΡΕΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ	ΥΠΟΛΟΙΠΟ	ΚΟΣΤΟΣ	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΕΞΑΓΩΓΗ
Απόθεμα έναρξης			200	500	2,50	
04/05/06	600		800	1800 2300	3,00 2,88	
06/05/06		400	400	(1152) 1148	2,88 2,87	1152
11/05/06	500			1550 900	3,10 2698	
14/05/06		600	300	(1800) 898	3,00 2,99	1800
21/05/06	200		500	660 1558	3,30 3,12	
24/05/06		200	300	(624) 934	3,12 3,11	624
Κόστος εξαγωγών						3576
Απόθεμα Λήξης			300	750	3,11	934 4510

Θεώρηση με τη μέθοδο FIFO

Ο βασικός άξονας της συγκεκριμένης μεθόδου αποτίμησης έχει ως εξής: Οι πρώτες ύλες εξάγονται από την αποθήκη με τη σειρά με την οποία μπήκαν σε αυτή, δηλαδή πρώτα εξάγονται τα παλαιότερα εμπορεύματα.

Πίνακας 5.6: Θεώρηση με τη μέθοδο FIFO για την εταιρία ΕΛΒΑΛ				
ΗΜ/ΝΙΑ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΑΞΙΑ		ΚΟΣΤΟΣ
04/05/06	200	100x2	200	
		100x2,1	210	410
11/05/06	400	300x2,1	630	
		100x2,12	212	842
20/05/06	100	100x2,12	212	212
			Κόστος Εξαγωγών	1464
Κόστος αποθέματος	200	100x2,12	212	
		100x2,4	240	
				452
				1916

Πίνακας 5.7: Θεώρηση με τη μέθοδο FIFO για την εταιρία ΠΥΡΚΑΛ				
ΗΜ/ΝΙΑ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΑΞΙΑ		ΚΟΣΤΟΣ
06/05/06	400	200x2,50	500	
		200x3,00	600	1100
14/05/06	600	500x3,00	1500	
		100x3,12	312	1812
24/05/06	200	200x3,12	624	624
			Κόστος	3536

			Εξαγωγών	
Κόστος αποθέματος	300	200x3,30	660	
		100x3,12	312	
				972
				4508

Θεώρηση με τη μέθοδο LIFO

Ο βασικός άξονας της συγκεκριμένης μεθόδου αποτίμησης έχει ως εξής: Οι πρώτες ύλες εξάγονται από την αποθήκη με την αντίστροφη σειρά από την οποία μπήκαν σε αυτή, δηλαδή πρώτα εξάγονται τα πιο πρόσφατα εμπορεύματα.

Πίνακας 5.8: Θεώρηση με τη μέθοδο LIFO για την εταιρία ΕΛΒΑΛ				
ΗΜ/ΝΙΑ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΑΞΙΑ		ΚΟΣΤΟΣ
04/05/06	200	200x2,10	200	
				410
11/05/06	400	300x2,12	636	
		100x2,10	210	846
20/05/06	100	100x2,40		240
			Κόστος Εξαγωγών	1506
Κόστος αποθέματος	200	100x2,10	210	
		100x2,00	200	
				410
				1916

Πίνακας 5.9: Θεώρηση με τη μέθοδο LIFO για την εταιρία ΠΥΡ.ΚΑΛ				
ΗΜ/ΝΙΑ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΑΞΙΑ		ΚΟΣΤΟΣ
06/05/06	400	400x3,00	1200	
14/05/06	600	500x3,00	1500	
		100x3,10	310	
24/05/06	200	200x3,30	660	
			Κόστος Εξαγωγών	3670
Κόστος αποθέματος	300	200x3,10	620	
		100x2,5	250	
				960
				4540

Θεώρηση με τη μέθοδο Πρότυπου Κόστους

Ο βασικός άξονας της συγκεκριμένης μεθόδου αποτίμησης έχει ως εξής: Οι εξαγωγές αποτιμούνται με βάση κάποια πρότυπη τιμή κόστους (στη συγκεκριμένη περίπτωση η τιμή είναι 2 €). Επειδή η τιμή αυτή μπορεί να διαφέρει από την πραγματική υπολογίζεται μια απόκλιση.

Πίνακας 5.10: Θεώρηση με τη μέθοδο Πρότυπου Κόστους για την εταιρία ΕΛΒΑΛ		
ΗΜ/ΝΑΙ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΑΞΙΑ
04/05/06	200x2	400
11/05/06	400x2	800

20/05/06	100x2	200
Κόστος Εξαγωγών		1400
Απόθεμα Λήξης	200x2	400
		1800

Πίνακας 5.10.1: Αποκλίσεις της μεθόδου Πρότυπου Κόστους για την εταιρία ΕΛΒΑΛ

ΗΜ/ΝΙΑ	ΑΓΟΡΕΣ	ΠΡΟΤΥΠΟ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ	ΑΠΟΚΛΙΣΗ
03/05/06	400	800	840	40
09/05/06	300	600	636	36
18/05/06	100	200	240	40
	800	1600	1716	116

Πίνακας 5.11: Θεώρηση με τη μέθοδο Πρότυπου Κόστους για την εταιρία ΠΥΡ.ΚΑΛ

ΗΜ/ΝΙΑ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΑΞΙΑ
06/05/06	400x3	1200
14/05/06	600x3	1800
24/05/06	200x3	600
Κόστος Εξαγωγών		3600

Απόθεμα Λήξης	300x3	900
		4500

Πίνακας 5.11.1: Αποκλίσεις της μεθόδου Πρότυπου Κόστους για την εταιρία ΠΥΡ.ΚΑΛ				
ΗΜ/ΝΙΑ	ΑΓΟΡΕΣ	ΠΡΟΤΥΠΟ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ	ΑΠΟΚΛΙΣΗ
04/05/06	600	1800	1800	0
11/05/06	500	1500	1550	50
21/05/06	200	600	660	60
	1300	3900	4010	110

6

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μία σύγκριση των παραπάνω καταστάσεων κόστους παραγωγής που ετοιμάστηκαν με βάση τις παραπάνω μεθόδους αποκαλύπτει συγκεκριμένες ομοιότητες και διαφορές στις οποίες αναφερόμαστε αναλυτικά στη συνέχεια.

Ομοιότητες

- Το συνολικό κόστος που συγκεντρώθηκε στις παραπάνω καταστάσεις είναι σχεδόν ίδιο (ελάχιστες διαφορές παρατηρούνται εξαιτίας της απαιτούμενης στρογγυλοποίησης κατά τη διάρκεια των υπολογισμών). Η διαπίστωση αυτή αφορά τις τρεις πρώτες μεθόδους, δηλαδή τη μέθοδο του Μέσου Σταθμικού Όρου, τη μέθοδο FIFO και τη μέθοδο LIFO. Αυτό συμβαίνει διότι αυτές οι μέθοδοι δεν επηρεάζουν κατά την εφαρμογή τους τα ποσά του συνολικού κόστους που συγκεντρώνονται κάθε φορά στο τμήμα, αλλά τον τρόπο μεταχείρισης του κόστους. Αυτό δεν ισχύει για τη μέθοδο του πρότυπου κόστους, όπου το τελικό αποτέλεσμα έχει ιδιαίτερη εξάρτηση από την τιμή που επιλέγεται κάθε φορά ως πρότυπο. Παρατηρούμε πως η επιλογή στη δεύτερη περίπτωση (αυτή της ΠΥΡΚΑΛ), έδωσε καλύτερα αποτελέσματα από αυτά της πρώτης περίπτωσης, κατά την οποία η απόκλιση από την υπολογισθείσα από τις άλλες μεθόδους τιμή του κόστους ήταν μεγάλη (4500 και 4510 με 1800 με 1916 αντίστοιχα).
- Δεύτερον, το ανά μονάδα κόστος, τόσο της παραγωγής σε εξέλιξη αρχής όσο και του τρέχοντος κόστους της περιόδου είναι το ίδιο με την FIFO και την LIFO. Με το Μ.Σ.Ο. μπορεί να είναι το ίδιο αν η επιχείρηση ενδιαφέρεται για παράδειγμα, να έχει την δυνατότητα διαχρονικών συγκρίσεων. Με την FIFO

και την LIFO, το ολικό ανά μονάδα κόστος υπολογίζεται ξεχωριστά, τόσο για την παραγωγή σε εξέλιξη, όσο και για τις τρέχουσες δαπάνες της περιόδου. Με το Μ.Σ.Ο. είναι δυνατή η παρουσίαση καταρχάς του ανά μονάδα κόστους της κάθε περιόδου ξεχωριστά (για διαχρονικές συγκρίσεις) κάθε συντελεστή κόστους. Στη συνέχεια αθροίζεται το συνολικό κόστος των 2 διαφορετικών περιόδων και διαιρείται με τις ισοδύναμες μονάδες παραγωγής του συγκεκριμένου συντελεστή. Το κόστος που προκύπτει από την παραπάνω διαίρεση είναι το μέσο κόστος του συγκεκριμένου συντελεστή.

Διαφορές

- Οι διαφορές μεταξύ των μεθόδων εντοπίζονται στον τρόπο κατανομής του ολικού κόστους του τμήματος. Έτσι, σύμφωνα με την ΡΙΡΟ οι πρώτες μονάδες που τελείωσαν την παραγωγή τους απορροφούν ολόκληρο το κόστος της παραγωγής σε εξέλιξη αρχής, πλέον ενός κόστους από την τρέχουσα περίοδο για την συμπλήρωση τους, ενώ οι υπόλοιπες από τις έτοιμες μονάδες απορροφούν κόστος μόνο από τις τρέχουσες δαπάνες της περιόδου. Η παραγωγή σε εξέλιξη τέλους είναι ευνόητο ότι περιλαμβάνει μόνο δαπάνες της τρέχουσας περιόδου.
- Με τον Μ.Σ.Ο., οι μονάδες που τελείωσαν την παραγωγή τους κοστολογούνται με το μέσο ανά μονάδα κόστος του τμήματος. Οι μονάδες της παραγωγής σε εξέλιξη τέλους κοστολογούνται επίσης με το μέσο ανά μονάδα κόστος του τμήματος για κάθε στοιχείο του κόστους.
- Με την LIFO, οι μονάδες που τελείωσαν την παραγωγή τους στην περίοδο, άλλοτε απορροφούν κόστος μόνο από τις τρέχουσες δαπάνες (περίπτωση, όπου οι μονάδες της παραγωγής σε εξέλιξη τέλους είναι περισσότερες από τις αντίστοιχες μονάδες της παραγωγής σε εξέλιξη αρχής) και άλλοτε απορροφούν κόστος (το απομένον κόστος) της παραγωγής σε εξέλιξη αρχής, πλέον ενός κόστους από τις τρέχουσες δαπάνες της περιόδου (περίπτωση όπου, οι μονάδες της παραγωγής σε εξέλιξη τέλους είναι λιγότερες από τις αντίστοιχες της παραγωγής σε εξέλιξη αρχής). Οι μονάδες της παραγωγής σε εξέλιξη τέλους άλλοτε αποτιμούνται με ολόκληρο το κόστος της παραγωγής

σε εξέλιξη αρχής (περίπτωση όπου, ο αριθμός των μονάδων παραγωγής σε εξέλιξη αρχής είναι ίδιος με τον αντίστοιχο της παραγωγής σε εξέλιξη τέλους αφενός και αφετέρου έχουν υποστεί ίδιο ποσοστό κατεργασίας), άλλοτε με το μέρος του κόστους παραγωγής σε εξέλιξη αρχής (περίπτωση όπου, οι μονάδες παραγωγής σε εξέλιξη αρχής είναι περισσότερες από τις αντίστοιχες της παραγωγής σε εξέλιξη τέλους) και άλλοτε με ολόκληρο το κόστος της παραγωγής σε εξέλιξη αρχής, πλέον ενός κόστους από τις τρέχουσες δαπάνες της περιόδου (περίπτωση όπου, οι μονάδες της παραγωγής σε εξέλιξη τέλους είναι περισσότερες από τις αντίστοιχες της παραγωγής σε εξέλιξη αρχής).

- Η σύγκριση των καταστάσεων κόστους παραγωγής δείχνει ότι οι εκθέσεις παρέχουν τους ίδιους τύπους πληροφόρησης και μερικά από τα δεδομένα τους είναι ίδια. Η βασική διαφοροποίηση παρουσιάζεται στον τρόπο κατανομής του ολικού κόστους των τμημάτων, που οφείλεται στον διαφορετικό τρόπο λειτουργίας των μεθόδων αυτών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΙ. Κανόνες Αποτίμησης (Άρθρο 43 Ν.2190/1920)

1. Τα ποσά των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων πρέπει να προκύπτουν από περιουσιακά στοιχεία που έχουν αποτιμηθεί σύμφωνα με τους κανόνες αυτού του άρθρου. Η αποτίμηση γίνεται με βάση την αρχή της τιμής κτήσης ή του κόστους παραγωγής και των πιο κάτω γενικών αρχών:

α. Θεωρείται ως δεδομένη η συνέχιση της δραστηριότητας της εταιρείας.

β. Οι μέθοδοι αποτίμησης εφαρμόζονται πάγια, χωρίς μεταβολές από χρήση σε χρήση.

γ. Η αρχή της συντηρητικότητας εφαρμόζεται πάντοτε και ιδιαίτερα:

- σε κάθε χρήση περιλαμβάνονται μόνο τα κέρδη που έχουν πραγματοποιηθεί μέσα σ' αυτή,
- λαμβάνονται υπόψη όλοι οι πιθανοί κίνδυνοι και όλες οι πιθανές ζημιές που αφορούν την κλειόμενη ή τις προηγούμενες χρήσεις έστω και αν οι σχετικές ενδείξεις άρχισαν να διαφαίνονται μετά το τέλος της κλειόμενης χρήσης, αλλά μέσα στην περίοδο περάτωσης των πράξεων κλεισίματος του ισολογισμού,
- λογίζονται οι απαραίτητες αποσβέσεις και προβλέψεις ανεξάρτητα από το αν κατά τη χρήση προκύπτει καθαρό κέρδος ή ζημία.

δ. Τα έσοδα και τα έξοδα που αφορούν τη χρήση λογίζονται σ' αυτή ανεξάρτητα από το χρόνο της είσπραξης ή της πληρωμής τους.

ε. Τα περιουσιακά στοιχεία των λογαριασμών του ενεργητικού και του παθητικού αποτιμούνται χωριστά και όπως ορίζεται στις επόμενες παραγράφους.

στ. Τα ποσά ανοίγματος των λογαριασμών της χρήσης συμφωνούν απόλυτα με τον ισολογισμό κλεισίματος της προηγούμενης χρήσης.

2. Παρέκκλιση από τις αρχές της προηγούμενης παραγράφου 1 επιτρέπεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Κάθε τέτοια παρέκκλιση αναφέρεται στο προσάρτημα κατάλληλα αιτιολογημένη, όπου παρατίθενται οι επιδράσεις της στην περιουσιακή διάρθρωση στη χρηματοοικονομική θέση και στα αποτελέσματα χρήσης της εταιρίας.

3.

α. Τα ποσά των εξόδων εγκατάστασης (πολυετούς απόσβεσης) των κατηγοριών "έξοδα ιδρύσεως και πρώτης εγκαταστάσεως" και "τόκοι δανείων κατασκευαστικής περιόδου", καθώς και τα ποσά των λογαριασμών "έξοδα, αυξήσεως κεφαλαίου και εκδόσεως ομολογιακών δανείων", "έξοδα κτήσεως ακινητοποιήσεων", "έξοδα αναδιοργανώσεως" και "λοιπά έξοδα πολυετούς αποσβέσεως" της κατηγορίας "λοιπά έξοδα εγκαταστάσεως" αποσβένονται είτε εφάπαξ κατά το έτος πραγματοποίησής τους, είτε τμηματικά και ισόποσα μέσα σε μία πενταετία.

β. Ομολογίες που εκδόθηκαν από την εταιρεία εμφανίζονται στο παθητικό με την τιμή στην οποία η εταιρία οφείλει να τις εξοφλήσει. Οι διαφορές από τη διάθεση ομολογιών σε τιμή μικρότερη από την ονομαστική τους, καθώς και οι διαφορές από την εξόφληση ομολογιών σε τιμή μεγαλύτερη από την ονομαστική τους, καταχωρούνται στο λογαριασμό εξόδων πολυετούς απόσβεσης "διαφορές εκδόσεως και εξοφλήσεως ομολογιών" της κατηγορίας "λοιπά έξοδα εγκαταστάσεως". Οι διαφορές αυτές αποσβένονται με τμηματικές ισόποσες δόσεις μέχρι τη λήξη της προθεσμίας εξόφλησης του ομολογιακού δανείου.

γ. Οι συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν κατά την πληρωμή ή την αποτίμηση των υποχρεώσεων από δάνεια ή πιστώσεις σε ξένο νόμισμα, εφόσον τα δάνεια ή οι πιστώσεις αυτές χρησιμοποιήθηκαν αποκλειστικά για την απόκτηση πάγιων περιουσιακών στοιχείων καταχωρούνται στο λογαριασμό της κατηγορίας των εξόδων εγκατάστασης (πολυετούς απόσβεσης) "συναλλαγματικές διαφορές δανείων για κτήσεις πάγιων στοιχείων" και αποσβένονται τμηματικά, ανάλογα με την υπόλοιπη κανονική χρονική διάρκεια του δανείου ή της πίστωσης.

δ. Μέχρι την πλήρη απόσβεση όλων των εξόδων εγκατάστασης "πολυετούς απόσβεσης" απαγορεύεται οποιαδήποτε διανομή κερδών εκτός αν το αναπόσβεστο υπόλοιπο των εξόδων αυτών είναι μικρότερο από το άθροισμα των προαιρετικών αποθεματικών και του υπολοίπου των κερδών εις νέο.

ε. Τα ποσά που εμφανίζονται στα έξοδα εγκατάστασης "πολυετούς απόσβεσης", που αφορούν τη χρήση, αναλύονται και επεξηγούνται στο προσάρτημα.

4.

α. Οι διατάξεις των περιπτώσεων α, δ και ε της προηγούμενης παραγράφου 3 εφαρμόζονται και για τα έξοδα ερευνών και ανάπτυξης των λογαριασμών "έξοδα ερευνών ορυχείων - μεταλλείων - λατομείων" και "έξοδα λοιπών ερευνών" καθώς και για τις παραχωρήσεις και δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας των λογαριασμών "δικαιώματα εκμεταλλεύσεως ορυχείων - μεταλλείων - λατομείων" και "λοιπές παραχωρήσεις", εκτός αν ειδικές διατάξεις της νομοθεσίας προβλέπουν διαφορετική ρύθμιση.

β. Η υπεραξία της επιχειρήσεως (Goodwill) που δημιουργείται κατά την εξαγορά ή συγχώνευση ολόκληρης οικονομικής μονάδας και που είναι ίση με τη διαφορά μεταξύ του ολικού τιμήματος αγοράς και της πραγματικής αξίας των επιμέρους περιουσιακών στοιχείων της, καταχωρείται στο λογαριασμό "υπεραξία επιχειρήσεως" των ασώματων ακινητοποιήσεων και αποσβένεται, είτε εφάπαξ είτε τμηματικά και ισόποσα, σε περισσότερες από μια χρήσεις οι οποίες δεν είναι δυνατό να υπερβαίνουν τα πέντε έτη.

γ. Τα ποσά που καταχωρούνται στο λογαριασμό "δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας" της κατηγορίας των ασώματων ακινητοποιήσεων "παραχωρήσεις και δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας" αποσβένονται με ισόποσες ετήσιες αποσβέσεις μέσα στο χρόνο της παραγωγικής χρησιμότητας κάθε άυλου στοιχείου. Πάντως η απόσβεση πρέπει να έχει ολοκληρωθεί μέχρι τη λήξη του χρόνου της παρεχόμενης από το νόμο προστασίας σε περιπτώσεις που η προστασία αυτή έχει περιορισμένη διάρκεια.

δ. Τα ποσά της κατηγορίας "λοιπές ασώματες ακινητοποιήσεις" των λογαριασμών "δικαιώματα χρήσεως ενσώματων παγίων στοιχείων" και λοιπά δικαιώματα" αποσβένονται με ισόποσες ετήσιες αποσβέσεις μέσα στο χρόνο που καθορίζεται συμβατικά για τη χρησιμοποίηση κάθε άυλου πάγιου στοιχείου.

5.

α. Τα ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία αποτιμούνται στην αξία της τιμής κτήσης ή του κόστους ιδιοκατασκευής τους. Η αξία αυτή προσαυξάνεται με τις δαπάνες προσθηκών και βελτιώσεων και μειώνεται με τις αποσβέσεις που προβλέπονται από αυτό το άρθρο.

β. Τιμή κτήσης είναι η τιμολογιακή αξία αγοράς, η οποία προσαυξάνεται με τα ειδικά έξοδα αγοράς και μειώνεται με τις σχετικές εκπτώσεις. Τα έξοδα κτήσης των ακινήτων όπως είναι οι φόροι μεταβίβασης τα συμβολαιογραφικά και μεσιτικά έξοδα και οι αμοιβές μελετητών και δικηγόρων δεν περιλαμβάνονται στην τιμή κτήσης των στοιχείων αυτών. Τα έξοδα αυτά καταχωρούνται στο λογαριασμό "έξοδα κτήσεως ακινητοποιήσεων" της κατηγορίας "λοιπά έξοδα εγκαταστάσεων".

γ. Κόστος παραγωγής ή ιδιοκατασκευής είναι η τιμή κτήσης των πρώτων υλών και διαφόρων υλικών, που χρησιμοποιήθηκαν στην παραγωγή των συγκεκριμένων προϊόντων ή ιδιοκατασκευών. Η τιμή αυτή προσαυξάνεται με αναλογία γενικών εξόδων αγορών καθώς και με το κόστος κατεργασίας που απαιτήθηκε για να φθάσουν τα σχετικά προϊόντα ή οι ιδιοκατασκευές στη θέση και στην κατάσταση που βρίσκονται τη στιγμή της απογραφής τους.

δ. Η απόσβεση του καθενός από τα πάγια περιουσιακά στοιχεία είναι ανάλογη της ετήσιας μείωσης της αξίας του που οφείλεται τόσο στη χρησιμοποίηση του στοιχείου αυτού, όσο και στη πάροδο του χρόνου και στην οικονομική αποζημίωση του. Η απόσβεση του κάθε στοιχείου ενεργείται συστηματικά και ομοιόμορφα μέσα στις χρήσεις της πιθανολογούμενης διάρκειας παραγωγικής χρησιμοποίησης του και σύμφωνα με τις ειδικές διατάξεις της νομοθεσίας που ισχύει κάθε φορά. Τυχόν πρόσθετες αποσβέσεις που γίνονται με βάση ειδικές φορολογικές διατάξεις με τη μορφή αναπτυξιακών κινήτρων, παρατίθενται αναλυτικά, κατά κατηγορία παγίου, στο προσάρτημα, με μνεία των σχετικών φορολογικών διατάξεων.

ε. Σε περίπτωση υποτίμησης ενσώματου παγίου περιουσιακού στοιχείου, άσχετα αν αυτό υπόκειται ή όχι σε απόσβεση, εφόσον η υποτίμηση προβλέπεται, ότι θα είναι διαρκής, σχηματίζεται ανάλογη πρόβλεψη, ώστε η αποτίμηση του στοιχείου αυτού, κατά την ημέρα κλεισίματος του ισολογισμού, να γίνεται στη χαμηλότερη τιμή μεταξύ της τιμής κτήσης ή του κόστους ιδιοκατασκευής και της υποτιμημένης τρέχουσας τιμής του. Οι προβλέψεις αυτές βαρύνουν τα αποτελέσματα χρήσης και το

ποσό τους εμφανίζεται χωριστά στο λογαριασμό "αποτελέσματα χρήσεως" ή στο προσάρτημα όταν είναι αξιόλογο.

Η αποτίμηση στην παραπάνω χαμηλότερη τιμή μπορεί να μη συνεχισθεί σε περίπτωση που οι λόγοι που επέβαλαν την προσαρμογή της αξίας έπαψαν να υπάρχουν.

6. Για την αποτίμηση των συμμετοχών και χρεογράφων οι μετοχές ανωνύμων εταιρειών, οι ομολογίες και τα λοιπά χρεόγραφα, καθώς και τα μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων και οι συμμετοχές σε επιχειρήσεις, που δεν έχουν τη μορφή ανώνυμης εταιρείας, αποτιμούνται στην κατ' είδος χαμηλότερη τιμή, μεταξύ της τιμής κτήσεώς τους και της τρέχουσας τιμής τους.

7. Τα αποθέματα, εκτός από τα υπολείμματα, τα υποπροϊόντα και τα ελαττωματικά προϊόντα, αποτιμούνται στην κατ' είδος χαμηλότερη τιμή, μεταξύ της τιμής κτήσεως ή του κόστους παραγωγής τους και της τιμής στην οποία η επιχείρηση δύναται να τα αγοράσει (τρέχουσα τιμή αγοράς) ή να τα παράγει (τρέχουσα τιμή αναπαραγωγής) κατά την ημέρα κλεισίματος του ισολογισμού.

Εάν η τρέχουσα τιμή αγοράς ή αναπαραγωγής είναι χαμηλότερη από την τιμή κτήσεως ή το ιστορικό κόστος παραγωγής, αλλά μεγαλύτερη από την καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία, τότε η αποτίμηση γίνεται στην καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία.

8.

α. Οι απαιτήσεις που είναι ανεπίδεκτες είσπραξης αποσβένονται ολοσχερώς, ενώ οι επισφαλείς απαιτήσεις απεικονίζονται στον ισολογισμό με την πιθανή τους αξία κατά το χρόνο σύνταξής του.

β. Οι απαιτήσεις και οι υποχρεώσεις σε ξένο νόμισμα, καθώς και τα τυχόν διαθέσιμα σε ξένο νόμισμα, εμφανίζονται στον ισολογισμό με το ποσό των δραχμών που προκύπτει από τη μετατροπή του κάθε ξένου νομίσματος με βάση την επίσημη τιμή του κατά την ημέρα κλεισίματος του ισολογισμού.

9. Αναπροσαρμογή της αξίας των περιουσιακών στοιχείων του πάγιου ενεργητικού δεν επιτρέπεται, εκτός αν αυτή γίνεται σε εφαρμογή ειδικού νόμου. Για την εφαρμογή αυτού του Νόμου, η αναπροσαρμοσμένη αξία των στοιχείων αυτών θεωρείται και αξία κτήσης τους. Κάθε τέτοια αναπροσαρμογή, που έγινε μέσα στην κλειόμενη χρήση, αναφέρεται και επεξηγείται στο προσάρτημα, μαζί με πλήρη ανάλυση της

κίνησης του σχετικού λογαριασμού που περιλαμβάνεται στις "διαφορές αναπροσαρμογής".

Π.2 Τετάρτη Κατευθυντήρια Οδηγία της ΕΟΚ

Η Τετάρτη Οδηγία παρέχει ένα μεγάλο αριθμό εναλλακτικών επιλογών σε τουλάχιστον 50 περιοχές της με δικαίωμα εκλογής ανάμεσα στα άρθρα της. Ο λόγος γι' αυτό είναι ότι έτσι επιτρέπει στα κράτη - μέλη να εφαρμόσουν την οδηγία με την ελαχιστότερη, δυνατόν, διατάραξη των ήδη υπάρχουσών νομοθετικών απαιτήσεων τους. Έτσι, ακόμα και αν υποθέσουμε ότι έχει γίνει ή μέγιστη χρήση των επιτρεπομένων διαφοροποιήσεων, το αποτέλεσμα θα είναι ότι ακόμα και στο χώρο της τυποποίησης της μορφής και του περιεχομένου των λογαριασμών τέλους χρήσεως λίγα ίσως έχουν επιτευχθεί.

Οι γενικές λογιστικές αρχές που θέτουν τα άρθρα της Τετάρτης Οδηγίας είναι :

- Οι μέθοδοι αποτιμήσεως δεν μπορούν να αλλάζονται από την μία περίοδο στην άλλη.
- Μόνο κέρδη πραγματοποιηθέντα μέχρι την ημερομηνία καταρτίσεως του ισολογισμού μπορούν να καταχωρηθούν άλλα υπόψη πρέπει να λαμβάνονται συλλογιστικά όλοι οι προβλεπόμενοι αυτή την ημερομηνία κίνδυνοι.
- Πρέπει να συνυπολογίζονται οποιεσδήποτε ζημιές δεν είναι γνωστές την ημερομηνία καταρτίσεως του ισολογισμού άλλα οι όποιες ανακύπτουν κατά την διάρκεια της περιόδου προς την όποια οι τελικοί λογαριασμοί σχετίζονται και που έχουν εμφανισθεί προ της ολοκλήρωσεως της καταρτίσεως του. Πρέπει να συνυπολογίζονται οποιεσδήποτε ζημιές στις λογιστικές αξίες (απαξιώσεις - αποσβέσεις) είτε ή εταιρεία κάνει κέρδη είτε ζημιές κατά την διάρκεια της περιόδου.
- Τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού πρέπει να αποτιμούνται ξεχωριστά. Ο ισολογισμός κλεισίματος της μιας περιόδου πρέπει ν' αντιστοιχεί ακριβώς στον ισολογισμό ανοίγματος της επομένης.²⁰

---

²⁰ Φίλιος Βασιλείος, <<Οι Ελληνικές Λογιστικές Εξελίξεις μέσα στο κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο της ΕΟΚ>>,σελ.622,1981

Η Τετάρτη Οδηγία πού υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο των Υπουργών την 25η Ιουλίου, 1978, έχει σαν αντικειμενικό σκοπό την εναρμόνιση σε ολόκληρη την Ε.Ο.Κ. της προετοιμασίας, παρουσιάσεως, ελέγχου και δημοσιεύσεως των ετησίων λογαριασμών κάθε μετοχικής εταιρείας. Σαν αποτέλεσμα, το εθνικό εταιρικό δίκαιο κάθε μίας χώρας της Ε.Ο.Κ., αναγκάστηκε να αλλάξει έτσι ώστε να συμφωνεί με την Οδηγία αυτή.

Η Οδηγία έχει επηρεάσει γενικότερα τον επιχειρηματικό κόσμο και συνεπώς δεν είναι απλώς ένα θέμα τεχνικού ενδιαφέροντος για τους λογιστές μόνο. Δεν πρέπει να υπάρχει αμφιβολία ότι η Τετάρτη Οδηγία έχει οδηγήσει σε μία αύξηση στην ποσότητα και χρησιμότητα των πληροφοριών πού διατίθενται δημόσια επί των μετοχικών εταιρειών στην Ε.Ο.Κ. Ειδικά για την Ελλάδα, οι απαιτήσεις της είχαν σαν συνέπεια σημαντική διοικητική εργασία για να διασφαλισθεί ότι τα σχετικά συστήματα είναι οργανωμένα έγκαιρα ώστε να παράγονται οι ετήσιοι λογαριασμοί στην απαιτούμενη μορφή. Κύρια επίσης ήταν η επίδραση της στο έργο των επαγγελματικά κατοχυρωμένων λογιστών που κλήθηκαν να την εφαρμόσουν στην πράξη και στα πολυσύνθετα βιομηχανικά συγκροτήματα. Ορισμένα μάλιστα σημεία πού φαίνονται δευτερεύουσας σημασίας δημιούργησαν σημαντικές δυσκολίες στην πράξη και χρειάστηκε η περαιτέρω μελέτη τους και η ανάλυση – εξήγηση από ειδικούς.²¹

---

²¹ http://digilib.lib.unipi.gr/spoudai/bitstream/672/1/t32_n3_615to627.pdf

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Άρθρα - Βιβλία

- Μιχαέλα Γ. Φίγκου, Διπλωματική Εργασία με τίτλο *«Λογιστική κόστους. Θεωρία και Εφαρμογές»*, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών, Τομέας Συστημάτων Μετάδοσης Πληροφορίας και Τεχνολογίας Υλικών, Αθήνα, Ιούλιος 2009
- Παυλάτος Οδυσσέας, Σημειώσεις *«Λογιστική Κόστους, Κόστος – Κοστολόγηση – Αναλυτική Λογιστική»*, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Χαλκίδα 2006
- Γρηγοριάδης Δ. *«Θεωρία του κόστους»*, Θεσσαλονίκη, σελ.19, 1976
- Παναγιώτου Νικόλαος, *«Κοστολόγηση Επιχειρήσεων και Λήψη Αποφάσεων»*, Τομέας Βιομηχανικής Διοίκησης και Έρευνας ΕΜΠ, Κεφάλαιο 2: Βασικές Έννοιες Κοστολόγησης, 2004
- Πάγγειος Γιάννης Κ., *«Θεωρία κόστους»*, εκδόσεις Α.Σταμούλης, Τεύχη Ι και ΙΙ, 1993
- Γεώργιος Βενιέρης, Σάνδρα Κοέν, Μαρία Κωλέτση, *«Λογιστική Κόστους – Αρχές και εφαρμογές»*, Αθήνα 2005
- Άγγελος Α. Τσακλάγκανος, *«Θεωρία και λογιστική κόστους για τη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων – Πρακτικές εφαρμογές»*, Εκδοτικός Οίκος Αδερφών Κυριακίδη, Σεπτέμβριος 1994
- Αριστοκλής Ιγνατιάδης, *«Λογιστική Κόστους»*, Τεύχος Ι, Εισαγωγή, Θεσσαλονίκη, Σεπτέμβριος 1978
- Ιγνατιάδης Α., *«Λογιστική Κόστους»*, εκδόσεις Αφοί Κυριακίδη, Αθήνα, 1978
- Σαρσέντης Β., *«Ενιαία Λογιστική»*, Αθήνα, 1984
- Φίλιος Βασίλειος, *«Οι Ελληνικές Λογιστικές Εξελίξεις μέσα στο κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο της ΕΟΚ»*, σελ.622, 1981

- Παναγιώτου Νικόλαος, «Κοστολόγηση Επιχειρήσεων και Λήψη Αποφάσεων», Τομέας Βιομηχανικής Διοίκησης και Έρευνας ΕΜΠ, Κεφάλαιο 9: Πρότυπο Κόστος – Μέρος ΙΙ, 2007
- Άρθρο του Νικόλαου Γεωργιάδη με τίτλο «Μέθοδοι Αποτίμησης Εταιριών στην Εποχή της Νέας Οικονομίας - Παλαιές και Νέες Μέθοδοι», δημοσιευμένο στο Investment Research & Analysis Journal, Δεκέμβριος 2006

Ηλεκτρονικές Διευθύνσεις

- http://digilib.lib.unipi.gr/spoudai/bitstream/672/1/t32_n3_615to627.pdf
- http://www.bma.upatras.gr/new/.../kostologisi_kata_proion.doc
- «Συγκριτική ανάλυση του συστήματος κοστολόγησης με βάση τις δραστηριότητες (Activity based costing) σε σχέση με τα παραδοσιακά συστήματα κοστολόγησης» διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση users.in.gr/fstamatiadis/assets/abc.doc
- <http://www.elval.gr>
- <http://el.wikipedia.org/wiki>